

„DAGEN VAN GOEDE BOODSCHAP."

IV.

OUD EN NIEUWJAAR

DOOR

Dr. A. KUYPER.

AMSTERDAM.

J. A. WORMSER.

1888.

Wie gelooft heeft een leven in het rijk der *Genade,* maar toch, zoolang hij pelgrim blijft, ook een leven in het rijk der *Natuur.*

Nu bloeit het rijk der Genade *in het eeuwige,* en daarom geurt uit de dagen van goede boodschap, die in het rijk der Genade ons toewenken, u de dauw der eeuwigheid tegen. Het Kindeke ons op *Kerstfeest* geboren is ons »Vader der eeuwigheid." Op den *Paaschmorgen* verrijst blinkend uit het graf een leven, dat met geen jaren te meten is. En op den heiligen *Pinksterdag* zijn het eeniglijk de eeuwige dingen Gods, die de mond des Apostels vervullen met jubelenden lof.

Doch *niet* alzoo is uw leven in het rijk der *Natuur.* Dáár heerscht nog *de Tijd.* Daar trekken *de jaren* nog hun perk om u. Daar is het nog een mat, en dies afmattend, voortglijden op den stroom *der oogenblikken.* En de polsslag der eeuwen wordt in dat rijk der natuur slechts bij de wisseling van den jaarkring gemerkt.

Toch heeft ook dat leven in het rijk der Natuur voor Gods Kind een hoogst ernstige beteekenis. Het is het *heden,* waarin de *genade* zich aan de ziel moet verheerlijken, en in de vrucht uws levens haar bloesem zoekt.

Vandaar dat we ook op den Oudejaarsavond en den Nieuw-

jaarsmorgen een stemme Gods met wondere kracht tot onze conscientie hooren doordringen.

Uw God is in *elk* uur en in *elk* oogenblik met zijn heilige alomtegenwoordigheid. Maar toch, in die spannende ure, als het jaar uit- en het jaar weer ingaat, dringt het besef van die heilige alomtegenwoordigheid machtiger, majestueuser op u aan.

Niet dat Hij dan sterker roept, maar dan is het zielsoor meer geneigd tot opmerken.

Wie anders *niet* komt, komt licht *dan!*

Aan de drie bundels voor de *Kerstnacht,* den *Paaschmorgen* en den *Pinksterdag,* voeg ik daarom thans nog een vierden bundel voor het *Oud- en Nieuwjaar* toe.

Ook als bij de wisseling van het jaar veler gedachten zich vermenigvuldigen, tasten die gedachten naar leiding, en vragen om een woord dat vertolkt, wat zich zoo angstig van binnen verdringt.

Moge de vertolking die ik daarvoor bied, *uit* het hart gegrepen zijn, en daarom *tot* het hart spreken kunnen.

Bovenal doe die vertolking, bij de beklemdheid waarmeê de Tijd u zulk een avond omvangt, uw ziel iets van den eeuwigen vrede indrinken.

Maranatha. De Heere komt!

En de Bruid en de Geest roepen: *Ja, Heere, ja kom haastelijk!*

KUYPER.

Amsterdam, 1 November 1888.

INHOUD.

AAN DEN AVOND VAN HET OUDEJAAR.

Gij zijt menschen, maar Ik ben uw God.
Ez. 34 : 31*b*.

Er zijn dan toch oogenblikken, dat de ernst des levens zich zoo onweerstaanbaar aan ons opdringt, dat we zelfs niet pogen dien te bannen. Oogenblikken, waarin elk gevoel van hoogheid ons wel vergaat en de mensch het draagt, dat men hem terugwijze naar den nederigen rang van »kind des stofs", en het duldt dat men hem afschuive van het hooge voetstuk, waarop hij zichzelven geplaatst had. Ja, oogenblikken, waarin hij elke bedekking van zich afwerpt, om zich opzettelijk door de pijlen des Almachtigen te laten wonden. En wijl zulk een oogenblik ook thans weer gekomen is, wilden we onzen lezers bij het Oudejaar dat majestueuse woord uit Ezechiëls godspraak op het harte binden: »*Gij zijt menschen, maar Ik ben uw God, spreekt de Heere der heirscharen.*"

Of wanneer beseften we dieper, dat we menschen zijn, dan nu de machtige tijd ons leven dezen avond in zoo zeldzame spanning brengt en ons zijn klemmende handgreep in de ziel slaat, om ons de broosheid des levens te herinneren? Niet waar, anders beeldden wij ons zoo vaak in, dat die tijd een ongemeten oceaan rondom ons was, waaruit we achter ons en vóor ons uit met kwistige handvollen scheppen konden. Anders deerde het ons niet om

gansche strooken van ons aanzijn geheel gedachteloos weg te snijden. Maar al lieten we dagen-, maandenlang ons hulkje stuurloos meeglijden met die rusteloos vlietende baren, schier droomend, dat het zoo wel eeuwig een glijden op die baren blijven kon; nú, aan die kronkeling in zijn loop gekomen, waar de stroom bij het rotsgevaarte der eeuwen omzwenkt, nu waken we ijlings op, en huiveren bij het denkbeeld, dat al ons leven in dien tijd niets dan een vernielen van ons leven geweest is. Want ziet toch, dat jaar, dat zoo onafzienbaar bij den aanvang, zoo eindeloos bij het doorleven scheen, immers, als een windgeruisch is het voorbij u gegaan, als een morgenschaduw u voorbijgetrokken; straks gaat het van u als een vreemdeling, die nooit wederkeert. Neen, de zon laat zich niet verbidden in haar loop, hoe ge haar ook bezweert, een wijle stil te staan in het Gibeonsdal van uw leven. Voort, onverbiddelijk voort snelt de tijdstroom. Een rusteloos kruiend oeverzand is de weg, dien we betreden, en waarin geen voetstap ooit beklijven kan. De tijd, hij leeft van úw leven, en verslindt in elk volgend oogenblik het aanzijn, dat hij pas u schonk. En nu, wien zou hij dan geen bode van Gods toorn zijn? Wie zou niet met den psalmist der woestijnen klagen: »Heere! Gij overstroomt ons met uw vermogen, want wij vergaan door uw toorn, en door uw verbolgenheid gaan al onze dagen daarheen"? o, Die golfslag der eeuwen, die straks weer breekt op het strand, hij predikt het ons met zoo luide stem, dat alle vleesch als gras verdort, en als een bloem zijn glans verwelken zal. Hij is ons de machtige boetgezant des Heeren, die als met een stemme veler wateren ons dat »Gij zijt menschen!" in het oor doet dreunen. Maar dan ook, zoo ge dat »Gij zijt menschen!" u maar gezeggen laat, neen, dan niet gevreesd, gij kind des stofs! — want, hoe ijl en broos dan ook uw aardsche leven zij, juist als mensch hebt ge dan een onsterfelijk leven; en luister, ook u klinkt dan immers het woord in de ooren: »Gij zijt menschen, ja, *maar Ik, de Eeuwige, ben uw God!"*

o, Dáarin, dat de Geest Gods zweeft boven de wate-

ren onzes levens, dáárin ligt al ons heil. Het raadsel onzer grootheid, het ligt juist in onze diepste vernedering voor den Heere. Neemt ge den mensch als »in zichzelven niets", als diep afhankelijk schepsel, als een, die mensch voor God wil zijn en Hem de eere geven, o, zoo innig en zoo hecht weeft God de Heere dan 's menschen leven met *zijn* eeuwig goddelijk aanzijn saâm, dat ze »goden" zelfs genoemd worden, tot wie het woord des Heeren vanouds is geschied. Gods kinderen te worden is dan de eere, die ons, menschen, wenkt. Een menschwording Gods is in ons menschelijk vleesch dan denkbaar. Een tempel Gods kan dan ons menschenhart zijn. En de grootsche gedachte: »Volmaakt als Hij, die in de hemelen woont," is dan niet te groot voor den door God gekroonden mensch.

Maar, helaas, juist ómdat zooveel ons gegeven is, gaat het zondig hart dan naar nog hoogere dingen uit: niet door God gekroond, maar door onszelven gekroonde vorsten willen we zijn. Niet als schepselen te blinken in den luister des Almachtigen, maar zelf te schitteren in eigen glans wordt dan onze eerzucht. Niet een aan God ontleende, maar zelf verworvene grootheid willen we bezitten. Niet kinderen Gods, niet maaksels zijner handen, niet schepselen, door zijn macht omklemd, maar *als* God, *zelf* goden willen we naar het woord van den verleider zijn, en alle zonde, die ooit eens menschen ziel verdorven heeft, uit die gevloekte eerzucht sproot ze voort.

Immers, uw zelfzucht, wat is ze anders, dan dat ge het afgodsbeeld van uw eigen ik in den tempel uws harten opricht op het heilig voetstuk, waar de gestaltenisse Gods moest prijken? Wat anders is de afgoderij, bedekt of onverholen, dan een zelfaanbidding van het schepsel, een zelfaanbidding van den mensch, die zijn God verworpen heeft? »Een stemme Gods en niet eens menschen", zooals het volk eens voor Herodes riep, is het wezen der zonde in zijn ruwste openbaring. Of wilt gij het in nog sterker uiting, hoor dan het woord, dat door Ezechiël eens aan Tyrus' vorsten uitging: »Menschenkind! omdat uw hart zich verheft en zegt: *Ik ben God, ik zit in Gods stoel,* daar

gij een mensch en *geen* God zijt; daarom zegt de Heere Heere alzoo: Omdat gij uw hart gesteld hebt als Gods hart, daarom zult gij in de diepte der groeve nederdalen en den dood eens verslagenen sterven in het hart der zee."

U, o menschenkind! weer op uw menschelijke, uw creatuurlijke plaats te zetten, zietdaar dan ook het doel dier gansche Openbaring, die God in zijn erbarming ons schonk. Daarom een cherub tusschen u en het paradijs van uw geluk, spreekt de Heere, »wijl de mensch geworden is als onzer een". Daarom over u de dood; of zult ge ook »eenigszins in het aangezicht des doods zeggen: *Ik ben God*, daar gij een mensch zijt en geen God in de hand desgenen, die u verslaat"? Vandaar die prediking van ons leven als »ijdelheid der ijdelheden". Dat telkens weerkeerend vragen: »Wat is de mensch, dat Gij zijner gedenkt, het kind des stofs, dat Gij hem bezoekt, o Heere?" »Ik ben de Heere, uw God; geen anderen God zult gij voor mijn aangezicht hebben!" is daarom het brandpunt van heel Sinaï's wetgeving. »Niet ons, niet ons, o Heer! uw naam alleen zij eer!" is het nooit wegstervend psalmisten-refrein, dat ge nooit vruchteloos in hun zangen zoekt. »Ik ben de Heere en niemand meer, en gij de schapen mijner weide!" is immers het *sela* van al Israels godspraak, het hoogste punt des geestelijken levens, waar alle profetie van afdaalt en werwaarts ze opklimt, als ze in haar spanning zoekt naar rust.

Een Elia's-pleit als op den Karmel, zietdaar, kort saamgevat, al het geding, dat God met uw hart blijft voeren, zoo vaak uw oog op die gewijde bladeren rust; en verhard hebt gij uw harte, zoo dikwijls een »De Heer is God, de Heer is God!" niet de uitgang van uw worstelen was. Een Nebucadnezarsbeeld hebben we allen voor onszelven opgericht in het dal onzes levens, en als hém treft dies ook ons een waanzin, waaruit ons verstand niet weer tot ons komt, eer we met Babels vorst getuigen willen: »Alle inwoners der aarde zijn als niets voor u geacht, o Heere! en Gij doet naar uwen wil met het heir des hemels en der aarde, en daar is niemand, die U de hand afslaan en

zeggen zal: Heere! wat doet Gij?" Vernederd al de cederen van den Libanon en alle eiken van Basan; terneergeworpen alle hooge berg en verheven heuvel; ingestort alle hooge toren en vaste muur; en gebogen alle hoogheid des menschen tot in het stof der aarde, en de Heere alleen staande vol majesteit in het midden der verslagenen, is het heerlijk vergezicht, dat ons Jesaja opent. En als eindelijk in Johannes' godspraak de voleinding ons van verre tegenlacht, dan klinkt met blij gejuich ons het geroep der gezaligden tegen: »Hallelujah! de heerlijkheid en de eere en de kracht zijn des Heeren onzes Gods." Jehova Schammai, de Heere aldaar, dat, o nieuw Jeruzalem, zal eens uw luistervolle naam wezen, want als voor den troon des Lams het verloste schepsel weer in eere aanbidt, dan zal de tabernakel Gods weer bij de menschen, Hijzelf bij hen en hun God zijn!

II.

DE AFVAL OM ONS HEEN.

En nu dan, als we dan nu aan den avond van het Oudejaar den polsslag van het maatschappelijk leven onderzoeken, kunt ge dan zeggen, dat Gods Woord ons beheerscht, en het diep besef van »mensch voor God te zijn" de grondtoon van ons leven is? Maar immers met mij hebt gij reeds gevoeld, dat zich geen schreiender contrast denken laat, dan tusschen dat Godswoord uit Ezechiëls godspraak en het streven, dat wij om ons zien.

o, Ik weet het, ook in vroeger eeuwen heeft het schepsel zich vermeten, de drieste hand tegen zijn Maker op te heffen, en te strijden met den Almachtige, maar zooals thans, met een »Zonder vrees of blaam!" in 't schild geschreven, die krijg tegen onzen God gevoerd wordt, neen, zoo heeft het voorheen toch slechts een enkele bestaan. Of ga slechts om in onze straten, en pols den stroom der geesten, die voorbij u trekt, en immers, telkens moet het u weer aangrijpen, dat God bijna niet meer leeft in die gedachten, niet meer

is in die plannen en overleggingen, en dat men als samenspant om met een laatsten kunstgreep geheel die drukkende gedachte aan een God die leeft geheel uit de sfeer van ons aanzijn te bannen.

Ziet het aan dat Woord des Heeren in de Heilige Schriftuur, dat Hij sprak, om van zichzelf te getuigen temidden van een vergetel geslacht. En immers, waar is het volk, dat die Schrift nog als een Woord Gods en niet eens menschen acht?

Maken niet veeleer de Schriftgeleerden van alle zijden zich op, om dat Woord zijn goddelijk gezag, zijn goddelijken oorsprong te rooven? Weten ze niet als om strijd de banden los te rukken, die dat schoone geheel tezamenbinden? Wie teekent ons de verwoesting, door het niets sparend snood ontleedmes reeds in dat levend Schriftwoord aangericht? En waar dan zoo die heilige bladen ontwijd, die Schrift aangerand, die gewijde rolle aan flarden gereten, ons voor de voeten geworpen wordt, wien springt dan uit dat onzalig werk niet de hoogmoed van het menschenhart in het oog, dat zelf zich ten toetssteen stelt van wat goddelijk en waarachtig zijn zal, en dan nog in dat gewaande goddelijke alles terugbrengt tot den mensch?

Ziet het aan den dag des Heeren, hoe er al meer stemmen opgaan, die ook dien dag opeischen voor het zingenot der wereld. Dat levend getuigenis van een dag, die telkens weerkeert en in zijn komen van den Heere getuigt, immers, het kan niet geduld in een streven, welks blijkbaar doel het is, zich, kon het maar, geheel van de gedachte zelfs aan God te bevrijden. Wat elders zoo volkomen gelukte, waarom zou het ook bij ons niet slagen kunnen? En voet voor voet wordt zoo het heilige teruggedrongen, en »Weg de dag des Heeren!" is de leus, die in het hart wordt gefluisterd, al bleef ze bij de meesten nog op de lippen gesmoord.

En stonden die ongodzalige verschijnselen nu nog op zichzelf, maar neen, geheel het leven der volkeren immers beweegt zich in dienzelfden stroom. Verre van zeldzaam zijn ze meer, de profeten onzer eeuw, die niet fluisterend, maar met luider stem den levenden God hebben afgezworen.

Schrikkelijk zijn de groote woorden, die de mensch der zonde in onze eeuw tegen den Almachtige spreken dorst. In hooger en in lager rangen ziet ge telkens datzelfde onheilige vuur opgloren. Hier zijn het mannen van naam, die de schare verleiden en het doodend gif van twijfelzucht uitstrooien met kwistige hand, en ginds is het die schare zelf, die dat gif in haar aderen opnam, en met een ruwheid, die ons huiveren doet, alle vreeze Gods vertrapt. Of breekt ook u het harte niet, als ge van kinderen hoort, nauw tot den knapenleeftijd opgewassen, die zeggen, dat ze niet bidden mogen, omdat het alles natuur is, of als ge, erger nog, een vader aan het graf van zijn zoon hoort juichen, dat hij in vrede gestorven is, zonder ooit van God te hebben gehoord? Of wat denkt ge, dat zoo onzalige gedachten beperkt blijven binnen enger kringen, en ruste vinden, na slechts enkele zielen te hebben vermoord? Neen, zeg ik u, maar met ongelooflijke kracht wordt in dichtmaat of verdicht verhaal, in leerboek of in liederenbundel, dat gif van alle menschelijk geluk gespreid, gestrooid, in wijder en al wijder kringen, en ingezogen met een valsche geestdrift, waarvan men in vromer kringen zich nauwelijks een denkbeeld vormt. Is het te veel als ik beweer, dat ook de grootere helft van ons eigen volk voortleeft, zonder den Heere te kennen dan bij naam en met een onbewuste loochening van onzen God in het hart? Of vanwaar anders dat al meer omkeeren van alle ordinantiën des levens, die van Godswege gesteld zijn? Dat overtreden van Gods geboden, niet met belijdenis van zonde, maar met drieste ontkenning, dat hierin zonde zou zijn? Dat ongevoelig, dat onaandoenlijk, dat onverschillig voortleven, zonder belangstelling zelfs in het ontzettend vraagstuk, of dan God waarachtig leeft? Ziet het aan de kinderen, hoe ze, al meer vervreemd van wat naar eerbied zweemt, uit der ouderen hand den teugel nemen, door God daarin gelegd. Beluister dat liedeken, dat al meer gezongen wordt, van niet te huwen, maar voor zichzelf te leven, en aanschouw ze, de gruwelijke openbaring der zonde en het diepgaand zedebederf, én bij hen die het zingen én bij de zwakkere kunne

door dat onheilig lied der zelfzucht gewekt. Hoe wordt niet jaar aan jaar weer met hoogen toon het machtgebod der weelde uitgeroepen, om het jeugdig hart reeds in de prilste jeugd met een reuke der ijdelheid te bedwelmen, straks het pas ontwaakte leven in de snoeren der ijdelheid te verstrikken, en zoo allengs geheel den toon des levens op te drijven, dat aan niets meer dan aan den dienst der ijdelheid kan worden gedacht! Och, dat ondermijnen van het stille huiselijk leven, het stort zulk een stroom van vernieling langs alle gangen van het maatschappelijk leven uit. Het hart, beroofd van wat het voeden moest naar Gods verordening, opent zich reeds vanzelf voor elk schijngenot, dat maar zegt het te zullen voeden, en al meer wordt het gedrang op onze straten, al meer de vraag naar openlijke vermaken, al voller wordt de gelagzaal, maar om den huishaard wordt het leêg. o, Gaat het zoo voort, hoeveel verder van God en zijn gebod zal dan niet het opkomend geslacht zich afwenden! Wat zal er van onze kinderen worden, waar het vrouwehart, dat steeds voor godsdienst gloren moest, zich al meer aan de ijdelheid verpandt, of u de verwoesting toont van het ongeloof? Wat zal er van onze kinderen worden, als zij, opgepropt met kennis en verblind door schelle verlichting, geen speelruimte overhouden voor de roerselen van het menschelijk hart, en onderricht zijn in alles, maar geen onderwijs van God ontvangen, dien naam ook maar van verre waard? En nu, ligt er dan in alles geen bedekte ontkenning, *dat de Heere onze God is*, een pogen om allengs den luister van zijn majesteit te doen verbleeken, tot eindelijk bij het kunstig licht, door 's menschen hand ontstoken, zijn glans niet meer wordt bespeurd?

En waar dat streven heengaat? Ach, waarheen anders dan om het *schepsel*, om den *mensch* allengs den troon te doen innemen, waarvan de levende God verdrongen werd? Hoor het maar, hoe allengs een geheele secte zich vormende is, die niet meer God boven den mensch, maar den geest der menschheid als God aanbidden en vereeren wil. Hoe duizenden bij duizenden, ook zonder in zulk een zelfaanbidding te vervallen, niets dan een gedachtegod voor den

Eeuwiglevende instede stellen, en zichzelven verheerlijken in wat hun gedachte heeft gewrocht. Zie het aan dat bovenmenschelijk dwepen met dichters en genieën, wier werken als het brood des levens u schier om niet in den schoot worden geworpen. Lees, hoe gansch Europa de mare wordt doorgezonden van den wierook, aan vaak diep onzedelijke kunstenaars, van de schuldige vereering, aan gevierde, maar vaak zoo diep gezonken zangeressen toegezwaaid. Merk op, hoe gretig dat bezoedeld en onrein geschrijf, dat de zonde verbloemen en den hartstocht prikkelen wil, van alle zijden begeerd, verslonden en genoten wordt. En o, als gij het levén maar niet neemt, zooals het zoo dikwijls voor uw oog gespeeld, maar zooals het in werkelijkheid verzondigd wordt, wie uwer voelt dan niet met mij, dat de mensch thans leeft boven zijn stand, dat is *boven zijn schepselenstand,* en opvaart als met adelaarsvlucht om in de hoovaardij zijns harten den verblindenden glans onzes Gods in het aangezicht te vliegen?

Neen, daar is niet maar *gewone* zonde in onze dagen, daar is een gansch bovenmatige overprikkeling van het kwaad, een openbaring van de diepste vijandschap tegen God, zooals ze voorheen zich nooit dorst uiten. o, Ziet maar, de menschheid heeft het steunpunt weggetreden, dat in God haar geboden was, en daarom waggelt ze op haar grondvesten. Een zelfoplossing, een zelfvernieling moet het eind van haar streven zijn. Ze zal u vrijmaken, o vrouw, en beter u verlossen dan Jezus het deed, maar om straks u terug te dringen naar nog onzaliger rang dan het Oosten aan zijn vrouwen schonk. Het licht der kennis zal door haar ontstoken worden, maar om straks die kennis in zelfmoord te doen ondergaan, als de geest geheel gebannen is en er niets dan stof overblijft. Ze zal menschelijkheid op elk gebied, menschelijkheid ook in den krijg u leeren, maar om straks geheel de menschheid te herscheppen in een wemelend heir van krijgeren. Beschaven zal ze u, maar om zóolang haar schaaftuig over u heen te laten glijden, tot straks al het edele, al het reine is weggeschaafd, dat een menschenhart nog bezielen kon. Verlichting is

haar roepen en zóolang gaat ze met haar lichtenden fakkel u voor, tot in de walmen van haar zedelijke duisternis ook die fakkel werd uitgedoofd. Vooruitgang is haar leus, maar naar een tijd, die wonderbaar gelijkt op de eeuw, waarin Jezus geboren werd, doet ze u rugwaarts uw schreden wenden. Van vrijheid spreekt ze u, zoolang tot ge eindelijk zelf van vrijheid droomen gaat, maar om ook u te vangen in het monsterweb van het alle kracht en macht in zich opslorpend alvermogen van den staat.

En nu, als zoo dan de gedaante onzer eeuw voor ons voorbijgaat, en de vraag naar een eeuwig leven al meer bespot, al meer het schuldbesef weggecijferd, ja, het sterven met een schaterlach begroet wordt. Als zoo het woelen onzer dagen is, dat de mensch, een god zich droomend, al meer van 's menschen rang zich tot den dierenstand verlaagt. En zij, die dan nog gelooven, God den Heere veeleer voor zich nemen, dan dat ze aan Hem zichzelven geven zouden; zijn Woord eer als reliek vereeren, dan als een woord des levens indrinken; en eer zwevende engelen dan werkelijke menschen bij hun godsdienstig streven zijn willen. Zegt het mij, is er dan ook voor ons geen gevaar, voor ons, die midden in dien stroom ons voortbewegen? En is er dan geen oorzaak, om in een oogenblik van ernst, zoo plechtig als ons het Oudejaar doorleven doet, elkander met ontzetting weer dat woord des Almachtigen toe te roepen, *dat wij menschen zijn, en Hij de Heere onze God?*

III.

WIJZELVEN VOOR GODS VIERSCHAAR.

Neen, daartoe leidde het leven der wereld het schepsel nimmer, daartoe leidt het vooral in onze dagen niet op, om u uzelven *als menschen* voor den levenden God te doen gevoelen. Een andere macht is noodig, zult ge van uw eigen afhankelijkheid, van uw broosheid u bewust, en met stil ontzag en diepen ootmoed voor den almachtigen God, den Koning der koningen, vervuld zijn; een macht gelijk

nu, nu met den avond van het Oudejaar de tijd u zijn koortsachtigen polsslag zelf in de aderen doet kloppen. Waarom anders toch brengt die avond van het Oudejaar u in zoo heilzame spanning, dan omdat hij u een profetie des doods, een voorspel van het sterven is? o, Ik weet het met u, dat een vreeze des Heeren, alleen door stervensangst gewekt, nog geen vroomheid des harten is; maar toch, om die onloochenbare waarheid geef ik die andere niet prijs, dat, zoo er geen sterven was, de vreeze Gods reeds voorlang verloren ware. Ja, waarlijk, wien niets meer treft, dien grijpt nog soms die ontzettende gedachte aan, dat men ook *zijn* lijk eens uit zal dragen, om het den wormen ter prooi, het stof ter aarde ter vertering over te laten, en dat dan zijn plaatse niet meer zal worden gekend. Als het maar eeuwig hier zoo blijven kon, geen ernst zou deze avond in ons harte werpen! Maar dát er eens een einde komt; een einde, zooverre niet meer af voor wie reeds vaak dezen avond hebben meegemaakt; het dwingt dan toch tot dieper ingaan in onszelven, niet slechts uit vreeze voor dat bange sterven, maar bovenal om wat *het na dat sterven* zijn zal.

Welnu, daarom komt dan ook dezen avond het Woord des Heeren tot u, om, nu die bode des tijds in uw hart is vooruitgegaan, het diep besef er in op te scherpen, dat ook gij mensch en niets dan een mensch zijt. En daarom, bind toch los voor een wijle, wat ik u bidde, elken band, die u aan de wereld bindt, om eens in volle kracht dien band des levens te voelen, die u verbindt aan uwen God. Voel, hoe, waar die levensdraad in trilling geraakt en aan dien band wordt getrokken, alle vezelen uws levens tot in de diepste voegselen uwer ziel aan dien band gehecht zijn, en dus gespannen en als uit u getrokken worden, waar God de Heere met de vingeren zijner Almacht dien levensband beroert. Of zoudt ge ook nu nog voor den luister van Gods majesteit het oog dicht willen sluiten? Maar hebt ge dan ook uzelven misschien voortgebracht, uzelven gewrocht in uws moeders schoot, en eer ge waart uzelven den adem in uw neusgaten geblazen?

Is niet geheel uw aanzijn, van oogenblik tot oogenblik, gebonden aan zijn oppermachtigen wil? Laat Hij spreken: »Keer weder tot verbrijzeling, kind des stofs!" en waar zult gij u bergen voor den engel des doods, die op dat machtwoord uws Gods zal uitgaan om u te zoeken? Zeg het mij, is niet elke trilling uwer zenuwen en elke buiging uwer spieren, is niet elk schuiven uwer gewrichten en elke polsslag van uw bloed, is niet de levenswarmte, die u doorgloeit, en de adem, die uw longen uitzet, is het niet alles u van Hem, van Hem elk oogenblik, van Hem weer telkens nieuw u geschonken? Noem het wat aan u is, o schepsel Gods, hoe nietig en gering ook, en zeg mij den naam des kunstenaars, die het levend aan u maken zal, gelijk God het eens schiep! En nu dan, waar uw leven uit Hem, van Hem uw lichaam, uit Hem elke kracht is, en gijzelf voelt, dat in nog hoogeren zin elk geestelijk vermogen van uit Hem in u gedragen werd en wordt, wat zoudt gij dan uw God nog willen vergeten, die op ditzelfde oogenblik een iegelijk onzer met zijn Scheppershand omklemd houdt? Wat woudt gij u dan als mensch voor uw God verheffen? »Ga veeleer", zoo roept ook u Jesaja toe, »ga veeleer in den rotssteen en verberg u in het stof, vanwege den schrik des Heeren en de heerlijkheid zijner majesteit, maar laat af van den mensch, wiens adem in zijn neusgaten is, want waarin is hij te achten?"

»Mensch zijt gij *voor uw God!*" Maar zie, dan roept Hij u ook ter *verantwoording*. Een jaar heeft Hij u weer gelaten, een jaar u die schatten van lichaamskracht en zielsvermogen gegund. Gij zijt mensch en Hij is uw God! Niet voor uzelven, maar voor Hem hebt ge dus koopmanschap gedreven. Laat ons dan ernstig zijn, en onderzoek en doorzoek uw wegen wel, wat het oordeel daarboven zijn zal, dat over dit jaar van uw leven wordt geveld. Zonder sparen is zoo straks de vinger op de wondeplek onzer eeuw gelegd. Maar is er een schuld onzer eeuw, er is een schuld ook van *uw eigen menschelijk hart;* en zeg het mij: hebt ge *die* schuld reeds voor uw God beleden? Een vol jaar werd u aan levensdagen toegemeten. Maar hoe

hebt ge dien tijd gebruikt? Verbeuzeld en verspeeld, of met winste op woeker gezet? Wij vragen slechts. God de Heere ziet wel de ledige handen van wie zijn tijd zondig verdroomt, het andere talent wel van wie geen ander talent hebben gewonnen. Gij hebt geleefd, maar voor wie ging uw leven uit? Voor uzelven alleen, of ook voor uw broeder, ook voor Jezus' koninkrijk? Geleefd, hebt ge dat ook voor al wat menschelijk is, ook voor uw God? Hebt ge gebruikt de krachten, u gegund, de talenten, u geschonken; en al uw streven, de invloed van uw macht, de arm van uw gezag, de hefboom uwer schatten, is het alles in beweging geweest, nooit rustend, maar steeds werkend, voor de eere van uw God? Zegt het, moeders! kunt ge dezen avond, ziende op uw kroost, God danken voor de liefde, die uw hart heeft bewogen en waarmeê ge uw kinderen hebt omringd? Is er in het vaderhart geen zelfaanklacht voor Hem, die alle dingen zag, van aan de vrouw te hebben overgelaten, wat met de vrouw moest worden gedeeld? Kinderen, die nog tot uw ouders gaan en hun om vergeving vragen kunt, hebt ge Gods gebod aan hen vervuld, of is er misschien verdriet in het hart uwer moeder, een sombere trek op het voorhoofd van uw vader, waarvan gij zoo goed de oorzaak weet als zij? Zegt het, jongedochteren! hebben opschik en kleedij, onwezenlijk gekout en onbeteekenend geschrijf niet zóo uw hart en zinnen ingenomen, dat de bloesem van uw maagdelijk hart verwelkte? Jongeling! hebt gij uw frissche kracht gestevigd en besnoeid, gebogen en geleid, en leeft in u de schoone hope van eenmaal in Jezus' koninkrijk iets te worden? o, Hoe verging het u allen met de boezemzonden van uw hart? Hebt ge die bot gevierd of ingetoomd? Door weer te zondigen gevoed of in Gods kracht bestreden? Noem ze bij uzelf, de zonden, die uw ziel verwoesten, en vraag het voor het oog van een alwetend God uzelven af, of er ook in uw hart geen zonden zijn van zinlijkheid, van dartelen lust of van onkuischheid in haar vele vormen? Slaaf der eerzucht, ligt nog die boei u om de hand gekneld? Hoogmoedige van aard, zwelt nog daarbinnen die kanker van uw geestelijk leven? On-

ware mensch, wien het leven der ziel zich kronkelt door verborgen gangen, is er in u geen zelfaanklacht, dat de waarheid op uw lippen, voor logen, de prijs van anderen voor vuigen laster week? Zeg het, wie ge ook zijt, als ge aan het eind des jaars verlies en winste samenrekent, weet ge het dan wél, dat aan de penningen, die gij wont, geen schijn van oneerlijkheid, niet het zweet van anderer arbeid, vooral niet het bloed van den arme kleeft?

o, Wie is er, lezers, die niet reeds bij *die* vragen zich in stof en assche nederbuigt? En toch, dan komt het zwaarste nog, dan begint de verbrijzeling nog eerst recht, als nu ook die andere vraag ons op het hart wordt geworpen: Wat is de winste,. die voor ons *eeuwig leven* dit jaar ons brengen zal? Of ge dan nu eindelijk bekeerd zijt tot den Heere, uwen God? Of er dan nu toch eindelijk vervulling gekomen is van die belofte, zoo telkens gedaan, maar even dikwijls uitgesteld? Of zoo ge den Heere reeds gevonden hadt, waar het dan is, het licht, dat ge hebt uitgestraald? Waar het werk, dat ge gewerkt hebt voor Hem? o, Die rijke genade Gods in Christus, ze heeft over zondaren ook dit jaar gebroed, en waar is de vrucht des geloofs, de vrucht der liefde, die ze bij u, bij mij heeft uitgedreven? Ja, bange wordt het ons temoede, als we zoo luisteren naar die aanklacht op aanklacht gehoopt, die onze ziel ons als in vlammend schrift daar op den wand wil teekenen. Ach, wie zal onze zonden tellen, wie het onkruid der zonde, zoo welig opgeschoten uit het zaad, door ons gestrooid? o, Een eere voor Christus moesten we zijn, en schande hebben we zijn naam, verdriet zijn goddelijk hart, droefheid zijn Heiligen Geest aangedaan. Waar zullen wij ons dan bergen voor zijn aangezicht, als Hij komen zal om met ons te richten; nu in het kloppen des gewetens; of eens in het oordeel, dat komt?

IV.

DIE SLAAT, MAAR OOK ZEGENT.

En dat jagen van het geweten, hoe werpt het ons nog dieper ter aarde, als we zien op de goedertierenheden des Heeren, die aan zulke afgedoolden bewezen zijn.

Want, o, al is ons hart zoo licht tot klagen geneigd, laat ons daarom toch de veerkracht der dankbaarheid niet in uw binnenste breken. Neen, zij het u niet te veel, dat jaar nog eens terug te denken in zijn loop, om al de weldadigheden uws Gods nog eens als in de herinnering te doorleven. En zegt het mij, waar zoudt ge dan eindigen, zoo ge bij elk Bethel nogmaals nederknielen, bij elk Eben-Haezer nogmaals den psalm van lof herhalen woudt? »Hij heeft het wel gemaakt!" immers, dat is het danklied, dat uit aller ziel opklimt! Neen, ·we houden u niet op bij de algemeene zegeningen der vrijheid en des vredes, die we met ons volk en vaderland genoten, maar vatten die liever alle saam in de blijmoedige betuiging, dat de Heere het ons goed heeft doen zijn in de erve onzer vaderen. Met u danken we den Beschikker van ons lot dat, hoe gedrukt ook de tijden zijn, zijn slaande hand dit jaar toch niet over ons volk kwam en geen verderver in onze kudde, geen engel des verderfs in onze steden en vlekken werd uitgezonden. Een zegen, veel dieper nog gevoeld, als ge van stad en dorp het oog wendt naar uw eigen leven, naar uw eigen huis en hart. Want wie is er, die daarin niet werd beweldadigd? Waarop hadt ge recht, of wat was niet verbeurd? En hoeveel heeft dan zelfs de karigst bedeelde niet nog van zijn God, ontvangen? Was hij het niet, die elken nacht aan onze sponde waakte en ons opwachtte bij het vriendelijk morgenlicht, om vóor ons uit te gaan op onzen levensweg en bloemen voor onzen voet te strooien? Heeft niet zijn hand u gekleed, u met uw kroost den disch bereid? Zoo het u welging bij uwer handen werk, was het niet zijn zegen, die u den arbeid gelukken deed? o, Waakt op, om de trouw uws Gods te loven, gij allen, die dit jaar in bangen druk geworsteld, in zorgen gekampt, in nood gestreden hebt, en toch het hoofd

weer in het eind boven de golven uit mocht steken! Voor Hem vloeie uw lof, gij allen, die, op het ziekbed terneder-geworpen, door Hem weer van uw sponde zijt opgericht! Hem uw dank betaald, gij, die met vreeze des doods voor de uwen geleefd hebt in de ziel, en van uit Gods hand hen met beschaming uwer vreeze terugontvingt! o, Vergeet ze niet, die weldadigheid, u bewezen, die verhooring des gebeden, zoo vaak uzelf alleen en uw God bekend! Of was het u dan onuitsprekelijk zoet, dat elke zucht uwer ziel een geopend oor daarboven vond, dat ge bij elken nood, bij elk gevaar, dat u bedreigde, dien trouwen Vader altijd weder vondt, en ruste herkreegt bij de zalige gedachte, dat ge met al wat u lief was, met al wat u op het harte gebonden lag, rusttet in zijn Vaderhand? Och, wien is Hij niet ten Herder geweest, om u zachtkens te weiden? Als gij, door eigen schuld gevallen, worstelend in uw zonden nederlaagt, heeft Hij u dan niet opgezocht, u niet verzoend in Jezus' bloed, en u vertroost met zijn genade? o, Vooral gij onder onze lezers, die dit jaar den Heere werdt toegebracht, of Hem reeds hadt gevonden, maar nieuwe teugen uit den stroom zijns levens, nieuwe ervaringen van zijn verlossende genade, nieuwe verkwikkingen aan uw ziel van uw God hebt ontvangen; o, waar ook het teeken zijner hulpe voor u staat opgericht; love al wat in u is den Vader der lichten, van wien elke goede gave afdaalde! Vrees, mensch! voor uwen God, en geef daarom Hem de eer, die u gemaakt heeft, Hem den prijs, die ook dit jaar u een Hoorder der gebeden was. De tijd snelt voort; straks vliegt ook dit jaar weer in zijn kronkeling heen; maar wat niet vergaat, het is die hulpe des Heeren, wat *eeuwig blijft*, het is zijn recht op uw ootmoedigen dank!

Maar toch, we verstaan wat gij zeggen wilt: is er op den avond van het Oudejaar een herinnering van vreugd, er is ook een weeropleven van geleden smart. o, Die wreede tijd; is het ook u niet, of uw wonde weer openreet en u weer een traan langs de wangen deed vloeien, die reeds voorgoed scheen afgewischt? En daarom, met al het medegevoel der liefde herdenken we de smarte van hen,

die bezocht, gekrenkt, geplaagd werden, en ook dit jaar schier dag aan dag het kruis hadden op te nemen. Er zijn er, die ook dit jaar weer een slepend lijden met zich droegen, dat te zwaarder drukte, naarmate het door anderen minder werd geteld. Daar zijn er, die zelven zoo bang in pijn en angst geworsteld hebben, of erger nog, het worstelend lijden van vrouw of kroost met eigen oog aanschouwen moesten. U wellicht drukten zorg en kommer, om het brood voor de uwen te vinden; genen weer vervolgde de laster met haar giftige tong, of maakte anderer vijandschap het zoet des levens bitter. Wat nog te spreken van dat verborgen lijden, van die door God alleen gekende smart, als huwelijkstrouw in afkeer omsloeg, het ouderhart door zielsverdriet verteerd werd, of fijngeslepen zelfzucht bleek wat zich voor vriendschap uitgaf! Misrekening is zoo bitter, en toch, hoeveler deel was ze niet? Wie zou geen hart hebben voor uw grievend leed, wäar telkens uw hope faalde, een nieuwe slag in uw fortuin voortging het geluk van uw leven, ja, zelfs uw bestaan te bedreigen? o, Wat schoone droomen heeft menigeen ook dit jaar niet gedroomd, dat onverhoeds met ruwe hand dat schoone beeld van voor zijn oog werd weggenomen, en als een kaartenhuis heel het gebouw zijner hope samenviel. Ach! wat teug uit den beker des lijdens zal men noemen, die ook dit jaar niet in huis bij huis werd ingedronken? Ja, het bangste, wat alles afsneed, de dood, heeft hij u ook weer dit jaar niet zijn offers, zijn bange offers geëischt? o, Beroofden van hart, in rouw gedompelden! we voelen met u, hoe ge met dien dood om uw lieven geworsteld hebt, geworsteld in den gebede, om aan dien dood zijn prooi, die vrouw, die u zoo lief was, dat kind, waar heel uw hart aan hing, dien man, met wien zoo alles ten grave daalde, och! waartoe ze opgesomd, om die allen, die ge meendet niet te kunnen missen, aan zijn wreede omarming te ontrukken! En toch werd het graf voor hen gedolven, en toch werd u het rouwfloers omgehangen, en leeg is het in uw hart, en leeg sinds om u heen gebleven. o, Wel is het kruis nog altijd het zinnebeeld van ons leven. Maar zegt het, gebrokenen van hart! gaf God de

2

Heere u bij dat worstelen dan enkel leed? Of hebt gij ook wel bloemen geplukt op dien bangen levensweg, dien ge doorweekt hebt met uw tranen? Goot dan zijn vaderhand nooit een enkelen balsemdrop in die wonde? Blonk dan nooit een enkele star voor u in dien donkeren nacht? En werdt ook gij niet wel verrast door een uitkomst, die gij niet hadt vermoed, door een verademing, die gij niet meer hadt durven hopen? En, waarom ze u dan toch ontvielen..? Maar wist ge dan niet, dat ze sterfelijk waren? Zijn wij dan niet menschen, en is Hij dan niet de Heere onze God, die doet naar zijn welbehagen en van zijn daden niet antwoordt? Neen, geen ban leggen wij op uw tranen; die tranen, ze zijn menschelijk. Maar wat wij u bidden, wijst ze ook niet af, de vraag, wat dat lijden u wrocht, wat de vreedzame vrucht der gerechtigheid is, die zooveel smart u voor uw God deed dragen. Ziet, immers al dat leed waarmeê Hij ons overstroomde, het is een arbeiden aan zijn wijngaard, een nogmaals omgraven en bewerken van zijn vijgenboom geweest. En daarom ook aan u, neen, niet de wreede, maar de hoog ernstige vraag: Hebt gij u vernederd onder de krachtige hand Gods? Hebt gij geweend en geklaagd, ja, maar ook gedankt in stil geloof, voor dat arbeiden Gods aan uw arme ziel? Ziet, wij zijn menschen en Hij is onze God, en daarom, voor Hem moet de psalm onzes lofs in vreugd, maar voor Hem ook de vrucht onzer smarten zijn. o, Wél u, zoo dan die vrucht niet aan uw takken gemist wordt, als de Heere ook dezen avond den zoo gespaarden, zoo met zorg gesnoeiden, den met zooveel liefde weer omgraven vijgeboom komt bezien!

V.

DE KOMENDE GERICHTE.

Laat zoo dan dat verleden nog eens door uw herinnering, nog eens door uw gedachten, nog eens door uw hart gaan, om bij den uitgang des jaars met krachtige tonen de eere voor uwen God aan uwe ziel te ontlokken. En hebt ge

zoo achterwaarts den blik geslagen, dan allerminst zal u het harte beklemd worden, bij het inzien in de onzekere toekomst, die we tegengaan. Immers, wat ze u ook in haar raadselen verborgen houde, toch roept ook zij u van verre die sprake des Almachtigen tegen, *dat gij menschen zijt en Hij de Heere uw God is,* en dat dus niet aan *u,* maar aan *Hem* de zorg verblijft om voor die toekomst te zorgen. Maar toch, daarom ook niet gedachteloos die toekomst tegengegaan! Want diep veeleer voegt het ons, doordrongen te zijn van den ernst der tijden. Al weten we dat Hij, de Heere, brood voor den eter en zaad voor den zaaier geven zal, toch mag het bange voorgevoel niet onderdrukt, dat zich bij het inzien in de dingen, die komen zullen, al meer opdringt aan ons hart. Zeer zeker, *hoelang* Gods gerichten nog uitblijven zullen, we weten het niet; maar dat ze komende zijn, dat spellen ons immers de gelegenheden der volkeren, en de zonde, die al meer roekeloos uitbreekt. o, Als er van verre geruchten tot ons komen van watervloed en hongersnood, van krijg en aardbeving, wien is het dan niet, alsof de machten des hemels van verre optrekkende zijn, ook tegen ons, die nog in ruste wonen? Ja, wie durft ze haast af te bidden, waar we zien, dat geen ander middel machtig is om het hart der menschen tot hun God te bekeeren? Wie ziet van uit den puinhoop, waarin Jeruzalem ternederligt, van uit de versmading van Gods genade, van uit de klimmende hoovaardij, waarmeê ook bij ons eigen land en volk God de Heere gehoond en deugd en recht vertreden worden, niet schier hopend uit naar een teeken des Heeren, naar een koorts der volkeren, die weer de volkeren genezen, naar een openbaring onzes Gods, die weer de spottaal verstommen doet? Maar wat dan ook in de toekomst dreige, voor u, als mensch, is er eigenlijk maar één vraag, die u die toekomst op het harte werpt, de vraag, of ge behouden zult worden en het leven zult vinden bij uw God. Daar is een tijd van scherts, maar ook een tijd van ernst; en wanneer zal er plaatse voor dien ernst zijn, zoo ge hem zelfs nu nog de deuren van uw hart niet openen wilt? Wie weet, misschien is uw

naam reeds gespeld bij de opgeschrevenen ten doode, die het komend jaar uit het land der levenden zullen heengaan. Maar ook al werd u het leven verlengd, wat zijt, wat hebt ge buiten Christus? Gelooft ge dan aan het oordeel niet? Of hebt *gij* alleen dan geen Verlosser, geen Heiland, geen Behouder van noode? Zie, ook dezen avond komt Hij weer tot u, om u te manen, om u te roepen, om, o kan het, uw ziel voor zijn hemel te winnen. o, Mocht het eens het oogenblik van uw redding zijn, en het jaar dat komt u niet meer met opgeheven hand tegen uw God, maar met de lofpsalmen der genade voor uw Jezus op de knieën vinden!

»*Gij zijt menschen, maar Ik ben uw God!*" spreekt de Heere der heirscharen. o, Zij dat dan maar de spraak, die bij het ongoddelijk woelen van uw hart u door den ernst van het Oudejaar in de ziel wordt geworpen. Dat het woord des Almachtigen, dat u als daagt voor zijn vierschaar, u tot danken bij de herinnering uwer vreugde noopt en u stiller doet zijn bij de herinnering uwer smarte. Met dat Godswoord in de ziel, dan schrikken wij niet terug, in hoe somber verschiet zich ook de toekomst voor ons hulle! Neen, dan krimpt ons het hart niet van angst in zichzelven terug. Dan wentelen we al onzen kommer op Hem! Dan wordt elke bede onzer ziel aan Hem, den God der liefde, opgedragen. o, Zoo we maar *menschen* voor onzen God willen zijn, dan zal met dien ernst in het hart ook nu onze uitgang vrede zijn, en zal ook dezen laatsten avond van het jaar juichend onze ziel de juichtaal des apostels herhalen kunnen, »dat noch hoogte, noch diepte, noch eenig ander schepsel ons ooit zou kunnen scheiden van die liefde Gods, die in Christus Jezus is!" — Zoo zij het u allen!

„ALZOO ONZE DAGEN TELLEN!"

Leer ons alzoo onze dagen tellen,
dat wij een wijs hart bekomen.
Ps. 90: 12.

Het was avond en het was morgen geweest den derden dag. En toen sprak de Heere onze God in zijn majesteit: »Dat er lichten zijn in het uitspansel des hemels om scheiding te maken tusschen den dag en tusschen den nacht; *en dat zij zijn tot teekenen, en tot gezette tijden, en tot dagen en jaren!*" 1)

1) Laat de vraag, hoe pas na den derden dag zon en maan konden ontstaan, daar toch de dagen ontstaan door de wenteling van de aarde om haar as in den glans van dat hemellichaam, — u geen oogenblik ophouden. Wie hierop stuit, rekent buiten den Schepper. Of is niet én het denkbeeld van den tijd in zijn indeeling van dagen, én het verwerkelijken van dit denkbeeld door een wisseling van licht en geen licht, beide uit God? En indien dit zoo is, is God de Heere dan niet precies even machtig, om, zoolang er nog geen zon of maan schijnt, op even gezetten tijd nu eens een lichtglans in het paradijs te doen schitteren, en straks dien lichtglans urenlang weg te houden? En als de Heere nu, na dit driemaal gedaan te hebben, zonder behulp van een zon, daarna besluit dit komen en gaan van het licht aan de zon te verbinden, wat geschiedt dan anders, dan dat Hij eerst rechtstreeks en zonder een zon te gebruiken, precies datzelfde doet, waar Hij van den derden dag af goedvindt de zon voor te bezigen? Stel, God de Heere doofde morgen de zon uit, zou Hij daarom onmachtig wezen, even geregeld het nu eens licht en dan eens donker om ons heen te laten zijn? Of kan God wel licht aan de zon scheppen, maar geen licht zonder zon? Eilieve, waar heeft de zon dan haar licht vandaan?

En, zoo voegt de schrijver van het paradijsverhaal er aan toe, *»en het was alzoo!"*

Hier ligt dus de oorsprong en de geboorte onzer *jaren.* Dagen, los op elkander volgende dagen van dag en nacht waren er reeds. Maar nu hecht de Heere deze wisseling van dag en nacht, die Hij eerst zelf rechtstreeks werkte, aan den glans der zon. Doch dat niet alleen; neen, Hij doet meer; Hij bindt ook tegelijk die dagen bij groepen saam en schept uit den ommeloop der maan u de maanden, die Hij straks door zijn goddelijk rusten nog in weken voor u af zal deelen. Maar veel machtiger nog dan de saambinding van dagen in de maand is de saambinding van vele dagen als tot éene schoof, die Hij door de zon laat uitvoeren. Niet de maan, de zon zal heerschen, en eerst door haar zwaai en spoor ontstaat de machtige, de aangrijpende indeeling der *jaren.*

Is het wonder dat Mozes, wien de eere gegund wierd deze formeering der *jaren* voor heel Gods kerke te boek te stellen, dieper dan een onzer onder den indruk heeft geleefd van wat er in dat wisselen der jaren voor het menschenkind ligt? En was het misschien dáarom, dat in onzen psalmbundel éen lied van Mozes wierd opgenomen, de negentigste psalm in de volgrij, en dat het juist deze psalm is, dien we altoos weer op den Oudejaarsavond opslaan, omdat in geen lied treflijker, roerender en op meer doordringenden toon van dien ommeloop der jaren geklaagd en toch gejubeld wordt?

En als Mozes dan, na zijn diep sombere klacht: »Wij vergaan door uwen toorn en door uwe grimmigheid worden wij verschrikt!" ten slotte aan de bede toekomt: »Leer ons alzoo onze dagen tellen, dat wij een wijs hart bekomen!" wie bidt dan op een Oudejaarsavond uit zijn nog zoo dwaas en onwijs hart die bange bede van den man Gods niet meê?

In die dwaasheid en die onmacht van ons hart ligt hier het uitgangspunt; want Mozes bidt het van den Heere af, dat Hij zulk tellen van zijn dagen *hem leere.*

Mozes was, toen hij dit lied zong, misschien reeds bijna tachtig jaar. En die jaren had hij geteld. Maar zooals hij telde, gaf het hem niets. Zijn hart bleef er even dwaas onder. En dat gaf hem onvrede. Neen, zoo mocht het niet langer; en een verborgen stem drong hem inwendig, om tot een heel ander tellen van zijn dagen en jaren te komen. En nu hij voelt, dat hij dit zelf niet kan, nu verzinkt hij in zijn afhankelijkheid en onmacht; nu wordt hij biddende gemaakt; en gaat als een kind, dat met zijn cijfers op de lei niet uitkomt, tot zijn Vader, die in de hemelen is, en vraagt het van *Hem* ootmoediglijk: »o, Heere, leer het mij. Ja, leer mij alzoo mijn dagen tellen, dat er in mijn hart wijsheid voor dwaasheid kome!"

En daar de Heilige Geest wist, dat de kerke Christi alle eeuwen door in diezelfde behoefte zou liggen, en even bange worsteling zou hebben, om tot een tellen der jaren te komen, gelijk het Gods kinderen betaamt, daarom drong en bewoog de Heilige Geest Mozes, den man Gods, om dit teedere gebed, niet alleen voor zichzelf, maar voor heel de kerk uit te storten: »o, Heere, leer *ons* alzoo onze dagen tellen, dat *wij* een wijs hart bekomen!"

Ook voor de kerk onzer dagen is dit gebeden!

Nog wordt het jaar op jaar door de kerke Gods nagebeden!

o, God, die roerende bede: »Leer ons alzoo onze dagen tellen!" worde ze ook aan ons, ook bij dit gaan van het oude en het komen van een nieuw jaar, vervuld!

En hoe dan zulk godzalig tellen van onze jaren bij een kind van God moet toegaan? Wat dunkt u, hoort hier dan niet in de eerste plaats toe, dat gij het jaar dat verliep niet als een telcijfer uittrekt, maar het neemt *met zijn inhoud?*

Gij hebt geleefd dit jaar, maar ook heel dit jaar lang heeft God de Heere geleefd en gewerkt in uw jaar in. En is nu niet reeds dit meestal de fout van ons dwaas hart, dat we bij ons terugdenken aan wat achter ons ligt, zelf te veel de hoofdpersonen willen zijn, en te weinig oog hebben voor de majesteit onzes Gods?

In het Onze Vader heeft de Heere Jezus ons zoo ernstig onderwezen, om eerst bij onze vierde bede aan onszelven te denken, en in de eerste drie beden eeniglijk bezig te zijn met de hoogheid des Heeren Heeren. Pas dit ook op uw jaren toe, en hoe heel anders zal uw tellen niet reeds worden!

Niet eerst vragen: »Hoe ben *ik* er gekomen? Wat is *mij* wedervaren? Hoe sluit *mijn* rekening?" maar veel meer vóor alle dingen: »Is de naam van *mijn God* geheiligd? Is *zijn* koninkrijk gekomen? Geschiedde *zijn* wil op aarde, gelijk hij in de hemelen door zijn engelen wordt volbracht?"

Ge gevoelt immers, zoo maakt ge de liefde *voor uw God* werkende. Zoo is het u *om Hem* te doen! En zoo ziet ge dan het jaar, dat ook nu weer verliep, opeens in zijn ontzettende schuld voor zijn heilig oog liggen!

Hij schiep dat jaar tot zijn eer. Hij alleen onderhield het in zijn loop al die dagen en weken en maanden voor zijns naams glorie. Hem kwam heel dat jaar elke polsslag in het hart van elk kind der menschen toe. Het was zijns, en ons gaf Hij het als een talent, om er voor Hem meê te woekeren.

En nu, hoe heeft het geslacht der kinderen der menschen ook dit jaar weer verzondigd, verspeeld en misbruikt!

Erger nog, hoe heeft zijn kerk, die tegen dat verzondigen van het leven tegen de wereld getuigen moest, zelve dit jaar voor haar God besteed?

En dan, wat uzelven aangaat, *hoe deedt gij?*

---

o, Broeders, die dit leest, moeten het niet zulke gedachten geweest zijn, die Mozes in zoo doffen, somberen toon onder den toorn onzes Gods deden klagen?

Ook Mozes dacht aan de schepping terug, want hij riep uit: »Eer de bergen geboren waren en Gij de aarde en de wereld voortgebracht hadt, ja, van eeuwigheid tot eeuwigheid zijt gij God!"

Maar dan komt hij opeens op onze alles verwoestende en bedervende zonde.

Het »*God zag, dat het goed was!*" dat in het paradijs

eens weerklonk, is uit zijn oor weg, en nu is het hem, als hoorde hij maar éen schrikkelijke stemme over al het leven der kinderen der menschen weerklinken: »God zag, dat het *niet* goed was!"

»Dat het *niet* goed was!" en daarom toornt Hij, en daarom overkomt Hij ons in zijn verbolgenheid, en daarom schokt zijn grimmigheid gedurig ons hart.

En nu ziet Mozes met onbeschrijfelijken weemoed die dwaasheid van ons menschelijk leven aan. »We brengen onze jaren door als een gedachte, we beklijven niet, maar vliegen daarheen; elken dag en elken nacht sterven er weer duizenden bij duizenden, om in den grafkuil af te dalen; en toch houdt de luchthartigheid de overhand, en blijft de dwaze mensch voortspelen, als kwam er aan het leven geen eind."

o, Dat ze toch eens opwaakten uit hun bedwelming! Dat ze toch eens met open oog in de ontzettende werkelijkheid inzagen! God, o mijn God, dat toch uw volk voor het minst eens wijs wierd, wijs van harte, ook door dat tellen der jaren!

En zoo komt ge dan ook op uzelven. Ook gij hebt dit jaar geleefd. Geleefd, niet op uw eigen hand, maar uit de hand van uw God. En als ge nu op den Oudejaarsavond eens in uw verbeelding op een hoop legt al het brood en al de spijs, die uw trouwe Vader dit gansche jaar lang in uw huis heeft ingedragen, om u en de uwen bij het leven te houden, verwondert gij u dan niet over zijn goedgunstigheid?

Uw bede was: »Ons dagelijksch brood geef ons heden!" en hoeveel meer dan brood schonk Hij u niet? Bovendien, wat zou brood u genut hebben, zoo Hij er den zegen niet toe gesproken had? Och, wij zijn met een gevulden disch reeds zoo rijk. Maar wie heeft door die spijs u het bloed vernieuwd, en de kracht in uw spieren bestendigd, en u den adem verlengd? Was Hij het niet, de Heere?

En zoo ge van daar uit nu *al* de gunste uws Gods in

het tijdelijke indenkt, en nog eens doorleeft met een gevoelig indenken, is het dan niet, zooals de psalmist uitroept: »Zijne goedertierenheid is *geweldig* over degenen, die Hem vreezen"?

En nu, leeft er *dank* in uw hart voor zooveel trouwe? Keerde het manna, dat op uw tafel neerdaalde, in een offerande der dankzegging terug naar Hem, van wien alle goede gave afdaalde?

Dank, meer nog dan voor uw brood, voor die nog heel anders »*goede* gave", waarmeê diezelfde trouwe uws Gods u rijk heeft gemaakt, door de liefde der uwen; door de vriendschap uwer vrienden; door den prikkel van uw arbeid; door de geestdrift en de idealen van uw hart; door den strijd voor Hem, waarin ge meê mocht strijden; door redding uit gevaar; door den balsem, in uw wonde gedrupt; door den troost, dien Hij u in droefenisse schonk; door den moed en de veerkracht en de volharding, die Hij u inblies?

Bovenal, was er dank voor de »*beste* gave"? Zooals de heilige apostel dankte »voor zijn onuitsprekelijke gave", in Christus Jezus, hebt gij zoo gedankt voor *genade?* Dat Hij uw dwaze ziel niet losliet; u in de conscientie manen bleef; u inleidde in zijn heilgeheimen; u soms zoo zoete oogenblikken van zielsverkwikking en heilig verblijden schonk?

o, Het is zoo onuitsprekelijk heerlijk, om die overrijke beweldadiging van uw God aan een zondaar op te merken. Want in ernste, ge verstaat óf de hoogheid van den Heere Heere, óf de diepe inzinking van uw eigen hart niet, zoo het u niet een wonder in uw eigen oogen is, dat dit Eeuwige Wezen *voor u* zoo zijn kon!

Tel zóo uw jaren en ge *zult* wijs worden. Want zóo geteld, dan heeft zulk een jaar een diepe onderwijzing van wat uw God voor u is, en van wat gij voor uw God zijt. Dan is zulk een jaar als een boek, dat gij afleest, en waarin met gouden schrift van Gods glorie en van zijn oneindige barmhartigheden, maar met o, zoo diep somber schrift van uw eigen diepe hulpbehoeftigheid en onwaardig-

heid en innerlijke armoede geschreven staat, dat het: »*Vergeef ons onze schulden!*" u wel vanzelf over de lippen komt. En dan maant zulk een afgelezen jaar u zoo zieldoordringend, om toch tot staan te komen! Zie maar, hoe snel het verliep! Zie maar, hoevelen ook dit jaar weer voor hun Rechter wierden opgeroepen! »o, God, Gij stelt onze ongerechtigheden voor U, onze heimelijke zonden in het licht van uw aanschijn, en al onze jaren gaan daarheen!"

Neen, zelfs uw lieve panden, wier droef verscheiden ge misschien dezen avond met weemoed herdenkt, mogen u in dien weemoed niet beklemd houden, maar ook zij moeten u manen en een roepstem van de andere zijde des grafs zijn, om te bedenken wat tot uwen vrede dient, en u als uit hun graf toeroepen, dat het delven van uw graf naast het hunne o, zoo spoedig kan komen!

Niet met uw plannen en herinneringen, neen, maar met een levenden God hebt gij te doen. En als ge dan ziet, hoe de ernst der tijden klimt, en de afval toeneemt, en de verleiding der zielen in kracht wint, en het als een afloop wordt van zeer snelle wateren, neen, dan mag het niet in u zijn de hoogmoedige gedachte: »Ik zal geen kwaad vreezen", maar moet het noodgeschrei ook uit uw eigen ziele opklimmen: »o, God, leid mij niet in verzoeking, maar verlos mij van den booze!"

Dat bidde wie geborgen is, en bidde wie nog van verre staat. »Heden, zoo gij zijn stemme hoort, verhard uw harte niet." *Meriba* is in de geschiedenis van een menschenziel voor haar God zulk een ontzettend en schrikkelijk woord.

En was zoo het *Onze Vader* u ten gids, om in dat beter tellen van uw jaren te worden ingeleid, o, hoe zoudt ge dan somber van harte het jaar uitgaan? Of is het besluit onzes gebeds niet: »*Want uw is het koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid!*" en richt zich aan dat majestueus besluit onzes gebeds ook uw ingezonken ziel niet op?

»Laat uw werk aan uw knechten gezien worden en uw heerlijkheid over hun kinderen, en de lieflijkheid des

Heeren onzes Gods zij over ons, en bevestig Gij het werk onzer handen over ons, ja, het werk onzer handen, bevestig dat!"

En dan rust de gejaagde ziel weer in haar God.

Zij is uitgekleed, ze heeft niets meer, zij is klein gemaakt en in het stof geworpen, en heeft het: »o, God, wees mij, arm zondaar, genadig!" met dieper gevoel dan in lang mogen uitroepen. Maar ze heeft door dit tellen der jaren ook weer gezien, *dat God groot is.*

Een machtig God!

Een Koning, die het zaligst lot ver boven alle goôn kan schenken!

En dat inzicht in de majesteit des Heeren Heeren is nu haar innerlijke verkwikking.

Ge dacht anders wel, dat *gij* zoudt werken, maar nu is het: »o, Heere, al mijn werken is dood en ijdelheid, maar laat *uw werk* aan uw knechten gezien worden!"

Ge dacht anders allicht, dat *gij* voor uw kinderen zoudt zorgen, én tijdelijk én geestelijk, maar nu is het: »Och, Heere, laat *uw heerlijkheid* aan mijn kinderen arbeiden."

En ook, waar gij anders meendet, al vrij wat door het werk uwer handen te hebben uitgericht, daar ziet ge nu al dit werk uwer handen als waggelende posten en binten, die ineen zullen vallen, en ge roept uit het diepst uwer ziele: »Och, God, *bevestig* Gij het, anders stort het alles ineen."

En als dan ook dit jaar weer naar zijn einde jaagt, en straks is het uit, en God de Heere doet in zijn mogendheid weer een ander jaar zijn loop beginnen, dan weet gij niets. Ge weet niet wat u, en ge weet niet wat den uwen, en veel minder nog wat aan land en kerk overkomen zal.

Maar dat hoeft ook niet.

Uw God zorgt.

Hem is het koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid.

En als daar uw ziel maar een hartgrondig *Amen* op mag uitspreken, o, dan is er geen onrust meer, maar ruste van het kind des Heeren in de trouwe van zijn God!

„DE HEERE REGEERT!"

> De Heere regeert, dat de volken beven; Hij zit tusschen de cherubim; de aarde bewege zich.
> Ps. 99: 1.

Zoo zijn we dan ook nu weer aan het einde des jaars toegekomen, en komt God de Heere zelf onze woningen binnen, om ons in het hart te grijpen, ons tot ernst te roepen, en ons een oogenblik te doen beven voor zijn ontzaglijke majesteit.

Als zoo dag na dag en week na week voor onze voeten heenglijdt, stompt de gewone gang des levens het gevoel, de aandoenlijkheid voor Gods majesteit zoo veelszins in ons af. Het geeft zoo den indruk, als vloeiden en stroomden die dagen ons vanzelf uit een onbekende sprinkader toe. De dag van morgen schijnt ons even gewis als de dag van heden te zijn. En met zoo ongelooflijke snelheid wisselen de indrukken zich in ons gemoed af, dat er niet aan gedacht wordt, hoe met elken dag ons leven opkort, en dat de schriklijke macht van den tijd en den dood niet wordt beseft.

Het moest wel niet zoo zijn. Het behoorde wel, dat elk menschenkind nooit anders 's avonds insliep, dan na zijn ziel aan God bevolen en zich op een insluimeren voor eeuwig voorbereid te hebben. En onder Gods trouwste kinderen wordt er metterdaad iets van gevonden en wordt

het eenigszins in practijk gebracht, dat ze des morgens bij het opstaan elken dag weer het leven als nieuw uit de genadige hand van hun God ontvangen. Maar toch, zelfs bij de allerheiligsten van Gods kinderen, gelijk onze Catechismus ze noemt, is dit gedenken van de ontzaglijke majesteit des Heeren Heeren nog veel te weinig. Zelfs de beste schiet nog zoo oneindig te kort. En waar zoo zelfs de vertrouwelingen des Heeren tegen den stroom niet kunnen opworstelen, hoe zou daar onder de verstrooide belijders en de afgedoolde en vervreemde wereld nog eenige merkbare nagedachtenis wezen van zijn heiligen en zijn grooten naam?

En daarom nu heeft het den Heere onzen God behaagd den tijd *te breken.* Het had ook als een eindelooze reeks van oogenblikken rusteloos kunnen voortkabbelen. Maar dat heeft God de Heere *niet* gewild. Hij kende zijn schepsel, wetende wat maaksel we zijn. En daarom sneed Hij, God Almachtig, den tijd in stukken. Door den tijd te deelen, zou Hij goddelijk over den tijd heerschen. En toen kerfde Hij den tijd in eeuwen, de eeuwen in jaren, de jaren in maanden en weken en dagen, en die dagen nogmaals in uren en oogenblikken, die ten leste saam zouden vallen met den polsslag van den afgaanden man.

En die breking van den tijd trof doel. Want als er nu weer een jaar om is, dan ontwaakt er in kringen, die anders schier nooit de broosheid des levens gedenken, opeens een besef van afhankelijkheid, en, door wat nevelen ook heen, toch richt zich veler hart en veler klacht en veler beê op den Oudejaarsavond weer naar den lang vergeten God.

Zie het maar aan de ongeloovigen, aan hen, die anders schier nooit het bedehuis opzoeken, hoe ze dien avond van Oudejaar iets van een innerlijke beving in zich gevoelen, en hoe het dan opeens ook weer in hun midden zichtbaar wordt, dat de Heere dan toch regeert, en door dat goddelijk regeeren de volken beven doet voor zijn aangezicht.

En zij het al, dat Gods kinderen, die noch dagen noch jaren meer met bijgeloovigen weemoed waarnemen, in den Oudejaarsavond dat ongewone en dat gansch bijzondere

niet zoo zien, ook onder 's Heeren volk toch wordt de vergankelijkheid en nietigheid en ijlheid van al het aardsche dien dag nog dieper dan anders gevoeld, en de majesteit des Heeren Heeren kan zulk een dag zoo ontzettend over de ziel stormen, dat het hart innerlijk één aanbidding, één bezwijken voor de mogendheid des Heeren, één wegzinken wordt voor de ontzaglijkheid van zijn ondoorgrondelijk Wezen.

Het gaat ook op Oudejaarsavond toe, zooals de Heilige Geest het in psalm 99 zong. Bij de volken *beving* en *siddering* (vs. 1), zoodat de aarde zelve zich schijnt te beroeren en te *bewegen;* maar in Zion is de Heere groot, zoodat »ze uw grooten en vreeslijken naam *loven,* die heilig is" (vs. 3).

Driemaal achtereen roept de Heilige Geest in deze psalmgroep ons dat gewichtige woord toe: »*De Heere regeert.*"

Eerst in psalm 93: »*De Heere regeert;* Hij is met hoogheid bekleed; de wereld zal niet wankelen." Dan in psalm 97: »*De Heere regeert;* een vuur gaat voor zijn aangezicht heen; dat de aarde zich verheuge." En nogmaals in psalm 99: »*De Heere regeert;* Hij zit tusschen de cherubim; dat de aarde zich bewege."

Jubelend en verrukkend schoon weerklinkt daarboven in de zalen des eeuwigen lichts het »Heilig, heilig, heilig is de Heere der heirscharen!" uit de menigte des hemelschen heirlegers, en in een driewerf herhaald: »De Heere regeert!" ontlokt de Heilige Geest een echo op dat driemaal heilig der engelenschaar aan de kerke Gods op aard. En als dat weer gehoord, als dat weer geloofd, als dat weer verstaan wordt, dan wordt er op aarde een drievuldig gevolg ervaren, dat er zijn, die gaan *beven,* dat er zijn, die in *aanbidding* wegzinken, en dat Gods kind weer *gelooven* mag, dat toch de aarde niet zal wankelen.

»De Heere regeert!" Een belijdenis, die schijnbaar zoo vanzelf spreekt, dat niemand er iets tegen zegt; dat ieder toegeeft, dat het natuurlijk zoo is; en dat schier allen er

bij vallen; maar die toch telkens vergeten, gedurig opzij gezet, schier nooit in haar diepte verstaan wordt, en daarom, als ze weer eens met ernste wordt uitgesproken, telkens weer den indruk maakt van een nieuwe, een ons vreemde, een ons niet aangewende zaak.

Want, bedenk het wel, als dat waar is, dat wezenlijk *de Heere regeert*, en dus *niet* gij; dat *de Heere regeert*, en dus niet Satanas, de oude slang; dat *de Heere regeert*, en dus niet de menschen, die u smaden en verdriet aandoen; dat *de Heere regeert*, en dus niet een grillig toeval of wreed noodlot; dat *de Heere regeert*, en dus niet de vijanden van Christus' kerk; — dan ligt met dat éene woord ook heel uw leven en heel uw bestaan geoordeeld, zoo dikwijls ge bezorgdheid gekend hebt; door angst benepen waart; mordet tegen uw lot in; voor menschen schrik hadt; of, onverloochend in het diepst uwer ziel, wierook voor uzelf ontsteken liet, in plaats van alle reuke des lofs te wijden aan den Eenige, die aller lof en aller liefde waardig is.

Als dat waar is, dat *de Heere regeert*, en ge gelooft het immers en durft niet zeggen: het is *niet* zoo; dan is die éene eenvoudige belijdenis een breede streep des oordeels, die door heel uw leven van dit afgeloopen jaar gaat; die uw angst en onvrede van dit oogenblik terneerwerpt; en heel het jaar dat komen mag met een stemme als van den Sinaï opeischt voor de eere van dien éenig Heerlijke en alleen grooten God.

En daarom, het is kostelijk dat ge met uw ziele geniet in de glorie van het Middelaarswerk, en proeft, hoe zoet de liefde van Immanuel is; maar blijven mag het daarbij niet. Bij Immanuel is de *eindpaal* van den weg nog niet. Een *Middelaar* is er niet voor, om u bij zichzelven op te houden, maar integendeel om, juist als Middelaar, u, mensch, als kind weer tot uw God te brengen. En dán eerst triomfeert de Heilige Geest in u, als ge *door* den Zoon weer gekomen zijt tot *den Vader*.

De Heere regeert, regeert aan het firmament; regeert de volken; regeert Satanas en zijn demonen-legioen; regeert Michael en zijn engelenscharen; regeert zijn vrienden en

zijn vijanden; regeert mij en mijn huisgenooten; regeert tot in mijn ziel; en is de eenige, die door zijn koninklijk regiment van onweerstandelijke genade mij en de mijnen door al mijn schuld en zonde heen toch in zijn zaligen hemel kan brengen, — dát is het, waartoe de overtuiging van ons hart en het getuigenis onzer lippen weer komen moet.

De Heere moet groot zijn in Zion!

Hij alleen!

Waar zijn nu die honderden en duizenden van menschen, die een jaar geleden met ons het Oudejaar meemaakten, en toen niet geloofden, dat het er voor hen zoo na aan toe was, en die toch nu reeds maanden-, wekenlang onder de aarde zijn weggeborgen? Ons landje is zoo klein, en toch stierven in dit ons kleine landje meer dan honderd duizend menschen in dit éene jaar weg. Geen stad of geen dorp is er, waar de dooden niet werden uitgedragen. Geen geslacht of kring bijna, waarin het kleed der rouwe niet aan o, zoo droeve verliezen herinnert. Er zitten zoovelen nu eenzaam, die ten vorigen jare nog saam jubelden of vreesden. Toen dachten ze niet, dat de Heere *zóo* regeerde; toen verstonden ze het nog niet, dat de Heere ook zelfs over *dood* en *leven*, ja, ook over *hun* leven regeerde. En nu zijn ze reeds niet meer, en bleef er niets van hen achter dan de liefde, die ze wisten in te boezemen, en de smart der ziele, waarmeê ze worden beweend.

En gelooft ge dan aan dat *regeeren* van God voor *uzelven* nog niet? Weet ge dan niet, dat er weer honderd duizend in ons kleine landje staan opgeschreven, op wie het nooit verzadigde graf weer voor dit jaar wacht? En weet ge dan, dat gij daar niet bij zijt? Dat er geen der uwen bij is? En ook al was dat niet zoo, zult ge dan aan iets anders dan aan 's Heeren hoog bestel en lankmoedige genade die levensverlenging voor uzelven en voor de uwen te danken hebben? o, De tijden worden zoo ernstig, en zeker, het is de echte vroomheid niet, die door vrees voor een eeuwige straf naar God wordt toegedreven. Hij,

de Heere, is de eenig Beminlijke en eenig Aantrekkelijke in zichzelf. En gelijk het staal naar den magneet niet behoeft geduwd te worden, maar er vanzelf naar toevliegt, zoo ook wordt geen enkel kind der menschen naar zijn God toegeduwd, maar wie tot Hem nadert, die gaat ongemerkt, omdat Hij onweerstaanbaar trekt.

Maar juist als dat trekken werken gaat en 's Heeren ondoorgrondelijke heerlijkheid de machtige Magneet voor onze ziel wordt, dan *wil*, dan *kan* een mensch ook niet anders dan uit *zijn* hand leven; dan is er geen rust en geen vrede, eer het oog voor dat werk van den Heere opengaat; dan is het niet meer: »Ik zal dit doen”, en dan zal God het zegenen; maar dan is er slechts éen aanbidding en éen verrukking over dat majestueuze werken van Hem, die altoos werkt, en éen lust en liefde om nooit anders bezig te zijn dan dienende in dat werken Gods in.

En daarom moet een kind van God telkens weer zijn leven, zijn bestaan, zijn aanzijn, als we zoo zeggen mogen, aan den vinger van Gods mogendheid ophangen. De Heere regeert! Hallelujah! Maar ook, de Heere regeert, en daarom kan het sterven mij en den mijnen na liggen.

Toch is de mensch, die God zoekt, doordien God hem zocht, er daarmeê niet van af.

Want dat hij sterven moet, en dat God de Heere daarover te zeggen heeft, en doodt en levend maakt, en met de kinderen der menschen doet naar zijn welgevallen, dát is hem zoo vreemd niet.

Maar banger is hem de strijd van binnen.

»Heilig, heilig, heilig!” weerklinkt het eindeloos daarboven, en »*On*heilig, *on*heilig, *on*heilig!” klaagt het eindeloos met een doffen toon langs de gewelven van zijn hart!

Een kind verstaat dat zoo niet, en ook een jonge man voelt daar al het ontzettende en bange nog niet van. Voor hen zijn de zonden nog nooit anders dan *lage heuvelen*, waar ze met frisschen aanloop, zoo ze meenen, spoedig genoeg overheen zullen zijn. Maar een die ouder wierd,

weet wel beter. Die bevond, dat hetgeen uit de verte gezien een heuvel leek, van naderbij, als men eraan toekomt, zich als *een berg* hemelhoog verheffen gaat.

o, De strijd der zonde is zooveel banger en ontzaglijker dan men zich wel inbeeldt. De poort om in te gaan is zoo nauw. De weg naar de behoudenis is zoo eng. En ook als de Heere genadig was, en Hij baarde ons ten leven, ook dan nog blijft het zoo de ontzaglijke vraag, hoe het nu uit den *schijn* tot het *wezen* komt, van het *roepen* tot het *meenen*, van het belijden tot de zielsgemeenschap met den volzaligen God.

Stroomen komen dan tegen u op; waterstroomen slaan tegen het huis uwer ziel aan; in allerlei tente der verleiding lokt men u binnen; lagen worden u door den verzoeker gelegd; en ge weet nauwelijks waar uw voet te zetten, zooals het garen van den strik op elk punt van den weg gespannen is om u te doen vallen.

Neen, hier helpt geen polijsten en geen geschilderde vroomheid. Och, achter de gepleisterde sneeuwwitte graven schuilt het schriklijkst verderf en de walgelijkste ontbinding van de krachten uwer ziel.

Hier moet raad geschaft. Hier moet kracht bij komen. Hier moet geestelijk geweld redding aanbrengen. Hier koninklijk aangegrepen en vorstelijk met majesteit geregeerd worden.

En woudt gij dat doen, povere mensch! gijzelf dat regiment in uw ziel voeren? Of woudt gij het laten doen door eenig medeschepsel, een brooze persoon als gij, wiens adem in zijn neusgaten is?

Och, als ge dat doet, wat komt er dan anders van, dan alles bederven? En waar zou uw ruste anders in zijn, dan in dat éene belijden: »Ook in het genadewerk mijner ziel *regeert Hij, de Heere*"?

Ook daarbinnen, als ik zijn kind mag zijn, ook daarbinnen is Zion.

En in Zion is groot, nooit het schepsel, maar altoos de Heere!

De Heere alleen!

En als ik dát nu maar weet: *De Heere regeert*, ook over mijn hart en over het hart van mijn kinderen, dan slaap ik daar niet op in, dan zit ik er niet bij neer, dan laat ik niet slap de handen hangen, maar dan is het onmiddellijk de vraag: »Heere, wat wilt Gij, dat ik doen zal?"

Als de Heere *regeert*, dan zijt gij niets dan zijn dienstknecht en zijn krijgsknecht. En waartoe heeft nu een koning zijn dienstknechten en zijn krijgsknechten anders, dan opdat ze hem dienen zouden, aldoor in zijn dienst zouden bezig zijn, en evenals een dienstmaagd ziet op de hand harer vrouwe, zoo letten zouden op het bevel uit 's Heeren mond?

Bij den Heere *in dienst*. En gelijk nu een koning al zijn dienstknechten en krijgsknechten van leeftocht verzorgt, maar dan ook eischt, dat zij elk oogenblik desnoods hun goed en bloed voor hem zullen wagen en steeds volijverig in zijn dienst zullen bevonden worden, zoo ook eischt de Heere van u trouw aan Hem, trouw in zijn dienst, een bestaan niet voor uzelven meer, maar alleen voor Hem als uw Koning.

En o, we gevoelen het aan ons eigen hart, hoe die dienst van uw God diep beschamend en schriklijk verwijtend tegen u getuigt, en ook u aan het eind van dit jaar zoo bitter gevoelen doet én uw ontrouw voor uw God, én hoe ge zijn dienstzaken onuitgevoerd liet, én hoe ge allerlei gingt doen, wat Hij u niet had geboden, en dan eens voor uzelven, en dan weer voor anderen, tot voor Satan toe, gingt werken, daar Hij u toch geboden had, dat ge voor Hem en Hem alleen zoudt zijn. Als de Heere regeert, en wij hebben daar zoo laf en ledig tegenover gestaan, en de vrucht van dit jaar levens bedekt nauwelijks den bodem van den korf, een gansch schriele, wegwerpelijke schove, dan benauwt dat, en komt er de kreet der wanhoop uit: »o, Mijn God, waar moet het met mij heen?"

Maar als dát waarheid in het binnenste, als zúlk roepen oprecht mag zijn, wat dunkt u, zou dan niet ook uw vertroosting gewis zijn? Of regeert de Heere dan ook niet over de doodelijke macht der zonde? Heeft Hij niet een

arm met macht, en kan Hij met dien sterken arm zijner barmhartigheden niet de zonde uit eens menschen leven wegrapen, en in een bundel saambinden, en wegwerpen achter zijn rug, dat het zware zondepak in de diepte der zee verzinkt, en spoorloos verdwijnt, om zelfs in den dag des oordeels door niemand meer te worden gevonden?

Golgotha, is dat ook niet éen aangrijpende teekening van die hoogheilige waarheid, *dat de Heere regeert?*

Als Satan de kop wordt vermorzeld, is dat niet de volheerlijke regeering des Heeren, en als de Overwinnaar met besprenkelde kleederen van Bozra komt, jubelen dan niet alle hemelen en knarsetanden dan niet alle duivelen, dat dood en zonde verslonden zijn, want dat *de Heere regeert?*

En ga dan, als zoo dat *regeeren van den Heere* uw God weer in uw ziel tot zijn recht is gekomen, ga dan met dezelfde heerlijke belijdenis ook de wereld buiten u in, en o, onuitsprekelijk is dan de zoete vrucht, die van dat regeeren uws Gods u toekomt.

Er wierd geleden en er wierd genoten dit jaar. De evenaar zwenkte niet voor allen gelijk. Bij den een meer vreugd en minder leed; bij een ander het leed de vreugd zeer ver teboven gaande. o, Veler kommer en zorg en smart en rouwe maakte het hart soms zoo bang benepen. Maar nu, wat wilt ge met uw wel en wee, als ge niet inziet, dat onder en in dat alles *de Heere regeerde?*

Ziet ge dat niet in, natuurlijk, dan is de man, dien het welging, overmoedig. Hij heeft al den lust zijns harten, en als dan het vermogen aanwast, rijst ook het trotsche hart naar boven, en al de zegen wierd hem ten vloek. Of ook, ziet ge dat niet, en liep het u tegen, dan slaat u de bittere zwartgalligheid in het bloed; dof wordt uw toon; donker en ontevreden uw blik; en altoos weer komt de morrende vraag op: »Waarom *ik* zoo ongelukkig?"

Maar komt het weer met gloeiend hemelschrift voor u op Gods witte wolken staan: »*De Heere regeert!*" dan slaat dit opeens alles om.

Dan was uw voorspoed Gods werk, uw tegenspoed zijn doen. Dan *doelde* dit alles op iets. Dan moest, dan kon dat niet anders voor u. Dan heeft dit alles het hooge oogmerk en heilig doeleinde, dat er eere van kome voor den *Heere, die regeert;* en dan leeft op den avond van het Oudejaar al dat goede weer voor u op, om u in Zion God te doen loven; en dan gaat al dit droeve en bittere weer met weemoedige herinnering voor uw ziele voorbij, met de diepe vraag: »Heeft het mij voor mijn God verootmoedigd?"

De smeltkroes kan niet weg.

Het goud *moet* beproefd en gelouterd worden.

Maar Hij, de Heere, die regeert, is er uw ziele borg voor, dat geen korrelke van het echte goud ooit vergaat.

»De Heere regeert!" o, Neem dat niet beperkt, maar in zijn ruime volheid, als bij alles en in allen waar, en immers, het verzoent u weer ook met het leven om u en met de donkere toekomst, die ge tegengaat.

Vreeslijk woelen de volken weer. De vrede der natiën is weg. Onrust heeft alle rangen der maatschappij aangegrepen. Eigenlijk is er niemand, die zeggen kan of zeggen durft, waar het met de volken heen moet. Veel is er, dat onze eeuw groot maakt. Zeer, zeer veel, dat onze vaderen misten en waar wij voor danken kunnen. Het werk des Heeren, ook in het leven der volken, staat niet stil. En toch, die vooruitgang troost niet. Want of de kinderen der menschen nu al pijlsnel langs ijzeren sporen vliegen insteê van als weleer in de trekschuit langzaam voort te kruipen, dat baat alles niet en brengt geen geluk aan, als de fundamenten van het zedelijk en maatschappelijk leven worden losgewrikt. En dat toch is het diep droef en goddeloos verschijnsel, waarover door alle staatslieden en denkers geklaagd wordt.

Heel de inrichting der maatschappij is uit haar voegen gelicht. Het gaat zoo niet meer. In geen land bijna is het regeeren meer mogelijk. Overal komt de woeste hartstocht aan het woord. De misdaad wordt geen

misdaad meer geheeten. En in bijna heel den kring der overbeschaafden en der onbeschaafden is eenvoudig alle geloof aan den Heere Jezus Christus, alle vreeze Gods, alle ontzag voor wet en eerbaarheid eruit.

Ook Gods kerke komt daardoor in 't gedrang. Men wringt haar in banden. Ze wordt aangevochten van buiten en door gif verzwakt van binnen. En Satan werpt twistvuur onder de broederen. En veler liefde verkoelt. o, Hoor het maar, hoe de waarheid struikelt op de straten.

En als een menschenkind dat dan hoort en aanziet, dan versmelt zijn ziele in hem, en hij vraagt angstig: »o, Mijn God, wat moet ervan worden?"

Maar met dat hij dit roept, beseft hij tevens, dat zulk vragen reeds zonde is. Dat de vraag tepas zou komen, als hijzelf regeerde, of als de mensch regeerde, of als Satan regeerde, maar *niet* tepaskomt, nu *de Heere regeert.*

Want nu de Heere regeert, zou dat vragen zijn, alsof Hij, de Heere, die onderstbovenkeering der dingen niet merkte; of dat Hij zich vergist had; of nu geen raad meer had; daar toch elk kind van God immers weet en hoort te belijden, dat al de volken niets bij Hem zijn geacht; dat Hij zich nooit vergist; dat alle ding alzoo naar zijn raad en hoog bestel gebeurt; en dat al zijn vijanden saam tegen Hem *niets,* volstrekt *niets,* vermogen.

En daarmeê valt dan ook het pak van zorgen voor het komende jaar aan Gods kinderen van de schouders af.

De Heere regeerde in dit jaar. Hij regeert dezen avond. Maar Hij zal ook regeeren in het jaar, dat komt.

En nu wil die al regeerende Heere, nu wil die hooge God niet, dat gij uw hart met allerlei bange zorgen tot stikkens toe zult volstoppen.

Dat moogt ge niet doen, want dat is Hem niet vertrouwen, dat is Hem het regiment uit de hand nemen, en zelf willen dragen, wat alleen gedragen kan worden door den Heere.

Hij zegt dan ook in zijn Woord, o zoo overduidelijk, aan een iegelijk van zijn kinderen, dat het de heidenen en de tollenaars zijn, die zich in al zulken kommer inwikkelen, maar dat een kind van God niets zoekt dan het koninkrijk

van God en zijn gerechtigheid, en dat dán al dat andere hem wel door zijn God zal worden toegeworpen.

»En daarom zeg Ik u," aldus sprak de Heere, »zijt niet bezorgd voor uw leven, wat gij eten en wat gij drinken zult; noch voor uw lichaam, waarmede gij u kleeden zult. Is het leven niet meer dan het voedsel, en het lichaam dan de kleeding?

Aanziet de vogelen des hemels, dat zij niet zaaien, noch maaien, noch verzamelen in de schuren; en uw hemelsche Vader voedt nochtans dezelve: gaat gij dezelve niet zeer veel teboven?

Wie toch van u kan, met bezorgd te zijn, eene el tot zijne lengte toedoen?

En wat zijt gij bezorgd voor de kleeding? Aanmerkt de leliën des velds, hoe zij wassen: zij arbeiden niet, en spinnen niet;

En Ik zeg u, dat ook Salomo, in al zijne heerlijkheid, niet is bekleed geweest, gelijk eene van deze.

Indien nu God het gras des velds, dat heden is en morgen in den oven geworpen wordt, alzoo bekleedt, zal Hij u niet veel meer kleeden, gij kleingeloovigen?

Daarom, zijt niet bezorgd, zeggende: Wat zullen wij eten, of wat zullen wij drinken, of waarmede zullen wij ons kleeden?

Want al deze dingen zoeken de heidenen: want uw hemelsche Vader weet, dat gij al deze dingen behoeft.

Maar zoekt eerst het koninkrijk Gods en zijne gerechtigheid, en al deze dingen zullen u toegeworpen worden."

Zoo koninklijk te spreken dat is ook *regeeren.*

Regeeren *om* u en regeeren *in* u, door uit uw ziel uit te nemen alle bangheid en u door genade ook het komend jaar in te doen gaan, met uw bezweken en benepen hart rustende in de liefdearmen van uw God.

DIT IS DE WEG; WANDELT IN DENZELVEN!

> Uwe oogen zullen uwe leeraars zien en uwe ooren zullen hooren het woord desgenen, die achter u is, zeggende: Dit is de weg; wandelt in denzelven! Jesaja 30: 20, 21.

Het ten einde loopen van een doorleefd, genoten en verzondigd jaar is voor de kinderen Gods ook nu weer een aanleiding, om in zichzelven in te keeren en te rade te gaan met het getuigenis van den Geest in hen.

Wie God vreest en beeft voor zijn Woord, leeft toch in gespannen bezorgdheid over de dingen, die komen zullen. Wel is ons niet van mijlpaal tot mijlpaal geopenbaard, wat wij op den weg zullen ontmoeten, en is niets geestdoodender dan dat willen profeteeren uit de Apocalyps, in welk jaar en op welken stond de groote en doorluchtige dag des Heeren aanstaande is; maar dit voelt en riekt toch ieder geheiligde, dat het met 's werelds loop naar een ernstig keerpunt gaat. Het verlangen, om ontbonden te worden en de ontzettende dingen, die ons te wachten staan, niet meê te beleven, neemt onder de dieper ingeleiden toe. De eens gekoesterde hoop, dat door stille evangelisatie de volkeren van Europa en door rustelooze zending de volkeren van Azië en Afrika, in al heur personen, den Heere zouden toekomen, en van lieverleê heel de wereld niet slechts in naam gedoopt, maar waarlijk met den

Geest des Heeren vervuld zou worden, ontglipte reeds lang aan eens iegelijks hart. De afval is daartoe te machtig, te stout, te godtergend. Men ziet voor oogen, hoe alle vastigheden worden ontworteld en alle heiligheden ontwijd en alle heerlijkheden in het slijk gaan. En wel verre van nog te leven in het bezielend besef, dat men doende is om met meerderheid van geest de wereld te overwinnen, kwelt en spant het de ziel van de godzaligen in den lande, dat zij eer allerwegen een vreeze waarnemen, of niet de geest der wereld allengs de kerke Christi verpesten zal en het ongeloof ook die kringen zal aantasten, die dusver nog voor rechtzinnig golden en lofzongen bij het kruis.

Vooral voor zijn eigen kinderen leeft men in angst. Och, zelf is men reeds op zijn jaren gevorderd; zoo plotseling komt het misschien toch niet; en bovendien, is er niet een volharding der heiligen? Maar die kleinen, die om onze tafel zich verdringen, dat geslacht, dat opgroeit, om van ons de levenstaak eens over te nemen, o, wat zal hún geworden, als eens de bergstroom nederkomt, en het vuur uit Horebs rotsspleet scheurt, en het stormen gaat in de volkerenwereld als met het bulderen van een orkaan? *Onze* kinderen! o, We hebben al zoovele kinderen uit andere Christengezinnen hun Heer zien verloochenen, van zijn heiligheden zien afdwalen, met de wereld hooren meejubelen, zoo maar niet de hand zien opheffen tegen dien heiligen Messias, in wien eens de ziel van hun moeder of de geest huns vaders was ingeplant door het geloof. En overkwam dat hún reeds in tijden van minder afval, waarom zouden onze kinderen dan zooveel sterker zijn, om weerstand te bieden aan den zooveel machtiger stroom, die ook hen meê wil sleuren? Of is onze opvoeding dan zooveel beter, ons gebed zooveel machtiger? Gods genade, zal ze voor ons kroost zooveel rijker zijn dan voor het kroost van onze troosteloos bedroefde vrienden? Of neen, laat ons dit niet zeggen, maar veeleer uit het diepst der ziel den nood van Gods heiligen klagen, dat er onder Gods volk zooveel vaders en moeders zijn, die zeggen als pelgrims naar de Godsstad te reizen, en zeggen, dat ze hun

kinderen zoo ziels liefhebben, en zeggen te gelooven, dat voor eeuwig verloren is wie buiten Jezus sterft, en die er toch, neen, laat ons het maar uitspreken, volstrekt niet zoo *troosteloos* bedroefd over zijn, dat hun kinderen afdoolden, ver van den Christus heen! Zie, men spreekt veel van ontzettende teekenen der tijden. Maar dat is wel een der bangste teekenen, die ons behooren te ontrusten, dat zelfs in den engsten, binnensten kring van het volk des Heeren het geloof zoo zonk in kracht en arm aan gloed wierd, dat het hart de kracht mist, om alzoo om zijn afgedoolde kinderen te treuren, dat die droefheid instrument in 's Heeren hand worde, om ze te vermurwen voor hun Heer.

Een ander maal spraken we bij den ommegang des jaars over het opslaan uit de aarde van den walm der ijdelheid en der zelfgenoegzame verwatenheid, waarmeê de wereld haar opstand tegen God, den Heilige, al moedwilliger doorzet. De toen gegeven teekening herhalen we thans niet. Och, ieder ziet het overigens voor zijn oogen, in zijn eigen omgeving wel, hoe heiligheid en eerbaarheid vertreden liggen op de straten en de Satan zijn triomf viert over de eens gedoopte volkeren van Europa, ja, hoe ook in dit ons kleine, goede land, eens met der martelaren bloed gedrenkt en van God verkoren om zijn Woord in heel Westelijk Europa hoog te houden, de zinnelust, de hoovaardij, de Christushaat al feller uitbreekt en heel de macht van ons publieke leven inneemt.

Dáarover thans dus geen woord. Niet, omdat het beter werd, neen, maar overmits het zóo erg werd, dat het den dampkring vervult en ieder het inademt, en er nog op te wijzen overtollig wierd.

Maar te ernstiger dient daarom op den kanker gewezen, die *onder Gods eigen volk* insloop. Dient er luid geroepen, totdat ieder het hoort, hoe dwaas dat volk deed, door altijd op die wereld te smalen, alsof het alleen in de huizen der Egyptenaren duisternisse ware, en in Gosen bij alle kinderen Israels licht. Helaas, helaas, hoe men, geblinddoekt en tastend aan den wand, in den door Satan gespannen strik liep en viel. Want zoo wilde de verleider

der zielen het juist. Gij zoudt zoo star en strak op de zonde der wereld turen, dat ge van de zonde, van het omwoelend verderf in eigen hart en huis en kring niets merktet. En zoo is het dan ook geschied, dat in al die jaren, dat de belijders van Jezus in deze landen geworsteld, geijverd en zich afgesloofd hebben, om de modernen te bestrijden en de groningers uit te bannen en de wereld van wereldzin aan te klagen, de plantinge van hun eigen hof verwaarloosd is, totdat de distelen aan allen kant opschoten en de omtuining wegmolmde en de vijandige mensch onkruid strooien dorst tot onder de tarwe.

Er is, dat besef dringt algemeen door, te veel over de uitnemendheid van het Christendom gesproken, te veel apologie geleverd, te veel verhandeld en gestreden; en wat niet klonk, of te flauw klonk, was de boetbazuin; wat te weinig opwaakte, was de bleeke levensernst om de lippen; wat ontbrak, was de tucht; wat niet gehoord wierd, was het aanzeggen *aan Israel* van zijn overtredingen.

En dat wreekt zich thans, dat straft de Heere, de Heilige Israels, die ons niet geboden heeft, dat wij apologie voor Hem zouden leveren tegenover afgedoolden, maar die wel eischt, dat wij elken morgen en elken avond onze *eigen* apologie voor Hem zullen uitspreken over onze eigene onwaardigheid, over onze schandelijke ontrouw en het onteeren van zijn heiligen naam.

En waar zich dat dan in wreekt? o, Merktet gij dan niets! Is Israel in oude dagen dan niet gestraft met het scheuren van het kleed, duidende op de scheur, die door het volk zou worden getrokken, en is die scheur dan ook in onze dagen niet openbaar? Ziet gij niet, hoe uiteenzwierven, die saam eens lofzongen? Ziet gij niet, hoe het koninkrijk verdeeld wordt in eigen boezem? En hoe zich broeders rechts en broeders links terugtrekken, elk roepende, dat zij alleen het pad der waarheid kozen, om hen, die anders kozen, nauwlijks meer bekommerd?

Ja, veel meer nog, ziet en speurt ge dan niet, hoe er

gansche kringen van broederen zijn, in wier liefde we vaak genoten en wier ijver ons vaak beschaamde, en die toch, meê door onze schuld, met voorbedachten rade allengs afgaan van de vastigheden des Woords, en zeggen, dat die vastigheden er niet toedoen, en dat men aan het Woord toch ook zoo wel kan gelooven, ja, tot het echte geloof aan dat Woord zóo eerst komt? Ziet en bespeurt ge niet, hoe duizenden bij duizenden, na die gevaarlijke brug eens te zijn overgegaan, al meer zich er toe zetten, om de heilige mysteriën Gods te ontdoen van het oude kleed, meenende ze in nieuwe vormen meer geschikt voor onzen tijd te maken, er niets van merkend, hoe het goud daarmeê onder hun handen vervloeit? Ja, ziet en bespeurt gij het niet, hoe de Moabiet en Edomiet, die op de grenzen omgluurt, aan deze broeders reeds een welkom toeriep, en hoe er reeds oogenblikken meer dan éen zijn geweest, waarop de vriendschap derzulken met Moab sterker geroep gaf dan de broederhand aan hun broederen?

En smart dat dan niet? Die uitnemende krachten alzoo te zien doorvloeien! Die broeders vol bezieling en enthousiasme alzoo te zien hellen! Deert dat uw hart niet? Zal Juda Israel dan zonder deernis zien wegblijven op Jeruzalems hooge feesten? En bovenal, berekent gij, berekent iemand de schriklijke gevolgen voor de toekomst van vaderland en volk, voor kerk en school, ja, voor de toekomst van onze eigen kinderen, als men de primordiale vastigheden aldus los hoort wrikken, neen, niet door benijders of wederpartijders, maar door mannenbroeders, die, eer ze het houweel opnemen, de knieën buigen, en de bijlen aanbrengen onder een lofzang voor den ten vloek gewordene op Golgotha's kruis?

Neen, laat ons geen namen noemen, maar laat *dit* toch zijn uitgesproken: Indien onze pen ook in zoo plechtig oogenblik als thans weer aanbrak geen uiting gaf aan het diep gevoel van smart, dat de aanschouwing dezer pijnlijke, teedere breuke ons door de ziel jaagt, we zouden meenen in onzen strijd nooit oprecht te zijn geweest, door geen overtuiging bezield te zijn en zonder liefde voor God en

zijn eere te hebben gehandeld. Maar juist omdat we, onder veel gebrek en veel tekortkoming, toch metterdaad nooit anders dan uit diepe zielsovertuiging tegen dit al meer losmaken van de vastigheden zijn opgekomen, dáarom mag ook over die bittere breuke niet gezwegen worden, maar moet erover geklaagd en getreurd, al ware het slechts om onzen broederen te toonen, dat ook ons hart, onder alle stormen door, nog weer naar de saambinding van Israel smacht. Naar een saambinding van gansch Israel, indien maar, en daar mogen we niet van afwijken, het weer door leeraren gaan kan, die, zooals Jesaja, de profeet, zegt, achter de kudde komen aanloopen, om met vaste en eenparige stem te roepen: »*Dit, dit is de weg; wandelt in denzelven!*"

Want waartoe het verbloemd, geen eigenlijke »leeraars te zien" is de bedenkelijkste ontblooting, die aan Gods volk overkomen kan. Geen »leeraars te zien", die van God gezonden zijn, en dáarin hun gezonden zijn van dien hoogen God openbaren, dat ze een *vast* geluid geven, en allen *eenzelfde* geluid doen hooren, zoodat het volk merkt: Zie, nu spreken al de leeraren weer als echte leeraren Gods in Godes heiligen naam!

Dat toch en dat alleen is het, waaraan het volk des Heeren behoefte heeft. Dat volk leeft, het moet voort, het zoekt een pad, en nu ziet het tien, twaalf paden elkander kruisen, en daarom vraagt het, zooals een kind zijn vader vraagt: »o, Zegt mij, leeraars, die verklaart van God gezonden te zijn, wélk pad zullen wij gaan?" Maar zie, juist bij die vraag ontdekt zich dan ook de schreiende ellende, en merkt men zoo klaar, dat de leeraars zoogoed als het volk van de vaste leidingen Gods ontbloot zijn. Want, niet waar, indien dan nu die leeraars metterdaad vaststonden in hun goddelijke zending en een klaren, duidelijken last van hun God hadden ontvangen, dan zouden ze allen, van den eersten tot den laatsten toe, met een eenparige stem antwoorden: »Ziehier, o mijn volk, dit, dit is het pad, dat gij gaán zult; wandel daarin!"

Maar wat is nu het lijden, wat de troostelooze wanhoop, die ons overkomt? Is het niet dit, dat nauwelijks een dezer leeraren gezegd heeft: »Zie, dit, dit is de weg!" of een ander leeraar haast zich om hem in de rede te vallen, onder den uitroep: »Neen, bij God, dit is de weg *niet*, de ware weg is *hier!*" om, als het nauwlijks over zijn lippen is, weer een ander op zijn beurt te hooren uitgillen: »Om uwer ziele wil, hoor niet naar die beiden, de weg, dien *ik* u wijs, is dáar!" En zoo gaat het voort; en het einde is, dat elk dezer leeraren zijn eigen weg heeft, en dat hun spraakverwarring zonder einde wordt, en dat ze op niets meer uit zijn, dan om met elkander over den waren weg te twisten.

En zou dan de gemeente Gods niet treuren? Zij, die er door God op aan is gelegd, om *niet* zelve haar pad te kiezen, maar als een kudde te volgen, als de herders voorgaan! Zij, die, aan alles merkende, dat men gansche-lijk afdoolde, nu ook vóor alle dingen weten wil, waar de weg is, en moe is van dat afloopen van alle denkbare paden, die op niets uitloopen, en, neen, heusch niet uit weelde, maar uit zielsnood, aan haar herders vraagt: »o, Mijn leeraars, indien ge dan gezalfden des Heeren zijt, indien ge dan een stelligen last van uw God en een klare aanduiding van den weg hebt, gij, die dan zegt, door éen Heiligen Geest gedreven, geleid, bezield te worden, o, zwijgt niet, maar spreekt!"

Dat is ook een ellende en een vermoeienis des geestes; en de gemeente doet niet wel, indien zij ook in de ontstentenis van zulk een corps leeraren een rechtvaardige straffe weigert te zien, die God de Heere om haar ongeloof, ontrouw en zondedienst over haar brengt.

Want zie toe, dat vragen naar den weg doelt niet maar alleen op een weg, die uit kerkelijke moeielijkheden en tot een vaste godgeleerdheid voeren kan; neen, maar die weg geldt van alles: van den weg der zaligheid om niet bedrogen uit te komen; van den weg der aanbidding, om niet

te dienen in eigenwilligen godsdienst; ja, ook van den weg door heel het leven, hoe we onze kinderen opleiden, hoe we in staat en maatschappij verkeeren zullen, wat mag of niet mag van Godswege, wat zonde of deugd is in al die duizend teedere, fijne gevallen, waarin de conscientie geen uitweg vindt.

En zoo komt het dan, dat we eigenlijk van God geen »leeraars" zien, maar hier en ginds een op een eigen wachttoren zittenden *wachter*, en dat, als bij de stilte van den nacht de stemme dier wachters langs de velden rolt, het geluid des eenen het geroep des anderen telkens weerspreekt.

En dáar, dáaruit nu, uit die diepe versmading en ellende kan alleen *de waarheid* ons verlossen. Niet die waarheid, o, mijn broeder, die gevolg is van diepgaand onderzoek of menschenvinding. Neen, maar die goddelijke, rijke, volle, krachtige waarheid, die nooit weg is, die er altijd was, maar die om onze zonden achter de wolken school, en haar aangezicht bedekte om onze overtredingen. Die waarheid bedoelen we, die aan God, aan den levenden God zelf, *kleeft*, en dus zijn *Woord* is, en komt om te zegenen, en alleen tot redding machtig bleek. Die waarheid, die eens door de wolken brak, toen de apostelen het land doorgingen, om de volken uit hun doodslaap op te roepen. Die waarheid, die na onder de korenmaat te zijn verstoken, weer op den kandelaar werd gezet in de schitterende dagen der Reformatie. Die waarheid, die voor één oogenblik in elke eeuw, die sinds verliep, Gods volk weer door haar schijnsel is komen verblijden; en die — of is het te sterk gesproken? — ook nu weer een enkelen lichtstraal in onze duisternis wierp, door een weer krachtiger doen weerklinken van dat heilige roepen: »De mensch niets dan doemschuldig zondaar, Gods vrijmachtige, Gods souvereine genade voor alle ziel, die ten leven zal komen, het één en het al!"

o, Mocht dat door 's Heeren onuitsprekelijke goedheid

nog iets verder komen! Houd moed, gij door onweder voortgedrevene, dan zoudt ge zien, dat de wachters weer van hun eenzamen toren afdaalden, om als herders in waarachtigen zin onder u op te treden. En ja, ook gij zoudt weer »uwe leeraars zien", d. w. z. weer arme zondaars, maar rijk in genade voor u zien verschijnen, die als *ambassadeurs van Koning Jezus* vast en zeker en zonder aarzeling en met eenparig geluid u zouden toeroepen: Zie, »*dit, dit* is de weg!"

Dan zou uw kerk vanzelf weer gebouwd worden; het Woord zou het doen; machtig zou het uitbreken; en van de kerk zou een zegen voor ons volk uitgaan en een rivier van heil uitvloeien over heel onze erve!

En waarom dat dan nu niet machtiger doorbreekt? o, Hoort gij het dan niet? »Uwe zonden, o Israel, maken een scheiding tusschen uw kerk en tusschen uw God!" Want hoort toch toe, aldus spreekt de Heere: »Dit, dit is de weg, *wandelt in denzelven!*" En nu dat laatste laat ge na, dat *wandelen in den weg* verzuimt ge, en ge roept dat ge den weg kent, maar tot te erger oordeel over uzelven.

Ge zegt: »De Waarheid komt, en ook door het glasvenster mijner ziel mocht ik een harer zuiverder stralen opvangen!" en dies beroemt gij u en zegt niet meer te kunnen wandelen met hen, die dat zuiverder licht tegenstaan. En o, mits ge dat met teederheid zegt en uw snoeren uitwerpt, om ook dien tegenstaanden broeder te winnen, is die betuiging op uw lippen heerlijk en prijzen we driewerf gelukkig uwe woning, waar dat zuiverder licht van Gods Waarheid schijnen mag.

Maar oordeel dan zelf ook, mijn broeder, is het dan niet ontzettend, als we, na die betuiging gehoord te hebben, zien, hoe in het schemeren van den avond Satan weer zachtkens bij u aanklopt en door uzelf of door uw vrouw of een uwer kinderen wordt binnengelaten en als gastvriend verkeert in uw huis? Is het niet schriklijk en om diep

ons aangezicht met beide onze handen van schaamte te bedekken, indien we dan na zúlk een heerlijke betuiging den werelddienst aanhouden; niet tot onze afgoden durven zeggen: »Henen uit!" en bij dat zuiverder licht toch zoo hinderlijk onzuiver in onze harten, in onzen wandel of voor 't minst in onze bedoelingen blijven? Zelfzucht, hebzucht, hoovaardij op den troon, en die liefde, die alleen macht heeft, en het geloof, dat alleen de ziele versmelten doet, en wat lieflijk is en wel luidt van ons geweerd, en de barmhartigheid naar verre landen getogen en het kleed der nederigheid en der zachtmoedigheid aan onze schouderen vreemd!

o, We weten niet, wat God de Heere doende is, noch ook wat in zijn heiligen raad voor het jaar, dat nu komt, voor ons en ons huis verborgen ligt. Maar dit staat vast: ook al breekt de bergstroom los, en al wordt ons huis geschud, en al gaan de baren en golven des Almachtigen over ons heen, toch moet het, zal het wel zijn, onder Gods volk naar dit woord van den profeet toegaan: »Bij ulieden zal een lofzang zijn, gelijk in den nacht, wanneer het feest geheiligd wordt, en de blijdschap des harten, gelijk van eenen, die met pijpen wandelt, om te komen tot den berg des Heeren, tot den Rotssteen Israels, en *dan zal de Heere u zijn heerlijke stem doen hooren en u de nederlating van zijn arm doen zien.*"

Mits, en dat dit woord in uw ziel dringe, mits wie den weg kent, dan ook *op dien weg wandele.* Er op wandele voor des menschen oog, en voor Gods oog in het verborgene. Er op wandele met den lust zijns harten en de gedachten zijner ziele. Er op wandele met zijn kroost en al de eere van zijn huis. Er zóo op wandele, dat de *zuiverder* waarheid dan ook haar macht betoone tot het *uitzuiveren* van hart en hoofd en zinnen.

En nu weten we wel, dat men met geen vluchtig gelezen stuk in een straks vergeten weekblad Gods volk van zijne zonden bekeert. Dat kan alleen de Inspreker, Verwijter en Trooster vanbinnen, dat kan alleen de Heilige Geest. Maar immers, de Heilige Geest wil ook soms een instru-

ment aangrijpen, om in de conscientie in te snijden, om slapenden zondaars hun schande aan te zeggen en Gods volk te troosten door het diep te verootmoedigen.

Welnu, ga zoo dan ook dit woord uit en geve het den toon van diepen ernst aan, waarin ook wij, in het jaar, dat komende is, den Heere der heirscharen mogen dienen.

„HIJ DOE ZIJN AANSCHIJN OVER ONS LICHTEN!"

God zij ons genadig en zegene ons. Hij doe zijn aanschijn aan ons lichten, opdat men op de aarde uwen weg kenne, onder alle heidenen uw heil.
Psalm 67 : 2, 3.

»Oudejaar" is iets anders dan een »dag des Heeren", en óok iets anders dan een »Christelijke feestdag". Reeds een onmiddellijk besef zegt u, dat uw ontroering op dien dag meer komt aan den kant van uw *uitwendig* leven, dan van het *verlossingswerk*, dat de Heere in uw hart volbrengt. De insnede in den tijd, die tusschen 31 December en 1 Januari valt, is niet van de kerk gekomen, is niet door Jezus noch door zijn apostelen verordend. Het is een *burgerlijke* afsluiting van het jaar; uitgaande van de overheid; beheerscht door maatschappelijke toestanden; in uw gezin gewild.

Vandaar dat men op Oudejaar aanvankelijk meer verdiept is in gewaarwordingen, die door het gebeurde in den huiselijken kring, in de stad onzer woning, op de erve van ons land, in den gang der natiën, worden opgewekt, dan door de heilsbewegingen van den Heiligen Geest in ons binnenste.

Zoo komt het dan, dat, terwijl op elk ander feest ons hart in de eerste plaats den kring der vromen zoekt, op dien éenen avond meer de kring van familieleden en aanverwanten zich aaneensluit.

En daaruit ook verklaart het zich, dat op dien avond van Oudejaar meer in *Gods. voorzienig Vaderlijk bestel* dan in zijn wonder *verlossingswerk* onze gedachten omdolen, en, o zoovelen, die, helaas, in dat heerlijk verlossingswerk nog geen smaak kregen, juist op dien avond zich in het bedehuis verdringen, terwijl zij, die anders de oogen schier niet open konden houden, dan luisteren met open oor en met gespannen blik.

Toch achte daarom niemand den Oudejaarsavond gering.

We zijn nu eenmaal nog op aarde. Ons leven is nog niet in dat eeuwige Jeruzalem daarboven, waarin geen nacht of dag en dus ook geen ommegang van jaren meer zijn zal. Dáar zal het wezen: »Duizend jaren als éen dag en éen dag als duizend jaren". Maar zoolang we nog als pelgrims op aarde vertoeven, leven wij *in den tijd* en blijven we dus naar onze menschelijke beperktheid aan al de banden van dit voorbijgaand en vergankelijk leven gebonden.

Daarboven wordt men niet meer ten huwelijk gegeven of genomen. In het Zion Gods zal het niet meer zijn »man en vrouw", »kind of moeder", maar al de verlosten des Heeren geestelijk vermaagschapt in den God onzer zaligheden. In den hemel der hemelen is dat uitwendige, wat naar het vleesch is, weggevallen voor een leven in den geest.

Maar zoo is het nú nog *niet* met ons.

Zoolang we niet stierven weten we, dat God de Heere ons hier nog inzette, ons hier nog liet en dus nog wil, dat wij op aarde naar den eisch dier aardsche toestanden verkeeren zullen.

*Over*geestelijkheid nut niet, maar schaadt. En de eisch, die tot ons komt, is *niet,* om in hemelschgezindheid te zweven over het aardsche, maar om met God in het hart en den hemel in het oog in stille gehoorzaamheid te leven en te werken en te lijden in den toestand, waarin we thans gezet en gesteld zijn.

Het is dus *niet* vroom, maar *on*godvruchtig, indien men die uitwendige gebeurtenissen in een stroom van overgeeste-

lijkheid zoekt te verdrinken. Want immers, in den grond der zaak spreekt daar verzet en opstand uit. Een niet willen gehoorzamen. Een zich niet willen onderwerpen aan hetgeen God de Heere, nu, in dezen onzen toestand, voor ons verordent. En vroom, godzalig, met vreeze des Heeren in het hart, staat daarom alleen *die* man en *die* vrouw, die met ernst, met toewijding, met inspanning van kracht, in die gebeurtenissen, ook in de kleinste gebeurtenissen van zijn huis, zijn volk en zijn land, inlevend, meê in zijn eigen polsslag den golfslag van den tijd voelt kloppen, die in eindelooze wisseling en overgang, als bode Gods en Gods machtig instrument, al dat aardsche om ons heen beheerscht.

Wel zeer zeker kome men dus op den Oudejaarsavond saam, om in elk gezin of familiekring te herdenken de groote dingen, die God Almachtig in het afgeloopen jaar in dien kring gewrocht heeft.

En dan eerst een gedachte van stillen weemoed hun gewijd, die van ons gingen; aan hen, die we zoo beschouwden als ons toebehoorend; van wie we ons nooit konden inbeelden, dat ze ooit scheiden zouden; wier liefde ons hart nog altijd stil vertroost en wier heengaan in onzen kring een ledig liet, waar we wel overheen leven, waar ons oog wel aan went en waar we ons hart wel in troosten *moeten,* maar dat toch altijd een ledig, een gemis blijft uitmaken, een rouwe, waarover onze ziel in de binnenkameren van ons gemoed nog elken avond en elken morgen treurt. Wél hem, die op den avond des Oudejaars zijn lieve dooden dáar mag weten, waar geen jaren meer gekend zijn, en stil gelooven mag, dat ze den eeuwigen Sabbat ingingen, rijk en heerlijk bij hun Heer!

Ook aan heel die schaar van pas ontloken bloempjes gedenken we daarbij, die jonge wichtjes, onbegrepen mysterie van Gods wonderlijk bestel, die kwamen om te gaan en slechts even hun kopje op aarde naar het licht hieven. God zij lof, dat wie gelooft, belijden mag, dat er vertrouwen

leeft in de uitverkiezing dezer kleinen. Ze waren niet als onze volwassen dooden, die we uitdroegen, gebonden aan onzen kring door die vele banden van wat men saam doorleefd, saam gedacht, saam genoten heeft. Maar ze waren *de onzen* dan toch. Van óns vleesch en van óns bloed, door teedere Almacht geschapen. »Vroeg verwelkt eer ze nog den vollen knop ontloken", en nu saamgegaard voor een betere gaarde! Als starren, die aan den hemel verschieten, zoo zagen we ze een oogenblik fonkelen, toen lieten ze een lichtstreep na, en weg dook hun glans!

En bij dat denken aan wie heengingen, sluit dan vanzelf de kring van het gezin zich weer nauwer aaneen. Ieders ure naakt. Als weer een jaar om is, zullen weer zoovele duizenden zijn uitgedragen, die er nu niet om denken. En zoo dringt dan de ernst van twee zijden tegelijk. Van achteren roepen uw dooden u toe: »Sluit den kleiner geworden kring nauwer in elkaêr en troost elkander door inniger liefde!" En van uit het nog holle, leege jaar komt een stem, die tegen te laat zelfverwijt waarschuwt, zeggende: »Hebt elkander toch lief! want wie weet, hoe kort ge elkaêr nog maar bezitten zult!" o, Het leven is zoo wreed. Duizend kleine geschillen verwijderen ons in het gewone leven elk oogenblik! Wat heeft men niet veel op elkander aan te merken. Wat schijnt het niet zwaar te vallen, om eens iets voor elkaêr over te hebben. En dat duurt zoo .... totdat de dood scheiding komt maken. En dan draagt men kransen aan, en dan zou men alles weer goed willen maken. Te laat, te laat! .... gedachtelooze, *heden*, indien gij zijn stemme hoort! nu, terwijl ge elkaêr nog hebt, is het de welaangename tijd, om liefde te oefenen, om u toe te wijden, om veel voor elkaêr over te hebben, om niet uzelven, maar ook uw lieven te leven. En juist daardoor dien hoogen vrede in te drinken, die alleen reine, teedere liefde u gunt.

Het verwijt, dat daarin ligt, voelt ge. Aan uw conscientie is geen ontkomen. Het verbergen voor anderen kunt ge, maar niet voor uzelf. Ge hebt dezen avond spijt, ge draagt er leed over, ge zijt niet tevreden met uzelf. Ge hadt anders, liever, toewijdender, zorgzamer, inschikkelijker voor vrouw of man, voor uw kind of uw vriend moeten zijn, meer uw vader of uw moeder moeten eeren. Nu, nu de zelfzucht als een uitgebrande kool op het strand der eeuwen neerligt, nu veracht gij uw zelfzucht, nu hindert het u, nu zijt gij er in uw eigen oog verachtelijk om, dat gij u door die verachtelijke zelfzucht, in zinnelijkheid of behaagzucht of eerzucht, zoover kondt vergeten. Ach, soms komt dat op Oudejaarsavond weleens zoo sterk over ons, dat een kind naar zijn ouders gaat, en het hoofd tegen hun borst legt, en met een traan in het oog fluistert: »Moeder, vader, vergeeft u mij het verdriet, dat ik u aandeed!" Zoo hoort men dan soms, nog stiller, ook broeders en zusters onder elkaêr, ook man en vrouw, als ze alleen zijn, onderling fluisteren. En God de Heere ziet dat uit den hooge, en ook al zijn die opwellingen nog geen vruchten der bekeering, toch wordt in dit stille fluisteren Satan ontwapend en iets bewogen vanbinnen, dat uitgaat naar God.

Want men *kan* op dien avond niet buiten den Heere zijn God. Alle gewaarwordingen gaan dan uit het bewogen gemoed over den kring der onzen uit en naar Hem toe.

God de Heere is heerlijk in de glorie der Openbaring. Maar spreekt Hij daarom minder sterk tot onze conscientie in wat er met ons persoonlijk voorvalt en om ons gebeurt? Of was *Hij* het dan niet, die onze lieven ons ontstal, zoo wij meenden, maar toch eigenlijk slechts terugnam wat zijns was, en wat wij, door het als het onze te bezitten, eigenlijk ontstolen hadden aan Hem? Zijn onze dagen dan niet in zijn hand! En is op ons kort leven een vol jaar met al zijn maanden dan niet een aanmerkelijk stuk, dat die Heere van leven en van dood zulk een avond van ons

kort, vluchtig aanzijn afsnijdt? En als we met onze huisgenooten en vrienden dien avond, zonder het te zeggen, dan zoo in stilte bij onszelven afrekenen, en nagaan hoe we tegenover hen weer te kort kwamen, en wat we in en door hen weer genoten, kan de ziel dan van bij haar God wegblijven? Van Hem, die deze banden vlocht, die ons al die liefdegenietingen uit louter genade schonk en als God recht heeft, ons rekenschap te vragen van wat we met en voor onze lieven geweest zijn? Hij heeft ze toch ook voor de toekomst in zijn hand, en tot wien anders dan tot Hem zult ge dan bidden, om ze nog lang en lief te mogen bezitten, om ze beter te mogen liefhebben en teederder voor hen te leven?

Zie, heel een gezin is eigenlijk niets dan éen betoon van Gods genade en mogendheid. Buiten God is het geen gezin. Want van Hem komt het alles. Hij schiep man en vrouw. Hij schonk de kinderen. Hij vlocht de banden. Hij schiep het alles in eenheid en gemeenschap des bloeds. Meer nog, Hij schiep het liefdesinstinct in de ziel. Waar wij anders als steenen zoo koud naast elkaêr zouden liggen, is het door Hem, dat er nu iets warms kwam in het hart van den een voor den ander, dat we iets voelen trekken, iets zoo zaligs zich uit het hart in het oog en om de lippen zien bewegen. En wat van het hoogere geldt, het geldt immers ook van het lagere. Uw huis, waarin gij woont, is *zijn* huis, u geleend; uw bed, waarop gij uitrust, komt van Hem, en van Hem de slaap, die uw oogen luiken moest en uw krachten had vernieuwd. Elken morgen liet Hij den bakker brood brengen en den melkboer zijn zuivel. Elken middag aan tafel deelde Hij uit. Als het weer winter wierd, kwam de wol u van *zijn* schapen, en als het weer zomeren ging, de katoenen en linnen kleeding van *zijn* veld en *zijn* akker. Het is overal *God*, altijd God; niets, niets is er, of Hij vraagt u: »*Schiep* en *schonk* Ik het niet beî?" Vergeet daarbij vooral uw kracht niet. Voor geld hadt ge alle ding. Uitnemend! Maar dat geld wont ge door krachtsbetoon, door arbeid, door moeite, 'tzij ge arbeiden moest met hoofd of hand, dat doet er niet

toe. Maar wie, zoo vraag ik ook hier weer, hield uw hoofd helder, uw hart warm, uw hand vaardig? Was Hij het niet, God de Heere?

Deze dingen moet en zult gij indachtig zijn!

Daarom stelde de Heere het bidden in en het danken. Dat allen morgen en elken avond neerknielen! o Zeg niet, dat al dit bidden niet baat, als er nog geen geestelijk bidden invloeit. Geestelijk of niet geestelijk, Gods heilige eer verlangt dit, dat én 's morgens én 's avonds al de millioenen der menschenkinderen, als eerbetuiging aan zijn majesteit, voor Hem neder zullen knielen en Hem dank zullen zeggen. En zeer zeker, een ledige vorm kan den dood baren, maar ze kan ook instrument in Gods machtige hand zijn. En wee, driewerf wee moet over hem uitgeroepen, die, wijzer dan God zelf willende zijn, reeds om die mogelijkheid dien van God zelf ingestelden vorm der eerbetuiging veracht.

Het bidden is niet om God te verbidden, dus niet om uwentwil, maar om Godswil. Op zijn eisch. Omdat Hij van ons aangebeden *wil* zijn.

En zie, als dat bidden dan niet hielp, dan had die machtige God weer andere instrumenten tot zijn dienst, om ons in nog dieper afhankelijkheid te brengen. Dan nam Hij weg, *wat genoten werd buiten zijn erkentenis.* Zoo werd een sterk mensch dan zwak gemaakt, een helder hoofd verduisterd, een gezonde krank op het ziekbed neergelegd; of iemand wordt geschaad in zijn oog of oor of eenig zintuig; of hij struikelt, en zie, hij is een kreupele; of een sluipziekte ondermijnt hem, al *gaat* hij nog, krukkend, langs den weg.

En souverein als een God laat Hij dat bij den een dan tot zijn dood toe zoo blijven, maar ook anderen verlost Hij er weer van, en als al die weeropgerichten dan weer weg zouden loopen *zonder danken,* dan bestelt Hij een man, die hun aanzegt, dat ze danken *moeten,* of ook, Hij port ze aan door zijn Heiligen Geest vanbinnen, dat ze het danken niet kunnen laten.

Hij is zulk een heerlijk en wonderbaar God. En alles

doelt er in zijn werken maar op, om ons in heel ons leven eindelijk niets, volstrekt niets meer te laten hebben, waarin *Hij* niet gekend, gezien, getast en dies geëerd wordt!

Vandaar dat hunkeren op den Oudejaarsavond om eens saam te zingen. Het hart schiet nu den een, dan den ander vol. Men voelt zoo telkens, wat een ontzaglijk heerlijk God we toch hebben. En was het zoo straks een stil fluisteren tot elkaêr: »Vergeef, moeder, dat ik u zooveel verdriet deed!" zie, nu gaat het dieper nog, en nu knielen kind én moeder saam voor God neder, om, met een traan in het oog en met diep bewogen gemoed, te danken en te smeeken, en nog eens, maar nu in veel heiliger zin, te stamelen: »Heere, vergeef mij, dat ik uw liefde zoo miskende; heb erbarmen met mijn arme ziel!"

Erbarmen, ja; want ook over onze levenstaak, over het ons aanbevolen werk, hebben we met den Heere onzen God een rekenschap. »Wat hebt gij met mijne schapen gedaan?" vraagt Hij dien avond aan alle herders en herderinnen! »Uw kracht, uw tijd was *mijn*. Van Mij het ambt u toebetrouwd! Komt dus, gij, al mijn dienstknechten en dienstmaagden, en geeft rekenschap van uw rentmeesterschap!" En o, als ge dan den staat van land en volk overziet, en aanschouwt, hoe alles van God den Heere afzwerft, en zijns ternauwernood gedachtig is, en ieder zijn eigen weg gaat, maar de paden des Heeren verlaten worden, wie, wie is dan de man, die zeggen zal: »Ik heb mijn handen in onschuld gezuiverd en mij kleeft de plage mijns volks niet aan"?

Weg, weg met die onoprechte, met die hoovaardige gedachte!

Neen, *allen* zijn wij afgeweken en *allen* hebben hun weg verdorven voor den Heere, en niets is schadelijker, verderfelijker, ongeestelijker, dan dat de belijders van 's Heeren naam in den lande denken gaan: »Ja, die anderen brengen den toorn in het land, maar wij zijn de heiligen!"

Juist van 's Heeren huis, juist van Jeruzalem begint het oordeel! En we zeggen het u, ja, indien voor het

minst ’s Heeren volk nog maar een bloeiende oase van godzaligheid temidden van de dorre wildernis ware, er zou zegen en genade ruischen als een stroom en het heil des Heeren zou over ons komen, gelijk de wateren den bodem der zee bedekken!

Heel ons geslacht kwijnt; *heel* Europa is doodelijk krank; *heel* het volk van Nederland is van zijn God afgeweken; en de heerlijke kring der heiligen, die nog in het midden onzer erve staat, schittert, ja, in een lieflijk licht, *dat vanboven straalt,* maar behoort juist bij dat heerlijker licht te scherper *eigen vlek* te zien en dieper en guller *eigen schuld* te bekennen.

En zoo leidt dan vanzelf die Oudejaarsavond, die begon met zijn stille koestering aan den huishaard te ontleenen, ongemerkt naar verdere en hoogere gedachten. Naar gedachten aan de ontzettende verantwoording, die op onzen koning en zijn raadslieden, op de overheid in steden en in dorpen rust, opdat Gods eere in het land hoog zij en gerechtigheid ons volk verhooge. Naar gedachten aan de dure verplichting, waaronder de dienaars des Woords staan om de kerke Christi te weiden met het Woord en alzoo de macht van dat Woord te stellen tegen het ongoddelijk ijdelspreken en de uitbarstingen der weelderige zondezucht en vleeschesdienst. Naar de harde rekenschap óok, waaronder die allen voor hun God staan, die als mannen van invloed, elk in hun eigen kring, het heilige in de ziel verzwakken of versterken kunnen, naar gelang het hun *om Gods glorie* gaat of om de eer *van hun eigen naam.* Maar meer en sterker nog naar de zware verantwoordelijkheid, waaronder de kinderen Gods, ’s Heeren uitverkorenen, in deze landen staan, om wel waarlijk *de broederen lief te hebben,* af te staan van *ongerechtigheid* en alle ding te leiden en te stieren naar *Gods* heilig en hoogheerlijk *gebod.*

En door die teederder en nog ernstiger gedachte klimt de overlegging onzes harten op den Oudejaarsavond dan naar nog hooger, naar wat de Alontfermer ons ook dit

jaar *voor onze ziele* schonk. De Christus is zulk een schat. Een schat der schatten. Alle schat van heil en heerlijkheid, van heiligheden en van zaligheden, ligt saamgevat in zijn lieflijken, zeer barmhartigen naam, dat Hij Jezus, onze Vrijmaker, onze Verlosser, onze van God bestelde Redder is van doem en dood. En nu, gingt gij Hem nog voorbij; of vondt ge Hem, ook als den Bruidegom van *uw eigen hart?* Is uw Maker reeds *uw Man* geworden? Gij, die daarop zegt: »Nog niet!" o, toef niet, wat wij u bidden mogen. De jaren snellen voort en voort. De golfslag der eeuwigheid nadert. Wat zal uw hope, wat uw einde zijn zonder dien Eénige, dien Man van het kruis? En gij, die door Gods genade juichen en danken moogt: »Ja, bij Godes gratie, een verloste! Hij nam en Hij vond die naar Hem niet en zocht!" — u zij gevraagd, of gij gehoorzaam zijt geweest aan dat hemelsche gezicht van uw eerste toebrenging, toen de hemel over u openging, en gij neerlaagt in uw bloed, en het van uit de zalen des eeuwigen lichts u in de ziel klonk: »In uwen bloede, leef!" Waar is uw dank voor zoo onuitsprekelijke genade? Waar is uw geloof? Waar de gesmoorde en begraven zonde? Waar uw vernieuwing naar het evenbeeld van dengene, die u geroepen heeft uit *uw* duisternis naar *zijn* wonderbaar licht? Gij zoudt opgaan in de mogendheid des Heeren om te verkondigen *zijn* deugden. Welke deugd van uw God hebt ge dan nu verkondigd? Wanneer waart gij Hem een *eere?* Waarin *niet* een smaad voor, een vlek op zijn teeder heiligen Naam? o, Hoe telkens en telkens smaadt men in Dagons tempel den naam van Jehovah, omdat Israel afhoereert van den God, die het uithielp!

Welnu, ook dat alles gaat op Oudejaarsavond door de ziel. In het hart van Azië en Afrika leven millioenen en millioenen, die niets hooren van den Heere; voor wie een Borg onzer zielen niet eenmaal bestaat. Ze hebben geen Doop, geen Woord, geen ontfermingen des Heeren Heeren. Om hen hangt nog loodzwaar een eeuwige nacht!

Maar over *uw* huis, over *ons* land glanst nog, zij het ook door zich verdikkende nevelen heen, de Opgang uit

de hoogte, de Ster, die in Jacob is opgegaan, de Zonne der gerechtigheden!

Welk een verantwoordelijkheid!

Welk een ontzaglijke verplichting, om den Schenker van die heilige heerlijkheden te danken, te lieven, te eeren!

Broeders en zusters, ook daarvan vraagt die teedere Erbarmer u rekenschap, nu het jaar weer omging!

Wat hebt ge, herderen, met mijn schapen? maar ook, kinderen des koninkrijks, wat hebt ge in het jaar, dat Hij u met genade kroonde, met dien *genadeschat* van uw God gedaan?

„MIJN VERBOND VAN DAG EN NACHT."

> Alzoo zegt de Heere: Indien gij mijn verbond van den dag en mijn verbond van den nacht kondt vernietigen, zoodat dag en nacht niet zijn op hunnen tijd, zoo zal ook vernietigd kunnen worden mijn verbond met mijnen knecht David.
> Jeremia 33 : 20, 21.

De levende, almachtige God, die eeuwig is, en in de eeuwigheid woont, en de golven der eeuwigheid uit de diepte van zijn eigen, ondoorgrondelijk wezen opstuwt, die groote en ontzaglijke God rekent, om uwentwil, toch ook *met dagen.* »Met dagen", en dus ook met groepen van die, als daar zijn weken, maanden, getijden van jaren en jaren zelf. Ja, »met dagen en met nachten", naar het ommezwenken van dit kleine bolletje, dat ge »*de* wereld" noemt, om haar denkbeeldige as!

Daarom spreekt de Heere dan ook in de profetie telkens van die ontzettende »dagen", die komende zijn; en zoo was het gebeurd, dat de Heilige Geest bij den ziener Jeremia, in de profetie van de »Spruite" (33 : 14), zelfs slag op slag, tot viermaal toe achtereen, van die geweldige »dagen" gesproken had. »Ziet, *de dagen* komen, spreekt de Heere" (vs. 14); en »*in die dagen* en te dier tijd zal Ik aan David een Spruite verwekken" (vs. 15); en »*in die dagen* zal Juda verlost worden" (vs. 16); en »niet zal worden afgesneden,

dat men slachtoffer bereide *al de dagen*" (vs. 18). En toen nu leidde deze herinnering »der dagen", geknoopt aan »Messias' komst tot de kribbe", er den Heiligen Geest vanzelf toe, om nu beide die »vastheid der dagen" en die »zekerheid van Messias' komst" in rechtstreeksch verband te zetten, en aldus ons ongezocht die prachtige, die troostvolle, die zinrijke betuiging te geven, dat ook de dagen en de nachten van dit ons aardsche leven ingeweven zijn in »*Gods heilig verbond*".

Alzoo toch sprak de Heere: »Indien gij *mijn verbond van den dag en den nacht* kondt vernietigen, alleen dán zou ook vernietigd kunnen worden mijn verbond met mijn knecht David." En om ons wél te doen beseffen, dat het hier een zaak geldt, waarop de Heere gelet wil hebben en waar iets voor ons in zit, herhaalt de Heilige Geest, een drietal verzen verder, nogmaals dezelfde gedachte in deze woorden: »Indien *mijn verbond niet is van dag en nacht,* en indien Ik de ordeningen des hemels en der aarde niet vast heb gesteld, zoo zal ik ook het zaad Jacobs en mijns knechts Davids verwerpen!" Reden dus te over voor ons, om, ná het Kerstfeest, en eer de dagen na Oudejaar weer van éen af gaan tellen, bij »dit goddelijk verbond van dag en nacht" met eerbiedenisse stil te staan.

Het slaat, dit springt terstond in het oog, op het gebeurde na den zondvloed.

De ongerechtigheid en goddeloosheid der menschen op aarde was toen op het allerverschrikkelijkst uitgebroken, en God de Heere had in zijn verbolgenheid toen zóo ontzaglijk met zijn almachtige hand aan heel het samenstel der aardsche dingen gerukt, dat de elementen der natuur uit hun verband sprongen, en de ordeningen van hemel en aarde in het ongereede raakten, en het scheen, alsof de wereld verging.

En toen nu desniettemin ten laatste uit de donkere wolken dezer verbolgenheid het morgenlicht der genade weer zachtkens opklom, toen had het God, den Schepper des hemels en der aarde, beliefd, met heel het nieuwe menschengeslacht in een opzettelijk verbond te treden, waardoor de herhaling van zulk een onbeschrijflijken jammer, van

zulk een ontzettende catastrophe, voortaan op het allerstelligst werd afgesneden en door Gods woord onmogelijk gemaakt. »Voortaan," alzoo sprak de Heere toch, »voortaan zullen zaaiing en oogst, koude en hitte, zomer en winter, *dag en nacht, niet meer ophouden.*"

Dit beteekent natuurlijk *niet*, dat de wereld »eeuwig" zal zijn. Integendeel, God heeft ons zeer stellig in zijn Woord aangezegd, »dat de wereld wel *voorbijgaat* en met haar ál haar heerlijkheid"; dat »hemel en aarde zullen *vergaan*, terwijl Hij alleen zal staande blijven" (Ps. 102 : 27); ja, dat »de hemel als rook zal *verdwijnen* en de aarde als een kleed eens *verouden* zal" (Jer. 51 : 6), doordien »de elementen der aarde brandende zullen bevonden worden" en al »haar inwoners van gelijken zullen sterven".

Daarom staat er bij de verbondssluiting in Genesis 8 (het laatste vers) dan ook nadrukkelijk bij: »Voortaan, *al de dagen der aarde,* zullen dag en nacht niet ophouden." Eens dus wél; maar niet zoolang het einde der aarde zelve nog niet gekomen is. *Zoolang de wereld er zijn zal,* zoolang er »*dagen der aarde*" zullen zijn, zóolang zal ook de geregelde opeenvolging van winter en zomer, van zaaiing en oogst, van dag en nacht, haar vast verloop hebben. Een *inbreuk* op die orde der dingen komt er, in dien tusschentijd, niet meer. Een andere dan zóo voorbijgaande stoornis in den loop der oogenblikken is alsnu onmogelijk geworden. Onmogelijk *voor ons,* d. w. z. dat de wereld, hoe godslasterlijk ze ook uitbreekt, nooit zóo goddeloos kan worden, dat ze Gods toorn nogmaals tot een zoo geweldig ingaan tegen deze natuurorde kan doen opwaken. Maar ook onmogelijk *voor God zelf,* die van de dagen van Noach af zichzelf door zijn woord gebonden heeft, en dus zoo waarachtig Hij de *trouwe* God is, aan dat verbondswoord zijn almacht heeft vastgelegd en door die verbondsbelofte zijn raadslag onveranderlijk maakte.

En dit beteekent derhalve niets minder dan dat de vaste opeenvolging, de geregelde orde en het gewone verloop van den gang des natuurlijken levens, na den zondvloed, niet meer op de natuur, niet meer op de instelling van de

schepping rust, maar sinds rust op geheel anderen grondslag, t. w. op de ordeningen der *genade;* op Gods woord van belofte; op een persoonlijk verbond.

Oorspronkelijk had de Heere dezen gang van het aardsche leven buiten de genade gesteld en eenvoudig in de ordeningen van het heir des hemels vastgemaakt.

Toen Hij »een cirkel over het vlakke des afgronds beschreef" (Spr. 8 : 26) en Hij »de zon en de maan tot teekenen van dag en nacht aan den hemel stelde", toen lag metterdaad, »bij het vroolijk zingen der morgensterren en het juichen van Gods kinderen", de gang des levens vast in *de natuur.*

Maar nu niet meer.

Sinds Noachs dagen is dat anders geworden.

Toen eenmaal de zonde God Almachtig tot het brengen van den zondvloed had genoopt, toen was die vastheid verstoord. Toen toch was gebleken, dat God desnoods ook door het verband van zon en maan heen kon grijpen. En van toen af moest er derhalve een ándere grond, een ándere zekerheid, een nog hóogere waarborg ons geschonken worden, en die nu gaf de Heere in zijn verbondsbelofte, in zijn »verbond van den dag" en »verbond van den nacht".

Hiermeê is voor de aanschouwing van Gods kinderen dus nu ook alles omgekeerd. Want elke dag en alle nacht, dien ze genieten en nog leven en aanzijn hebben, komt hun nu niet uit den zandlooper, niet van den uurwijzer, niet uit zekere natuurwet, maar rechtstreeks uit Gods trouwe, uit het woord zijner belofte, uit zijn verbond.

Het tweeledige leven valt dus weg. Er is niet voor hen eenerzijds een *burgerlijk* leven uit de ordeningen der natuur, en daarnaast een *genadeleven* uit het verbond. Maar beide, én dat burgerlijke én dat ingewijde leven, vinden nu in dat éene genadeverbond hun bron en hun sprinkader.

En wel met een werking, die over en weer op Gods glorie en onze vastmaking uitloopt.

Want nu alles in het *verbond* en dus eeniglijk op de trouw van Gods *Woord* staat, nu komt elken morgen ons de zon bij het opgaan weer vertellen, hoe getrouw onze

God is, en elken nacht de donkerheid ons weer sprake brengen van de vastheid en onverbreekbaarheid van zijn Woord. Nu zijn elke lente en herfst, die weer aanbreken, en elke zomer en winter, die afwisselen, weer een vraag van God zelf aan onze conscientie, »of de God van Noach, úw God, dan niet de God van zijn Woord is bevonden;" en als, gelijk nu, de jaarkring zelf weer omgaat, dan is het bij Gods kinderen niet de machtelooze klacht van: »Weer een jaar voorbij!" noch ook de ontzenuwende weemoed van »nu dan toch eens ernstig te willen zijn", neen, maar voor een iegelijk, die God vreest, allereerst de hartverheffende erkentenis, dat de God van zijn verbond ook nú weer trouwe hield, en dat op het verbonds*woord* van dienzelfden God ook in het jaar, dat daarna komt, al zijn hope rusten zal!

Maar dan moet ook omgekeerd, indien zij, die God vreezen, hun dagen niet meer uit de zon of uit het wentelen van de aarde om haar as, maar uit de *verbondsbelofte,* zóo krijgen, dat elke morgen de nieuwe dag hun weer uit Gods Woord toekomt, uit zijn trouwe, als een uitvloeisel van zijn toezegging; — dan moet elke dag en elke nacht hun ook een genademiddel zijn, bestemd als instrument van Godswege, om te werken aan dat groote werk, waartoe ze in het genadeverbond zijn besloten.

Zie, bij wie God vreest, gaat de lijn van »Gods geheimzinnigen zegen" altoos en overal door.

Als er geen brood is en de honger de maag kwelt, te bidden: »God, geef mij spijs!" dat doet de struikroover ook; maar om als het brood op tafel vóor u staat, te bidden: »Heere, geef Gij het mij nu, zooals Gij het alleen geven kunt, met den zegen van uw gedijen er in!" zie, dat kan alleen waarachtiglijk de man doen, die wortelt in het Woord des verbonds.

En zoo nu ook: van den dag op den nacht leven, denkend: die komen van de zon, om alleen als de dood met zijn zeis onze dagen schijnt te zullen afsnijden, te bidden: »Heere, geef mij nog dagen des levens!" och, dat is nog niets dan natuurwerk, uit zelfzucht komend, omgaande

buiten het geloof. Maar om elken morgen, als de zon boven de kimmen staat en de dag er is, nu nog ootmoediglijk te bidden: »Heere, geef *Gij* mij nu dien dag, als een dag, die uit uw trouwe, uit uw woord van eer als God, en uit de diepten van uw verbond voortkomt!" neen, mijn lezer, dat is niet van nature, dat is reeds uit genade leven, dat is gewend zijn aan de gangen van Gods onwankelbare trouw.

En om nu uit die onwankelbare *trouw* van den God onzes verbonds »bij dagen en bij nachten" het altijd weer goed maken van onze diep ellendige *on*trouw te verwachten, zie, dát is het, mijn broeder, mijn zuster, wat elken morgen en elken avond dat »verbond van den dag en van den nacht" ons tot sterking onzer harten te zeggen heeft, bij het opworstelen tegen die golven en die baren, waarvan de psalmist het zoo zieldoordringend in zijn lied wist te klagen, dat ze zijn benauwde ziel vervaren, beangsten en versmelten deden.

Drie vragen daarom, nu ook thans weer het jaar aan zijn laatsten dag en nacht toe is, om u voor uzelf te doen weten, of ge ook dien dag en nacht *in het verbond* uws Gods doorleeft.

Vóor alle dingen dit: Is het verbonds*woord* van dien God u dan nu metterdaad de volstrekt eenige rots uwer vastigheden?

Aan het »Woord" zult ge gekend worden.

Hoe ge tegenover dat »Woord" staat, beslist over den stand en den staat uwer ziele.

De vraag, de groote vraag, is maar, of dat Woord, dat zelfs God bindt, en dus, als bij zeggensmanier, noch machtiger dan Gods almacht is, of dat Woord u zóo het een en al is van den grondslag en den grond der grondslagen, dat ge, voor uw geloof, rotsen en bergen, zonnen en starren altezaam dwarrelen en zinken ziet, om temidden van dien drijvenden chaos maar éen punt onbeweeglijk in al het geschapene over te houden, namelijk *Gods Woord*.

Niet het eeuwige Woord, dat bij God en God was, neen, maar het *geopenbaarde* Woord, dat tot menschen gesproken is.

En wel dat *Woord* niet als zekere meedeeling van verborgen dingen; och, dat is verstandswerk en baat niet; neen, maar als een Woord, waar God met zijn goddelijke eer als God voor instaat, een Woord van onbreekbare belofte en trouw.

Ja, en dan dat Woord van trouw, door God op zijn eer als God gegeven, niet in het algemeen, maar als op u persoonlijk toepasselijk, *u aan God bindende*, gelijk Hij zich aan u verbindt, en dus *Woord des verbonds.*

En nu, stondt ge daarin recht of verkeerd voor uw God dit jaar? Hoe staat gij er op ditzelfde oogenblik voor? Stoot gij u nóg aan de rotsvastheid van dat Woord uw eigen pottebakkerswerk aan stukken? Kerft gij er nog in, om er elk stuk, dat u niet gevalt, uit weg te nemen? Speelt gij er nog meê, om er in te lezen wat u aanstaat en over te slaan wat u ergert? Is het u nog de schaal, waarin gij úw *eigen* brood voorzet, in plaats van in dat Woord, als het brood zelf, de tanden uwer ziel te zetten? Of wel, is het u, nu dan toch eindelijk, het levende Woord van een levend God geworden, dat gij er nu op liggen gaat, om er door gedragen te worden, gedragen met al uw kommer, al uw honger, met al wat bang in uw ziel is of lief aan uw hart?

Indien ja, o, luister dan naar deze tweede vraag: »Vondt ge door en in dat Woord dan ook nu *Hém*, van wiens lippen dat Woord u toekwam?”

Want dit weet ge toch: een verbondswoord is een woord, *dat u persoonlijk aan den levenden God verbindt;* tusschen de hoogmachtige majesteit en u, nietig wezen dat ge zijt, een persoonlijke verbintenis in het leven roept; en dus niet uitkomt in zijn glorie, eer het u inbracht in Gods verborgen omgang.

En die »verborgen omgang”, neen waarlijk, die ligt niet in meditatiën meest, noch ook in aandoeningen en gevoelige bevindingen, maar wordt allereerst en allermeest gekend in »een wandelen met dien God”. Een gaan uit den dag

in den nacht en uit dien nacht weer in den dag, die dan komt,.... *altijd met* dat Eeuwige Wezen, wiens »verbond van den dag en van den nacht” u een baken zijn wil op de kusten der eeuwigheid.

Want o, gewisselijk, er zijn ook oogenblikken van stil en zalig zielsgenot bij het vloeien door onze ziel van de wateren der eeuwige Liefde; er zijn ook momenten, dat we onze gedachten en vermogens verzamelen in de gerechtskamer van ons hart, om van die gerechtskamer een bidcel te maken en zalig in aanbidding te zijn. Neen, waarlijk, we denken er van verre niet aan, het leven der liefde met den Eeuwige weg te cijferen. Maar toch, dat zijn de Thabors, dat zijn de hoogtepunten, en dus de uitzonderingen op den levensweg, en om persoönlijk, in der waarheid met uw God verbonden te zijn, moet die omgang, juist wijl die verborgen is, al doorgaan, in alles zich inweven, en bij dagen en bij nachten een inkeeren van God in uw woning zijn en een uitwonen van uw ziel bij den Heere!

Want, och, anders kent gij het *verbonds*geheim nog niet. Dan weet ge nog niet van een almachtig, heilig Wezen, dat als »een man met zijn broeder”, als »een vriend met zijn naaste”, zoo bij manier van partijen, ook met den goddelooste handelen wil, dien Hij rechtvaardigt. Dan is dat alles teboven gaande: »Gods Zoon uw »broeder”! dat eeuwig goddelijk Wezen uw »Vader”!” voor u nog slechts een klank, die nog eerst realiteit *worden* moet. Maar dan toch ook worden kán. Kan, elk oogenblik, dat gij een streep door uzelven wilt halen en u *geheel* op zijn genade werpt. Kan, o zoo bij uitnemendheid, kan juist in zoo ernstige scheidingsure, als alles u wegvalt en God de Heere u dan afvraagt: »Mijn kind, wat blijft u nu anders dan Mij?”

Want daarvan hangt ten slotte dan ook de stand uwer ziel tegenover dit laatste af, dat we u voor wilden leggen: »Leeft gij erin, dat in dit »verbond van den dag en den nacht” de dagen zijn afgewogen ook voor u?”

Van het aandoenlijke zijn we vijanden. Hartstochtelijkheid heeft in de vreeze Gods zich nooit willen schikken. Och, het werk der zinnen is er niet naar, om winste voor den oogst der eeuwigheid te beloven.

Onze vaderen hebben dan ook weinig gehuild; waren zelfs op een Oudejaar verre van kwistig met hun tranen; en zett'en zich eer tegen de gevoelsbewegingen in, dan dat ze die opzettelijk zouden prikkelen.

En daarom, te veel verzinken in uw rouw over wat u ontnomen werd, misschien ook dit jaar aan uw hart ontviel, neen, dat is het niet wat we u raden. Dat gij ze gedenkt, ze in liefde, ze met teederen rouw in het hart, ze met een traan in uw oog gedenkt, hoe zou het anders? Ook onze graven doen een toon naar ons hart uitgaan; en wee het hart, dat dien somberen toon niet meer verstaat! Maar heb, wat ik u bidde, in uw rouwe aan dien weemoed niet te veel lust. Uw dooden zijn voor Gods vierschaar. Welzalig, wie daar met den Borg bekleed mag staan. Maar ook anders, uw weemoed brengt, al ging hij duizendmaal dieper, geen enkelen doode, die zonder God in de eeuwigheid inging, ook maar de breedte van een stroospier dien God naderbij.

En daarom, gedenk toch des Woords, dat Hij sprak, van »de dooden, die er zijn om de dooden te begraven,” — en gij, verkondig het koninkrijk Gods.

Ja, verkondig dat, of liever nog, laat dat, ook bij het scheiden der jaren, allermeest verkondigen *aan uw eigen ziel*.

Denk niet te veel om den dood van wie God van u afsneed, maar denk te meer aan uw eigen sterven.

Dat gij als gras zijt en uw leven als een spanne is, en dat ge geen enkelen dag of nacht de mate der dagen overschrijden zult, door God in zijn verbond voor u bestemd.

Stel u niet misschien, neen, maar zekerlijk voor, dat het punt, waarbij de dagen u staan te worden afgesneden, voor u in dit nu komende jaar zal vallen. Leef het eens in en door, dat ge zelfs de helft van dat jaar niet volbrengen zoudt. Ja, zie het eens met klare, heldere oogen aan, als stond het vast, dat ge reeds in den eersten aanvang van

dat jaar inzonkt en afstierft en uit werdt gedragen, en zeg het dan eens aan uw eigen hart, hoe uw ziel dan in dat ontzaglijk oogenblik voor den God van uw verbond zou staan!

En dat vragen we, niet omdat de gedachte om te sterven voor Gods kinderen zoo verschrikkelijk zou zijn; maar vooreerst, omdat niet ieder, die dit leest, reeds een kind van zijn God is; en dan nog, omdat Gods kinderen, meer nog dan anderen, van hun dagen en nachten rekenschap zullen te geven hebben, of ze die *ge*vuld en *ver*vuld hebben met krachten uit het genadeverbond van hun Heer.

En dan, o, wie onzer bezwijkt dan niet? Wie is er dan, die niet het schuldig hoofd voor zijn God zou buigen? Wie schrikt dan niet over wat wegvloot en vreest niet, bij het waggelen zijner ziel, voor de dagen, die nog komen zullen?

Want neen, het komt niet op *ver*toon, maar op *be*toon van kracht aan. Op kracht van binnen naar den inwendigen mensch. Op kracht, dien inwendigen mensch van boven toekomend en naar buiten uitstralend. Het komt er maar op aan, dat God Almachtig van elken dag, dien Hij ons geeft, zijn eere krijge: bij zijn werk en in zijn werk; en zijn werk, *dat zijn wij*.

»o, Gedenk zóo te sterven!" dan kiemt er uit dien stervenszin levensmoed. En als ge dat nu maar overbrengt en toepast op uw verbond met uw vrouw, op uw verbond met uw kinderen, op het verbond, waarin ge met uw levenstaak, met Christi kerk, met uw vrienden en onderhoorigen staat, dan kan er in het komend jaar over dat alles een zoo schoone dageraad opgaan, indien ge wat ge dusver buiten den levenden God hieldt, nu voor Hem brengt; wat ge dusver met *uw* woord regeeren woudt, alsnu regeeren gaat met *zijn* Woord; en wat ge dusver aan uw zorgeloozen wil overliet, van nu voortaan, tot zelfs uw uren en minuten, algeheellijk besluit in dat alverzorgende en albezielende verbond der genade, dat ge nog niet kent, mijn broeder, zoolang het ook bij u nog niet tot dat hoogste kwam: het sluiten van een »verbond met elken dag" en van een »verbond met elken nacht", om er uw God in te dienen.

DE TIJD EEN GAVE GODS.

Hunlieder tijd zou eeuwig geweest zijn.

Psalm 81 : 16.

In Noach, den stamvader van heel het menschelijk geslacht na den zondvloed, ontvingen we van Godswege de belofte: »*Voortaan, al de dagen der aarde, zullen zaaien en oogsten, koude en hitte, zomer en winter, dag en nacht, niet ophouden.*"

Sinds waren dus ook de dagen en maanden en jaren een genadegave Gods, die aan de kinderen der menschen krachtens de trouw van het verbond des Allerhoogsten geschonken werd.

Oorspronkelijk waren alle volken en natiën zich hiervan bewust, getuige de godsdienstige plechtigheden bij de wisseling van maanden en jaren, waarvan men nog allerwegen sporen ontdekt, waar men het maatschappelijk leven der volkeren ook gadeslaat.

Toch kwam de hooge beteekenis van het werk Gods ook te dezen opzichte eerst bij Israel tot haar recht.

Eerst nadat het algemeen Noachietisch verbond in het verbond met Israel verklaard en verhoogd was, kwam God Almachtig ook bij de wisseling der tijden tot zijn eere.

De wisseling der weken werd Gode gewijd door den Sabbat. De overgang van maand op maand werd Jehovah geheiligd met brandofferen en dankofferen in zijn heiligdom.

En evenzoo werd de kentering van het burgerlijk jaar voor het aangezicht des Heeren doorleefd niet slechts door het opdragen van offeranden op den altaar, maar ook door een buitengewone Sabbatsruste: Bij den aanvang des jaars, *»den eersten der maand, zult gij een heilige samenroeping hebben; geen dienstwerk zult gij doen; het zal u een dag des geklanks zijn!"*

Hoe hoog deze vierdag bij Israel in eere stond, toont ons Psalm 81.

Messias zelf is het, die door zijn geïnspireerden zanger Israel tot de hooge feestvreugde van dezen vierdag stemt:

Zingt nu blij temoê
'tMachtig Opperwezen
Eenen lofzang toe:
Om ons heilgenot
Worde Jacobs God
Met gejuich geprezen!

Zingt een psalm en geeft
Trommels aan de reien;
Wat in Isrel leeft
Roep' zijn grootheid uit;
Harp en zachte luit
Moet zijn roem verbreien.

't Blij bazuingeschal
Klinke in Isrels ooren!
Doe nu overal
Deze maar verstaan:
»'t Feest der nieuwe maan,
't Feestuur is geboren!"

Ten onrechte heeft latere Bijbelverklaring dezen Psalm op het Paaschfeest geduid, wanende, dat de heenwijzing naar de verlossing uit Egypte daartoe drong. Nergens toch is in dezen Psalm van het Paaschlam ook maar met een enkele letter sprake. Niet van de geestelijke heilgoederen jubelt de psalmist, maar van de beloften en rechten des Heeren, ten opzichte van het burgerlijk maatschappelijk

leven. Op een feest wordt gedoeld, dat Israel als wet onder de volkeren in zijn nationaal bestaan te vieren had.

Afdoende blijkt dit uit de eenigermate vreemd klinkende uitdrukking in vs. 16: »*Maar hunlieder tijd zou eeuwig geweest zijn.*"

Dit kan niet op het Israel is zijn geestelijke kern slaan. Het geestelijk Israel toch *is* eeuwig, heeft onafgebroken zijn bestaan van geslachte tot geslachte voortgezet, en leefde voort én in Egypte én in de woestijn én aan Babylons stroomen én onder Romes heerschappij.

Maar wat niet onafgebroken voortging, wat wel terdege om Israels volkszonden een einde nam, het was het bestaan van Israel als onafhankelijk volk.

Ook dat nationaal bestaan was bij Israel gebonden aan de rechten en beloften des Heeren. Hield het Jehovahs rechten, dan had het de belofte, dat ook zijn tijd, zijn bestaan als volk, eeuwig, d. i. altoosdurend en onafgebroken, zou zijn. Nu het daarentegen het verbond brak, de rechten van Jehovah schond en zijn getuigenis verkortte, verloor het dat nationaal bestaan in Babylon en onder Rome, en werd zijn vestiging in het beloofde land voor een geheel menschengeslacht door het veertigjarig verblijf in de woestijn uitgesteld.

Aarzelt men nog, let dan op het zesde vers: »Als hij uitgetogen was naar Egypteland, *waar ik gehoord heb een sprake, die ik niet verstond.*"

Wat zou het verschil in taal tusschen den Egyptenaar en den Israeliet met het Paaschfeest te doen hebben?

»De taal is al het volk", zong onze Jacob van Maerlant; en voor wien eischt het betoog, dat juist door het verschil in talen op het onderscheiden nationaal bestaan der volken in hun burgerlijke maatschappij wordt gewezen?

Voor het rijk van Messias bestaat dat verschil niet. Hij heeft door zijn zelfofferande zijn verlosten gekocht uit alle natiën en tongen; in Messias is geen Scyt of Barbaar; het Lam droeg de zonde *der wereld.*

Maar wel bestond die afscheiding en onderscheiding voor Israel in zijn nationale volksleven.

Juist doordien het de Egyptische taal niet verstond, werd het voor vermenging met de Egyptenaren gevrijwaard, en bij de tichelovens van Pitôm en Raämses tot een eigen volk afgezonderd.

De uitleiding uit Egypte was de machtige daad van den God Abrahams, Izaaks en Jacobs, die het dus voor Hem bereide volk nu ook tot een eigen, zelfstandig volksbestaan brengen wilde.

Dit doet Jozefs zaad
Aan Egypte denken,
En in welk een staat,
Daar 't een sprake vond,
Die het niet verstond,
God zijn heil wou schenken.

'k Heb hun hals bevrijd
Van den last te dragen;
't Was die blijde tijd,
Toen hun moede hand
Werd in 's vijands land
Van den pot ontslagen.

Op uw noodgeschrei
Deed Ik groote wondren.
Onder mijn gelei
Vondt gij hulp; mijn woord
Werd van u gehoord
Uit de plaats der dondren.

Daarop volgt de vrijverklaring van Israel en de verleening van zijn eeretitel: »Mijn volk, zeide Ik, hoor toe en Ik zal onder u betuigen: Israel, of gij naar mij hoordet!" En nu zijn rechten aan Israel voorhoudend, wijst Jehova niet op een geestelijke, maar schier uitsluitend op de nationale onderscheiding. Ze zullen vlieden en mijden niet wat onheilig of onwaar, maar wat *uitlandsch* en van *vreemden* oorsprong is.

Hoort Mij, zei Ik toen,
Onder U betuigen,
Wat gij hebt te doen:

Och, dat Israel
Zich op mijn bevel
Onder Mij wou buigen!

Eert geen *uitlandsch god;*
Wacht u voor uw zielen;
Wilt, naar mijn gebod,
Mijnen naam ten hoon,
Voor geen valsche goôn,
Voor geen *vreemde* knielen.

Ik, Ik ben de Heer;
'k Ben uw God, die heilig
IJvre voor mijn eer;
Die u door mijn hand
Uit Egypteland
Leidde vrij en veilig.

Hield Israel dit recht zijns Gods, bewaarde het zijn nationaal volksbestaan voor vermenging met het vreemde en uitlandsche, dan zou uit het rijk en heerlijk verbond zijns Gods, op zijn vrijmoedig smeekgebed, steeds in milden overvloed heil en hulpe vlieten. Maar ook, zocht het zijn maatschappelijk en burgerlijk leven aan de eere van Jehovah te onttrekken, dan zou het juist in zijn burgerlijk leven gestraft worden, doordien God het overgaf in de handen van andere volken en het aan zijn *vijanden* ter prooi liet.

»Och, dat mijn volk naar Mij gehoord hadde! dat Israel in mijne wegen gewandeld hadde!

In kort zou Ik hunne vijanden gedempt hebben, en mijne hand gewend hebben tegen hunne wederpartijders.

Die den Heere haten, zouden zich Hem geveinsdelijk onderworpen hebben, maar hunlieder tijd zou eeuwig geweest zijn.

En Hij zou het gespijsd hebben met het vette der tarwe; ja, Ik zou u verzadigd hebben met honig uit de rotssteenen."

Hun tijd zou eeuwig geweest zijn! Nu is zijn tijd van hem genomen. Het arme Israel doolt in ballingschap en donkerheid des geestes om. Het slaaft en slooft, het spreekt

zijn vlugge woord, het tast de millioenen op de millioenen, maar och, de honigbeken zijn verdroogd, die uit de rotsen zouden vloeien!

En toen die volksjammer ten deele reeds gekomen was, toen zong Messias, door zijn psalmist, hun nog het »*Zing nu blij temoë!*" in de ziel, als om het uit zijn nacht naar het heerlijk licht, uit zijn smaad naar de eere zijns Gods te trekken; Messias, die zijn volk nooit loslaat, en al schijnt alles verloren, den psalm des levens nog over de graven ruischen doet.

Heeft zijn zang geen toon ook voor ons hart?

Hij zingt van het »recht zijns Gods", dat ook bij de wisseling der jaren en maanden Hem, die ze gaf naar zijn trouwverbond, de dank en de aanbidding worde toegebracht.

Hebt ge Hem die gewijd, nu ook thans weer de jaarkring wisselde en God Almachtig, toen het Oudejaar zijn levensvoorraad tot den laatsten dag, tot de laatste ure had uitgeput, u weer een nieuw jaar, een nieuwen tijd door zijn genade deed aanbreken?

Heeft de verspilde en verspeelde winst van het vorig jaar u met meer eerbied en dieper ernst den nieuwen buidel van weken en maanden, dien de Heere u bood, doen aanvaarden?

Zullen de lichtzinnigheid en de verkwisting een einde nemen?

Zult ge van nu af aan elken dag, dien gij bij den komenden morgen weer uit dien buidel grijpt, eerst met ernst bezien, toezien dat het handschrift van den levenden God er als muntslag op staat, en uzelven rekenschap geven, hoe die dag moet besteed, wat gij uit dien dag maken, voor welke winste gij dien dag uitruilen zult?

Gods gave, gave zijner genade, genadegave krachtens het trouwverbond, ook uw tijd, ook elke dag, die weer voor u ontlook, was dit dusver uw levensprogram?

Of hebt ge boete te doen en uw schuld, de schuld uwer luchthartigheid en onbedachtzaamheid, voor uw God te belijden?

Of erger nog, kwam het misschien van verkwisting tot misbruik en boodt ge den dag, den tijd, het jaar, die de God en Vader van onzen Heere Jezus Christus u gaf, aan

den dienst van uitlandsche goden, aan den afgod van uw zingenot, uw ijdelheid, uw gemakzucht, uw eigendunkelijk liefhebberen?

Och, of ge dan toch inkeerdet tot uzelf! Want neen, dan kunt ge niet »blij temoê zingen", niet naar de trommels en de cithers grijpen, nu het feest der nieuwe maan weer aanbrak.

Loom en somber trekt dan een gevoel van onvoldaanheid, van wrevel over uzelven, van zelfaanklacht over uwe ziel.

En toch, ook daaruit kan nog een toon des lofs geboren geworden, indien ge die zelfaanklacht maar niet door zelfverontschuldiging afkoopt of de ooren dichtstopt.

Het leven is kort; wie weet, hoe kort het uwe nog maar!

Laat dan uw God tot zijn recht komen.

Hij heeft recht op elken dag, op elk uur, ook in het jaar, dat aanbrak.

Ge hebt geen vrije beschikking over uw leven, en daarom is zelfmoord zulk een gruwel. Maar ge hebt ook geen beschikking over de dagen en maanden, die u gegund worden, en daarom zijn traagheid en gemakzucht, zijn tijdverkwisting en misbruik van zijn uren geoordeeld voor den Heere.

Zoo jaloersch is de Heere, dat Hij u, zelfs als ge aanzit om uw avondbrood te eten, niet vrijlaat. Hetzij dat ge eet, hetzij dat ge drinkt, hetzij dat gij iets anders doet, *doet het al ter eere Gods!*

ONWANKELBAAR IN HET WISSELEN.

> Indien mijn verbond niet is van dag en nacht, indien Ik de ordeningen des hemels en der aarde niet gesteld heb, zoo zal Ik ook het zaad van Jacob en van mijnen knecht David verwerpen.
>
> Jeremia 33: 25, 26.

Ook dit jaar is dan weder *door*leefd en *uit*geleefd, en de zon dook weer onder, en in de nachtelijke donkerheid is het jaar, dat door Gods ordeningen besteld was om dáarna te komen, door de engelen Gods ook over de kerk van Christus ingeluid.

Er ligt in dien vasten tred, waarmeê *de tijd* rusteloos voortgaat, zonder ooit te vertragen of ooit zich te reppen, voor die kerke Christi een teeken van 's Heeren onwankelbare trouw.

Een teeken, waaraan het volk des Heeren, waaraan uw eigen ziel, thans meer nog dan eertijds, behoefte heeft.

Of ziet gij het den kinderen Gods niet aan, hoe ze moede worden onder het uitputtende van den toestand?

De kring der getrouwen slinkt al meer in. De sterfte gaat onder hen voort, maar het is, of de geboorte gestuit is. En die er nog zijn, raken al meer gedeeld en vinden zich al minder in elkanders zieleleven terug. Zich als »een eenzame musch op het dak" van allen af te scheïden, verkrijgt in veler oog zijn bekoorlijkheid. Het is, of de

gemeenschap der heiligen uitsluitend als *geloofs*artikel gelden moet en op aarde te *mijden* zou zijn insteê van te *zoeken*.

Daaronder lijdt het *geloof!*

Het geloof is niet op het eenzame aangelegd, maar bestemd om velen saam te sterken. De rijke God geeft niet aan *ieder alles*, maar aan *elk iets*, opdat in de onderlinge gemeenschap en meedeeling der gaven *elk* zijner genadeschatten door *allen* zou bezeten worden.

Nu, gedwongen op zichzelf te staan, kwijnt en verteert het geloof. Het neemt aan inhoud af, verliest aan vastigheid en laat onbedachtzaam allerlei zonderlingheid en dwaling binnen.

En dat tegenover den ongekenden voorspoed der »goddeloozen", wier taal al driester, wier opzet al stouter, wier macht steeds onrustbarender wordt; zoodat ge den stroom des levens al meer voort ziet rollen, zonder dat men zich om de kerk van Christus meer bekreunt; voortleeft, alsof ze reeds verscheiden was; en rekent, als sprak ze niet meer meê. Ja, dat heel het rumoer der wereld om u heen als éen spottend vragen wordt: »Onnoozel kuddeke, gelooft ge dan nu nóg, dat onze poorten der hel de gemeente van uw Jezus niet overweldigen zullen?"

En laat dan bij dat alles nog huislijke kommer of maatschappelijke tegenspoed komen; de smart van een lief, u zoo teederlijk dierbaar pand, dat uit uw levenskring werd weggedragen; krankheid, die uw kracht van geest of lichaam brak; achteruitgang in bestaansmiddel bij klimmende behoefte; of, erger nog, de felle haat tegen den Christus in den kring van uw eigen kinderen insluipend en uw hart gedurig deelend tusschen uw kind en uw Heer!

o, Als dit alles saam komt, het een zich op het ander hoopt en het leven zich op elk terrein met zijn donkerste zijde naar ons toekeert, ja, dan zijn er starren, die ook in *dien* nacht nog lichten; dan is ook in die benauwdheden de Heere met ons benauwd; maar dan ontkomt daarom het volk toch aan die verterende moeheid der ziele niet en voelt ook dat volk des Heeren, als het Oudejaar nog den somberen ernst verhoogen komt, de harde klacht wel

naar de lippen dringen, die eens Asafs ziel ontboezemde: »Mij aangaande, mijne voeten waren bijna uitgegleden, mijne treden waren bijkans uitgeschoten, want ik was nijdig op de dwazen, ziende der goddeloozen vrede!"

Natuurlijk ligt dit aan *ons*, dat we, gelijk Asaf later beleed, niet in het heiligdom zijn ingegaan en niet op het einde letten.

Dáaraan, dat we weer steunen wilden op het *zichtbare, zien* moesten of niet *juichen* wilden, en het vaste fundament, waarop we met al Gods volk eeuwig gebouwd worden, in onszelven zochten insteê van in onzen God.

Anders toch ware er voor droeve klacht of een versagen der ziel geen oorzaak! Want noch de geestelijke verarming van Gods volk, noch de overmoed der wederpartijders, noch ons huislijk leed raakt ook maar van verre aan de onwankelbare vastheid zijns troons. Eer integendeel zou dan dit ijdele van al het schepsel ons van het schepsel te meer hebben afgetrokken, om ons eeniglijk ruste te doen vinden in het Blijvende, nooit Wisselende — steeds *Zijnde* wat het is — van onzen God.

Zoo althans onderwijst ons het Woord.

Als een dag als van Oudejaar u van nature sprake brengt van het brooze en vergankelijke en dies de ziel onrustig in u maakt, dan keert Gods Woord het juist om en doet u in dat wisselen der jaren een teeken zien van 's Heeren *trouw* en van de *vastheid* zijns verbonds.

o, Gewisselijk, de jaren keeren; ze kwamen en ze gingen; ze wisselen rusteloos; maar in dat wisselen is orde; die orde is onwankelbaar. Sterker nog dan het in ruste kon, openbaart zich in dat rusteloos wisselen die onwrikbare hand en sterke arm des Almachtigen, die alle ding langs vaste paden heenleidt naar het vooruit bestemde doel.

De tijden wisselen, maar zijn in die wisseling aan vaste ordening gebonden. Ze mogen het woelen der baren in hun opstuwen en neervallen gelijken, maar ook de bruisende baren der zee »klieft de Heere".

God de Heere regeert!

Zijn gebod gaat uit over het aardrijk en alle berg vervloeit en alle heuvel smelt als was voor zijn aangezicht.

Maar die scheppingsorde is nog slechts een *schaduw*lijn van de *vaste* lijnen in het genadeverbond.

Er is, ja, een Godsregeering óok in de vloeden en jaarseizoenen.

Maar het eigenlijk »hoogbestel is, waar Jehova, bij zijn Israel, onder cherubs woont en zijn eerbied toont."

Het *creatuurlijke* is nog slechts beeld van het *geestelijke.*

Vaster nog dan de ordening van dag en nacht is, ligt de ordening van het heilgeheim en staat het zoenverbond tusschen de uitverkorenen en den Drieëenigen God!

Daarvan zong de psalmist in den 89sten psalm, naar luid onzer berijming:

Zijn zaad zal eeuwig zijn, zijn troon zal heerlijk pralen,
Zoo duurzaam als de zon, zoo glansrijk als haar stralen,
Bevestigd als de maan; en aan des hemels bogen
Staat mijn getuige trouw te schittren in elks oogen.

Evenzoo heet het in den 74sten psalm: »De dag is uwe, ook is de nacht uwe; Gij hebt het licht en de zon bereid; Gij hebt al de palen der aarde gesteld; zomer en winter, die hebt Gij geformeerd; gedenk hieraan en aanschouw het verbond!"

Psalm 136 doet óok op de vaste wisseling der tijden de eeuwigheid van Gods goedertierenheid rusten: »Die de groote lichten heeft gemaakt, want zijne goedertierenheid is in der eeuwigheid; en de maan en sterren tot heerschappij des nachts, want zijne goedertierenheid is in der eeuwigheid!"

Op gelijk verband tusschen de vastheid van 's Heeren Woord en de vastheid der natuurordening wijst psalm 119: »o, Heere! uw Woord bestaat in der eeuwigheid in de hemelen; uwe getrouwheid is van geslacht tot geslacht. Gij hebt de aarde vastgemaakt en zij blijft staan; naar uwe ordeningen blijven zij nog heden staan, want zij alle zijn uwe knechten."

Maar klaarder nog spreekt de Heilige Schrift deze heerlijke waarheid bij den profeet Jeremia uit, waar de aankondiging van het genadeverbond in hoofdstuk 31 besloten wordt met deze prachtige woorden: »Zoo zegt de Heere, die de zon ten licht geeft des daags, de ordeningen der maan en der sterren ten licht des nachts, die de zee klieft, dat hare golven bruisen, Heere der heirscharen is zijn naam: Indien deze ordeningen van voor mijn aangezicht zullen wijken, spreekt de Heere, dan (d. w. z. dan eerst en anders niet) zal ook het zaad Israels ophouden, dat het geen volk zij voor mijn aangezicht, al de dagen."

En mocht iemand nog aarzelen, om deze stellige belofte ook op het volk des Heeren in wijderen zin, en dus ook op zichzelf, toe te passen, die voege er bij wat wij uit het 33ste hoofdstuk boven ons opstel schreven: »Alzoo zegt de Heere: Indien gijlieden mijn verbond van den dag en mijn verbond van den nacht kondt vernietigen, zoodat dag en nacht niet zijn op hunnen tijd, zoo zal ook kunnen vernietigd worden mijn verbond met mijnen knecht David;" en nogmaals aan het slot: »Zoo zegt de Heere: Indien mijn verbond niet is van dag en nacht; indien Ik de ordeningen des hemels en der aarde niet gesteld heb; zoo zal Ik ook het zaad van Jakob en van mijnen knecht David verwerpen."

Klinkt in dit alles u niet een echo van de belofte Gods na den zondvloed tegen?

Ook het verbond, met Noach gesloten, was toch een vernieuwing van het *genadeverbond*, en ook hierbij immers heet het: »Voortaan, al de dagen der aarde, zullen zaaiing en oogst, koude en hitte, zomer en winter, dag en nacht niet ophouden!"

Dat dit niet bedoeld is, alsof de tijdsordeningen van déze bedeeling eeuwiglijk zouden voortduren, spreekt vanzelf. Tot tweemaal toe wijst de Heilige Schrift ons op de toekomst, *waarin geen nacht meer zal zijn*. De nacht is het sombere, het van licht en glans verstokene, schuilplaats van zonde en ongerechtigheid. Waar de heerschappij van den Zone Gods doorbreekt, daar is zij ondenkbaar geworden. Waar Jezus in zijn glorie is, daar kan niets zijn dan een *eeuwige morgen*.

De wisseling van jaar en maand en dag *dient* het plan

Gods in het genadeverbond, maar het verbond der genade zal die wisseling *overleven.*

Wij hebben in dezen onvolmaakten staat die wisseling noodig. Anders had de Heere ze niet voor ons besteld. Wij kunnen er niet buiten. Ze vormt een der dienende machten, waarvan de Almachtige zich in het uitvoeren van zijn heilsraad bedient. De tijd, wees er zeker van, strekt tot ons geluk, mits gij dien neemt, gelijk God hem u zond, *als zijn bode.*

Als tolk van zijn *majesteit* tegenover uw *broosheid,* want een stem roept: »Alle vleesch is als gras en al zijne heerlijkheid als een bloem des velds!"

Of zich het zuchtje van den wind, dat *u* de bloem op den stengel knakken zal, reeds over het land laat hooren, — Hij weet het!

Als tolk van zijn *heiligheid* tegenover uw *zonde,* want een stem roept: »Zie, de ure zijn oordeels komt!" En als ons de ernst ontging, of we achtten het verleden als niet meer bestaande, en het scheen ons of spelen met onze ziel en de ziel onzer kinderen geoorloofd ware, dan toont de tijd ons bij zijn wisseling de weegschaal des oordeels en het zwaard der gerechtigheid Gods, al roepende van onze dure verantwoordelijkheid.

Maar bovenal toch komt in het Oudejaar de bode tot ons van Gods *trouwe.*

Zie, heeft Hij, uw trouwe God, niet weder al de dagen dezes jaars *woord gehouden?*

Was Hij niet voor u, die Hij *beloofde* voor u te zijn?

Deerde Hem de roekelooze ontrouw zijner schepselen, de smadelijke trouwbreuk van zijn volk?

Ging Hij niet door, al door, langs het pad van zijn trouwe en de heirbaan zijner onveranderlijke genegenheden?

Was er iets, dat Hem tegenhield of ophield?

De stroom uwer ongerechtigheid? Of de vallei uwer dorheden? Of de bergen van uw onheiligheid? Of de slagboom van uw ongeloof?

Maar immers, met de nauwkeurigheid van het uurwerk bewoog zich de goedertierenheid uws Gods langs al de draden des levens!

Het eene teeken van zijn trouw was nog niet achter de bergen ondergegaan, of het teeken, dat daarna zou komen, dook reeds boven den gezichtseinder op.

Al het menschelijke bewoog zich; in wilden golfslag sloegen de eindelooze baren de eene over de andere heen; maar temidden dier woeling stond de trouwe uws Gods als een rotssteen, »van wanken onbewogen"; toen de laatste golfslag afvloeide, nog even dezelfde als toen de eerste golfslag dezes jaars zijn wateren tegen die keiachtige rots wierp.

Wat vreest, wat beeft ge dan in de ziel!

Hef uw oogen omhoog en zie wie al dat starrenheir gemaakt heeft en raad of gij den loop kunt gissen, dien elk dier zonnen langs heur baan voleinden moet, en zeg of gij niet duizelt bij de gedachte, hoe er orde in die dooreenwarreling, regelmaat in dien schijnbaren chaos van licht, vastheid in die slingerende wenteling zijn kan!

En toch, alle eeuwen, sinds Noach zijn belofte ontving, bewoog 's Heeren hand die lichtbollen zoo kunstig met zijn onzichtbare draden, dat de door Hem bepaalde orde nooit verstoord en nooit het verbond van den dag en den nacht gebroken werd.

Weer liep een jaar ten einde, en zie — weer is een ander jaar bereid, in aantocht, op het komen; en ook dát jaar zal u elken morgen en elken avond de bezegeling brengen van zijn Woord.

En zoudt ge dan voor de instandhouding van dat veel heiliger verbond, van het verbond des eeuwigen Testaments, het verbond der genade, beducht zijn?

o, Christenvolk, heb van uwen Bondsgod toch heiliger en hooger gedachten!

Neen, zoolang gij het verbond van den dag en den nacht niet kunt verbreken, zoolang zal Hij ook niet verbreken het verbond, dat Hij met zijn uitverkorene sloot.

Ons leven in het zichtbare is slechts schijn. Ons eigenlijk leven is in dat koninkrijk der hemelen, dat niet komt met uitwendig gelaat, maar binnen in u is.

In dát leven is nooit verduistering, is nooit achteruitgang, maar een altijd wassen.

Een wassen, omdat Hij niet ophoudt den wasdom te geven.

Een wassen ook dán, als het snoeimes in de takken snijdt; als een machtige hand ons neerbuigt; of zelfs als we bij den tronk worden afgesneden.

Neen, het schepsel verstaat dit niet, maar wie »een hoog Vertrek vond om gedurig daarin te gaan" en »gezeten is in de schuilplaats des Allerhoogsten", o, die ziet, dáar ver beneden zich, bij al wat wisselt óok wel de jaren wisselen, maar hém deert het niet. In de schaduw des Almachtigen vernachtend, rust hij in Jehovahs trouwe. »Ik zal zijn, die Ik zijn zal," blijft het rustpunt voor zijn hart, ook in het jaar dat komt.

DE GANGEN DER EEUWEN!

Maak uw werk, o, Heere! bekend
in het midden *der jaren!*
De gangen *der eeuwen* 1) zijn zijne!
Habak. 3: 2, 6.

Een mensch telt bij jaren, rekent bij dagen, leeft bij oogenblikken, maar bij eeuwen en bij der eeuwen eeuwigheden de Almogende God!

Ons is in de ordeningen van *dit zonnestelsel* de maatstaf aangewezen van ons aanzijn, en naar gelang wij ons om die zon en de aarde zich om haar as en de maan zich om onze aarde wentelt, volgen winter en zomer elkander op, breekt elk dier getijden zich in maanden en valt ook die kleine spanne tijds weer in dagen en nachten uiteen. Een eindeloos zich verbrokkelen, straks in de verdeeling der uren en de indeeling van seconden voortgezet, tot ten leste in het kloppen van den eigen polsslag heel ons levensbestaan zich ontleedt.

---

1) De vertaling, door den hoogleeraar à Marck in zwang gebracht: *de eeuwige velden*; voor *de onafzienbare vlakte* der aarde, deelt thans niemand meer. De uitlegging van nieuwe exegeten: *De gang der dingen uit vroegere eeuwen is hem nog eigen*, past, hoe vernuftig ook, niet in den samenhang; miskent de zinspeling op vs. 2; en komt in den grond der zaak toch neer op Calvijns vertolking, die onze Statenvertaling volgde en waaraan ook wij ons houden: *Zijn gangen worden niet met jaren, maar met eeuwen gemeten.*

Zoo is het ons *verordend.* Zon en maan heeft de Heere ons als kustlichten aan den hemel gesteld bij onzen tocht op de zee van het leven. Dat verbrokkelen en zich oplossen van ons bestaan heeft Hij ons in ons hart gelegd. De drift, waarmeê het bloed door de polsen jaagt, is *zijn* levensadem, en in dat korte, dat beperkte, dat afgemetene, ligt de maatstaf voor heel ons aanzijn. Wat *binnen* die perken valt, kunnen wij afzien, in ons opnemen, begrijpen; wat daar*buiten* ligt of daarboven is, *niet.*

En Hij, uw God, *is* daarboven. Het stelsel onzer zon omvangt Hem niet. Hij wentelt niet mede, als de aardbol wentelt. Zijns is een geheel andere wereld. »Hij woont in *de eeuwigheden*" (Jes. 57 : 15). De stroom der oogenblikken gaat aan zijn voeten voorbij, maar kan Hem niet deren. In zijn hart jaagt uw polsslag niet en woont dies heilige vrede en een rusten vol majesteit. Ook Hij beweegt zich, maar niet met den haastigen tred van uw ademhaling; eer zijn *»de gangen der eeuwen zijne"*; en in die eeuwen ligt de maatstaf van zijn goddelijk doen, »er zijn eeuwigheden," gelijk de ziener uitroept, »in zijn wegen" (Jes. 64 : 5).

En daarom glijdt, als gij uit die wereld *der jaren* in die wereld *der eeuwen*, uit dit stelsel *der zon* in dat stelsel van het *eeuwige licht* gluurt, over den bodem uwer ziel die wondere neiging tot aanbidden, tot loven en eeren, tot prijzen en bewonderen van wat u te hoog, te heilig, te heerlijk is in dat eeuwige, waar ge niet bij kunt en waar toch, omdat er uw God in woont, uw ziel zoo machtig naar trekt.

En daarom lacht ge dan met heiligen spot om den armelijken wijsgeer, die met de maatstaf van dit aardsche ook dat eeuwige meten wil, toornt ge tegen den dwaas, die aan geen wereld gelooft, die anders dan deze orde der dingen zou zijn, en dankt gij uw God, dat ge bij het keeren der jaren nog »van de kinderkens zijn moogt, wien het geopenbaard is," en die daarom nog gelooven, nog bidden kunt, d. w. z. »uit het midden der jaren" nog een pad kent naar »de gangen der eeuwen" omhoog!

o, Voor den stillen geloofsblik breidt zich dat eeuwige

daarboven zoo verrukkelijk schoon, zoo heerlijk rustig, zoo vast en onbeweeglijk uit.

Op aarde benauwt ons de snelheid, waarmeê alles voortholt op zijn weg. Reeds de oude psalmist klaagde over dat snellen »als van schaduwen", en toch, hoe rustig was het leven in die oude dagen niet, vergeleken bij thans! *Toen* een droomen, *nu* een ijlen! Nu alles in snelheid van beweging vertiendubbeld is, en alles vloeit en drijft en stroomt om ons heen, en niets tijd heeft om er te zijn en zich slechts rept om voor het komende plaats te maken! Nu elk oogenblik een tiental indrukken tegelijk om toegang tot ons hart vragen, en de vele stemmen zich verwarren in ons oor, en de gewaarwordingen een rustelooze drijfjacht houden! En nu onze arme zenuwen, door dat teugelloos spel overprikkeld, onbeteugeld er tegen intrillen, tot de ziel niet meer kan, en willens zich laat meestuwen, het met angst aanziende, hoe het eene jaar na het andere van zijn korte leven doelloos versmelt.

En die angst is natuurlijk; want men wil en kan er niets tegen doen; en zelfs als men meent er een oogenblik buiten te staan, holt men al slapende toch voort en verder in den nooit stilstaanden trein van het leven. Het is een keten, waaraan met een centenaarsgewicht getrokken wordt en dien daarom niemand kan tegenhouden. En of gij al voelt, dat het edeler deel van 's menschen leven erbij lijdt, dat uw hart erbij inkrimpt, dat de arme er nog armer en de rijke er nog dwazer door wordt, toch vertraagt dat rusteloos leven zijn gangen geen enkele seconde en geeft het u op uw smeeken geen ander antwoord dan door elk komend jaar zoo mogelijk nóg zijn gang te versnellen.

Neen, rust geeft temidden van dat vernielen der jaren alleen een blik op de *eeuwige* kusten. Dáar heeft dat dobberen, dat slingeren op de golven, dat dansen op de baren uit. Dáar tikt geen klok, dáar slaat geen uurwerk meer. Dáar rennen de maanden elkaêr niet meer achterna en zijn geen jaren meer, die slechts komen om weer weg te gaan. Dáar is maar éen dag: de dag van *zijn* welbehagen; of dat niet eens, daar is slechts éen *eeuwige morgen*, een

morgen, die nooit komt of gaat, maar er altijd is en er eeuwig zijn zal. Niet een rusteloos verdringen van het een door het ander, maar voor allen een plaats. Elke indruk blijvend; elke klank in eeuwige echo herhaald; elke gewaarwording in eindeloozen gang zich verdiepend. En daarom niets dat vermoeit, niets dat verteert of afmat, maar elke arbeid machtig om u te sterken insteê van uit te putten. Het al onbeweeglijk om Hem, die de Onbewogene is, zich badende in bezielde stilte, diep ademend in heilige rust!

o, Mijn broeder, schuif de vensteren van dit aardsche huis eens open, opdat er uit die eeuwige lucht wat bij u binnendringe. Een zielsblik op die stad, »die fundamenten heeft", stemt kalm ook bij het reppen der jaren. Nooit nog is een ziel, die achter dat voorhangsel haar anker vastsloeg, bij het huilen der winden, vergaan.

Van den kant der aarde bezien, begrijpt gij uw leven, uw lijden, het lijden der menschheid niet. Het blijft u alles een mysterie, het mysterie der zonde en het mysterie der smarte bovenal. En hoe zou dit anders? Want immers, van het prachtig borduursel ziet gij aan *uw verkeerden kant* niets dan de onooglijke kruissteken en de verwarde hechting der draden, maar Hij, uw God, wiens stap zich niet naar uw kleinen tred afmeet, maar wiens »de gangen der eeuwen" zijn, Hij keurt zijn eigen kunstwerk *aan den goeden kant*, gelijk ook de kunstwerkers onder menschen het noemen, en wijl Hij niet met de kruissteekjes van uw oogenblikken, maar met zijn »gangen der eeuwen" het geheel overziet, vertoonen zich voor zijn oog de heerlijkste beelden en lost al het onsamenhangende en stuitende zich op in heilige harmonie.

Onze tred is klein, klein als de handgreep der opperlieden, die steen voor steen op de rijzende muren leggen; klein als de kleurenspetten, die de schilder op het doek kwabt; klein als de enkele bladeren in het woud of de waterdroppels in de oceanen, — maar *zijns* zijn »de gangen der eeuwen", en daarom prijkt voor zijn oog niet steen op steen, maar heel het prachtgebouw in zijn luister; ziet Hij

niet tint op tint, maar het schilderstuk in al zijn heerlijkheid; niet tros en blad, maar het wilde woud in al zijn grootschheid; geen droppel, maar éen majestueuse zee!

En zoo schikken ook de deeltjes van uw leven, die, elk op zichzelf bezien, slot noch zin hebben, zich voor zijn blik saam tot éen keurig geheel, waarin de raad zijns willens aan u voleind en zijn hoog bestel over u op het allernauwkeurigst uitgewerkt wordt, en in dat geheel lost het raadsel van elke smart, het vraagteeken van elke zielsangst zich op, rijpt zelfs uit zonde glorie door zijn verzoenende genade, en ademt heel uw leven, o, verkorene van zijn eeuwige trouw, slechts éen prijs en éen aanbiddinge voor wie u schiep en u herschiep en zich niet stoorde aan uw dwaselijk weenen.

Slechts is nu de vraag: Wat is waarheid, wat is het wezenlijke? Zijn de dingen metterdaad zooals God ze ziet of zooals ze zich aan u voordoen? Zijn ze zooals ze doorleefd worden »in het midden der jaren" of wel gelijk ze heur blijvende plaats »in den gang der eeuwen" hebben? Ziet uw oog de werkelijkheid, of is die werkelijkheid in den blik van *uwen God?*

En dan spreekt de Heilige Israels tot u: »Ik ben Jehovah, *zijnde die Ik zijn zal,* dat is mijn naam eeuwiglijk; en die naam ziet *het wezen!"* (Micha 6 : 9) Dan geeft de aard der dingen zelf u getuigenis, dat deze drijfjacht der oogenblikken misleidt en alleen bij het aldoordringend licht het hart, d. i. het wezen der dingen, gezien wordt. Ja, dan komt het verleden u overtuigen, dat ge zoo menige zaak uit uw leven eerst later inzaagt en verstondt, wier schijn u eerst op het dwaalspoor bracht; en belijdt ge, steeds ootmoediger bij het klimmen der jaren, dat ge die wereld, die uitstalling van menschelijk leven, dat ge uw eigen levenslot, ja, uw eigen hart, dan eerst niet leugenachtig, dan eerst naar waarheid doorzien zoudt, indien gij, in Gods oog met uw eigen blik rustend, het al zien kondt *gelijk het gezien wordt door Hem.*

Dat troost, want dan weet ge, dat niet de kleine voetstappen van den nietigen mensch, ook niet van dien mensch,

die u plaagde en zeer deed, maar »de groote gangen der eeuwen", waarmeê de Ontfermer voortschrijdt, dit jaar, dat verliep, uw leven bepaalden en het jaar, dat komt, uw leven bestellen zullen. Dat verheft boven de smart, want dan zegt een stem vanbinnen u, dat de schil wel wrang, maar voor het wegwerpen, en de geurige sappen zoet en voor het genieten zijn. Dat verzoent u met de ellende om u heen en de oorelogen die woeden en het bloed dat vergoten wordt, wijl in »die gangen der eeuwen" het versterven van den zaadkorrel en de volle halmen samenvalt. Dat stemt u tot rust bij de ontbinding der vastigheden en het woeden der volken en het opbruisen der hoovaardij, wijl in »den gang der eeuwen" ook die diepten gehoogd, ook die hoogten geslecht zijn. Dat doet u de óverzorge van de moede schouders glijden, doordien gij in »dien gang der eeuwen" het leven van uw kind, het slagen van uw arbeid, het gelukken van uw taak niet aan het rag van úw gedichtsel, maar aan de mogendheid des Heeren ziet hangen. Ja, dat stort u weer heiligen vrede in de ziel, ook als bij Jeruzalems puin het klaaglied geschreid en bij het vluchten van het kuddeke de val der kerke beweend wordt, wijl in dien »gang der eeuwen" die kerk van geen wankelen, die kerk van geen inzinken weet, maar het één toebereiden van de Bruid is, wel voor 's werelds blik steeds meer verbleekend, maar in steeds heerlijker en steeds schitterender kleuren opblinkend voor Hem, die in de eeuwigheid woont.

Zoo sluit de indruk, dien ge van de wereld ontvangt, met het leven uwer ziel ineen, want uw zielsleven *is in het eeuwige*. Herboren zijn is juist, dat ons »het pad der eeuwen is bekend gemaakt", dat de Vader der geesten niet maar de eeuw, maar »*de eeuwigheid* in ons hart heeft gelegd en ons macht geeft om die betere eeuw te verwerven." Uw conscientie rekent niet met dagen, maar plaatst u een zonde van twintig jaren her, als misdreeft ge ze pas gisteren, ontrustend en verwijtend voor uw geest. En zoo ook, krachten ten eeuwigen leven, die ge jaren herwaarts ontvingt, liggen nog even frisch en krachtig op den bodem uwer ziel, als had Gods liefde

ze u pas geschonken. Wat gij om Jezus' wil wegwierpt, dreef niet weg, maar ligt daar rustig op de eeuwige kusten. Wat gij uitgehuild, doorworsteld, en onder de gerichten uwer ziel aan hope en zelfverloochening verworven hebt, is er niet *geweest*, maar is er nóg: een schat, waar geen mot bij kan, wijl God u dien bewaart. o, Uw ziel moge uitwendig nog door den stroom der oogenblikken worden natgemaakt, toch leeft ze in die oogenblikken niet; ze heeft haar pad »in den gang der eeuwen"; wandelingen, gelijk Zacharias zegt, onder hen, die den troon omringen; een leven niet beneden, maar boven; niet zichtbaar, maar met Christus verborgen; verborgen bij God!

Naar den maatstaf van déze bedeeling, déze orde der dingen, is al wat uw ziel weervoer dan ook het toppunt der ongerijmdheden; *ongerijmd*, dat u een schuld zou aankleven, vóor eeuwen begaan; *ongerijmd*, dat uw hart leven en toch midden in den dood liggen zou; *ongerijmd*, dat er een Satan is, die u in zijn macht hield, en een Geest des wederbarens, die bij uw hart kon bijkomen om het te vernieuwen; *ongerijmd*, dat er geesten zijn, die u gif in de ziel druppelen, en engelen, die u heil aandienen; *ongerijmder* nog, dat er in lang vergoten bloed voor u vrede, uit een reeds verloren geraakt graf voor u leven kwam; ja *de ongerijmdheid* der ongerijmdheden zelve, dat op u, in doem en vloek verzonkene, om een ander, dien ge nog hoonen dorst, het welbehagen van het eeuwige Wezen rust. Maar ook al *die* ongerijmdheden, ze worden *eenvoudig* als de lucht, die we inademen; *helder* als water; *doorzichtig* als glas; niet voor de wijzen, maar voor de kinderkens *grijpbaar;* indien ge bij hooger licht uw ziel »in de gangen der eeuwen" ziet wandelen en met het meetsnoer der eeuwigheden al die mysteriën des koninkrijks meet.

Toch moogt ge met dat eeuwige in het hart en zélf in dat eeuwige ademend niet doen, alsof dit leven er niet was, want »in het midden der jaren", gelijk Habakuk bad, »dien gang der eeuwen" na te speuren, te grijpen, meê te maken, juist dát is wondere zielsuiting van het *geloof*. Het geloof, dat het *zienlijke* onzichtbaar, het zichtbare *onzien-*

lijk maakt, en wat de zonde had omgekeerd, *door het nogmaals om te keeren* weer recht in zijn voegen plaatst, gelijk het door God was besteld. Wie anders doet, en, om den gang der eeuwen, zich uit het midden der eeuwen, d. i. uit de werkelijkheid, uit het menschelijk leven, wegdroomt, gelooft niet, maar *dweept*, d. w. z. voor dien is er geen strijd meer, geen arbeid en geen barenssmarte, maar blijft de ziel dan ook zonder vrucht. Neen, wakker in uw levenskring; nuchteren om u heen ziende; erbij, als er iets met uw ziel of met uw lieven of met uw land of met Christi kerk gebeurt; en dan toch niet daarna, maar *tegelijk*, het zielsoog in den eeuwigen morgen open, — dát is uwe op zichzelf onmogelijke roeping, maar die hooger kracht u nochtans heerlijk doet vervullen, met den heldenzang op de bevende lippen en het danklied uit de stilte der ziele opklimmend voor uw God!

Zoo is er een terrein van het »*midden der jaren*" onder u, naast u, om u, maar welven zich boven u die heerlijke velden, waar »*de gangen der eeuwen*" doorwandeld worden door uw God, en uit dat »midden der jaren" stijgt elken dag en elk oogenblik uw ademtocht, uw klacht, uw zielskreet, óok uw zonde, naar den hooge, om het tijdelijke *in het eeuwige op te nemen,* en dalen uit de barmhartigheden uws Gods, óok zijn kastijdingen, alsmede regendroppen op u neder, om het eeuwige in *het tijdelijke op te lossen;* — maar voor ú blijft de *verantwoordelijkheid* van wat ge in »het midden der jaren" wrocht en voor wat ge uit dien »gang der eeuwen" ontvingt, tot eens dat »midden der jaren" hier voor u voleind, het ruischen der palmen voor u zal gekomen zijn, en ge in »die gangen der eeuwen" eeuwiglijk wandelen zult met uwen God!

EN HIJ BLOESEMDE BLOESEM.

> Het geschiedde nu des anderen daags, dat Mozes in de tent der getuigenis inging, en ziet, Aärons staf, voor het huis van Levi, bloeide, want hij bracht bloeisel voort, en bloesemde bloesem, en droeg amandelen. Num. 17 : 8.

Op doffen toon en met somberen blik roept ook dit jaar, dat zoolang met ons liep, ons bij het scheiden een laatst vaarwel toe. Het vond onzen menschelijken toestand niet gelukkig en het laat dien niet gelukkiger achter. Ja, konden we afgaan op den indruk onzer zielservaring, dan schijnt het haast, of er met elk komend jaar nóg weer iets van wat nog *scheen* iets te wezen, tegen moest vallen. De wereld valt nooit meê, en nooit valt ons hart meê. Helaas, voor hart en voor wereld is elk jaar, dat weer zijn draad afspon, weinig meer dan bittere ervaring van altoos nieuwe teleurstelling.

Er is daarom ook dit jaar wel veel genoten.

o, God de Heere is zulk een overvloedige Fontein van alle goeden, zulk een milde Sprinkader van loutere goedertierenheid, dat ge niet leven kunt in zijn wereld, of ook u valt een deel des goeds in den schoot. Zelfs over *on*rechtvaardigen doet Hij zijn zon opgaan. En zelfs waar de wrangste beker u op de hand en aan de lippen wierd

gezet, mengde zijn ontferming zelfs in die wrange teug nog een zoeten nasmaak.

God is goed.

En dat ge hier niet meer in genoot, lag niet aan Hem, maar aan u. Want om te proeven en te smaken, hoe goed de Heere is, moet er in ons hart gevoeligheid en in onze ziel aandoenlijkheid zijn. En daaraan, helaas, schort het ons telkens. Gaf God ons zijn goed kariger, we zouden er minder aan gewend raken. Maar Hij schenkt mildelijk, en dan, dan merken wij het niet meer op. Of ook onze begeerte is vervalscht en dan, dan hunkeren we naar wat kwaad voor ons is, en als Hij ons dan het goede schenkt, morren we.

Reeds in het gewone, dagelijksche leven, ook zonder dat er iets buitengewoons voorvalt, is er in elk huisgezin zoo milde stof tot dank. Ze is zoo heerlijk, ze is zoo aanbiddelijk, die alomtegenwoordige en almogende kracht Gods, waarmeê Hij ook dit gansche jaar de plek gronds, waarop uw stad of dorp stond, vast heeft gedragen, dat de bodem niet schokte en u verslond. Zoo aanbiddelijk die trouwe, altoos bezige hand van uw Vader, die in de hemelen is, waarmeê Hij u en uw huisgenooten het leven in bloed en spieren onderhield, en uw pols kloppen deed, en uw adem in uw longen onderhield. Zoo teeder die trouwe, waarmeê Hij u elken morgen het brood in huis droeg, en de melk u in uw woning bracht, en uw spijze u gewis deed zijn, en uw kleed u omhing, en voor u uitging op den weg, opdat geen onheil u zou deren.

Dat uw arbeid gelukte en uw taak wierd afgesponnen, en, zij het ook met inspanning, de nering toch liep om de tering te dekken, en dat er bij al dit gewone bedrijf des levens nog soms een vriendelijk woord u tegemoet kwam, en een vriendenhand u werd toegestoken, en kinderliefde u bloemen op uw pad strooide, en soms de weelde van den dag zoo rijk wierd, dat het u tot tranen toe bewoog, — kwam u dat niet alles van Hem toe, die eenmaal gezegd heeft, dat Hij u ten Herder zou wezen en nu ook nooit de schapen zijner weide begeeft?

En toch, hoe geneigd ons hart ook op den avond van Oudejaar is, om voor al deze trouwe en deze weldadigheid onzes Gods mildelijk onzen dank te laten vloeien, toch is het niet deze vreugd, die ons gelukkig maakt.

Of weten we dan ook niet, hoe er tegen ons geluk, o, zoovelen overstaan, die dezen voorspoed, dezen welstand, deze gewone levensvreugd moesten derven? Drong dan ook tot ons de wetenschap niet door van zoo menig gezin, waarin voor vreugd kommer, voor welstand kwijning van kracht, en in plaats van voorspoed bittere weerwaardigheid inkeerde? Wij liepen gezond langs den weg; maar is er daarom niet geleden op het ziekbed? Wij missen er niet éen, als we de dierbare hoofden van ons gezin tellen; maar zijn ze er daarom niet, de gezinnen, waarin een lieve plaats zoo bitter ledig staat? Ons huppelen onze kinderen tegemoet; maar zijn er ook niet kinderen, wien het *Icabod* op het voorhoofd staat geschreven en over wier gedrag of ongeloof door een bedroefden vader of teleurgestelde moeder wordt geweend? Is er dan geen armoede, omdat wij geen gebrek lijden? Is er dan geen kommer, omdat ons scheepke voor tij en wind afliep? o, Er wordt zoo nameloos veel door halfgebroken menschenharten op aarde geleden; geleden zelfs tusschen man en vrouw; geleden van kleine en van groote verdrukkers. Er wordt gelachen, ja, maar waarlijk, er wordt ook veel geschreid om onze tente. En zoudt gij voor dat leed uw ziele dan toesluiten, omdat úw dag nog verre is en het tot u nog niet genaakte?

Neen, in zulk een ernstig oogenblik als we ook ñu weer doorleven, gaat het medegevoel ons daarvoor te diep, en ook al ware het dat medegevoel niet, dan nog zou ons de stille voorspoed van ons eigen huis de vreugde van het hart niet vol kunnen maken, want immers, voor dien stillen voorspoed leven we niet, daar vorderen we niet meê, daar kunnen we niet eeuwig op teren, daar leeft onze ziel nog niet bij.

Temidden van de onnadenkendheid der gewone dagen moge het ons voldoen, als er dien dag maar niets was, dat ons tegenviel, en geen pijn ons kwelde, en ons werk wierd

afgedaan, en betaald kon worden wat we schuldig waren. o, Het gewone leven is zoo gejaagd en zoo drok, dat we meestal reeds lang in onze gedachteloosheden verzonken zijn, eer de dieper levensernst vat krijgt op ons bewustzijn.

Maar op Oudejaarsavond bevredigt dat oppervlakkige ons niet.

Op Oudejaarsavond tast eens ieders ziele, dat de tijd geen stilstaand, maar een stroomend en afvlietend water is, en dat de bedding helt, en dat het eens met dat afvloeien onzer dagen uit zal zijn.

Ja, meer nog, we gevoelen niet slechts, dat onze dagen afgaan als een schaduw, maar ook, dat er, als die dagen eens weg zullen zijn, iets blijft, wat we ons *ik* noemen, en dat dit ons wezen met het eeuwige te maken heeft, en dat de wezenlijke voorspoed en de echte welstand en de waarachtige vreugd eerst dán bij ons binnentrekken, als het niet van *buiten*, maar van *binnen* wel met ons is, en er winste kwam niet van opgelegd kapitaal in goud of zilver, maar van een hooger, heiliger erfenisse in die eeuwige toekomst.

En daarom, op Oudejaarsavond, dan neigt onze ziel zeer zeker wel om te danken, en veel liefs en zoets te gedenken, en te genieten met wie we nog saam mogen zijn, maar toch, ons hart voldoet dat niet.

Neen, de rekening is niet met ons eigen gevoel van geluk, maar de rekening is met den hoogen en heiligen God, en in zijn vierschaar moet het met onze conscientie, met die bitter-trouwe heugenis van al de dorheid, die aan ons is gezien.

Waarlijk, wat men ook gelieve te zeggen, de wereld gaat niet vooruit. Wat tal van eeuwen leven nu die millioenen en millioenen menschen reeds in China en Indië en Afrika, en, we bidden u, wat kleine, kleine schreden zijn ze in al die eeuwen nu nader aan hun God gekomen! En bij ons, in ons geheel gedoopt en o, zoo verlicht en zoo beschaafd Europa, wat zijn de massa's hier gevorderd, om heur God te vinden? In ons eigen land, een land nog boven zoovele natiën gezegend, wat bittere vijandschap

niet tegen den Heere en zijn Gezalfde! En onder hen, die dan nog eenige kennis van den weg des Heeren hebben, wat onteederheid, wat een er overheen glijden, hoe ondiep waar ge ook polst! Zelfs in uw beste, uw intiemste kringen, wat soberheid in geestelijke gaven! En als ge op uw eigen huis, en erger nog op uw eigen hart ziet, hoe schreit het dan niet alles tegen u, dat ge belijden moet: Schier alle vreeze des Heeren is weg!

»We leven op een vulkaan!" heeft men nu sinds jaren geroepen. En dat is ook zoo. En de fundamenten raken al losser en losser, en vreeslijk zal eens de uitbarsting zijn, als de diepten van Satan zich ontsluiten zullen. Maar zelfs op die vulkaan zou het nog een leven in hope kunnen zijn, indien de kudde des Heeren maar bloeide, weidende achter haar Herder aan.

Of er het nu komend jaar, of eerst later, een schriklijke omzetting aller dingen voor de deur staat, is nog het ijslijkste niet. God de Heere kan met plagen en pestilentiën en duizenderlei nooden komen en daardoor de woeste Godverlatenheid nog voor een tijdlang inbinden en breidelen. Wie weet, wat duizend dooden, eer we een zomer verder zijn, de plage van de cholera ook uit onze steden en dorpen wegrooft!

Maar hetzij de ontbinding onzer maatschappelijke toestanden nog toeve of ons reeds op de hielen zitte, dat raakt nog het diepste niet. De kern is het geestelijke, en de vraag is maar: De Zoon des menschen, als Hij komen zal, zal Hij *geloof* vinden op de aarde? Geloof bij u en bij mij?

Want, o, het is wel spoedig gezegd, dat we gelooven, en voor geloovigen gaan we bij een ieder door; maar is het niet juist het geloof der geloovigen, waaraan ze zelven het meest vertwijfelen leerden?

Opstand, dat kennen we in ons hart. Ingaan tegen den Heere. Een eigen weg loopen. Heenstappen over het gebod, als het ons in den weg lag. Over den muur van Gods wet heenspringen en voor een dorpel van kleine moeilijkheden uit den weg gaan, aldus staat aller zielsbevinding.

En ook de heugenis van dit jaar maakt weer zoo klein, dat, als we voor de vurige wet treden, een iegelijk wel moet roepen, wat Israel voor Mozes uitriep: »Zie, wij geven den geest, wij vergaan, wij allen vergaan. Al wie eenigszins nadert tot den tabernakel des Heeren, zal sterven, en zullen ook wij dan niet, den geest gevende, verdaan worden?"

En dan wijkt alle hoogheid, en alle hooge heuvel zinkt in, en er wordt geen plek meer gevonden voor onze inbeelding en zelfverheffing, en onze ziel wordt zoo klein voor den levenden God.

Heere, wie zal bestaan, wanneer Gij zult verschijnen, want wij vergaan door uwen toorn en door uwe grimmigheid worden wij verschrikt?

Zoo Gij in het recht wilt treden, Heere, wie zal dan bestaan?

o, Als onze ziel, al is het ook maar éen ondeelbaar oogenblik, waarlijk voor de tegenwoordigheid Gods in zijn tabernakel mag verschijnen, dan is het met ons uit, dan is al onze gerechtigheid een *wegwerpelijk kleed*, en valt al onze vroomheid als *schijn* weg, en is er niets geheels aan ons, en *gansch ontbloot* staan we voor den Eeuwige.

Niet alleen de minste, maar ook de beste en de allerheiligste onder ons, als een ziele, die gansch ontbloot is, niet wetende wat en niet wetende waarheen, met donkerheden om en over zich, en de verklager der broederen, die onzen dood zoekt, en de zelfaanklacht, die als een pijl ons in de lever dringt. Neen, dat is geen overdrijving, dat is geen overspanning. Zoo is de door onweder voortgedrevene. De man, de vrouw, die Gods genade van zichzelf afhielp, en die nu grijpen naar den wand.

Maar dan ontmoet u ook het mededoogen.

Dan wacht u ook de vertroosting op.

Zie, voor het Getuigenis wierd *uw* staf gelegd, en hij bleef *dor*, maar voor dat Getuigenis wierd ook de staf van den Hoogepriester uwer ziele gelegd, en zie, *hij bloesemde bloesem.*

Ook dit jaar, dat verliep, heeft God de Heere zijn kerke *niet* begeven noch verlaten; maar heeft ook dit jaar met

majesteit de zielen geregeerd; geregeerd door zijn Geest en Woord; en zijn kerke bewaard; en zijn rijk doen toekomen. Alleen maar, het kiemde en bloeide niet van de aarde naar boven, maar uit den hemel naar uw hart toe.

Onder al uw ontrouw bleef Immanuel getrouw, en Hij leefde, en Hij bad voor u, en hoe Satan ook uw ziel ziftte, gelijk men tarwe zift, toch hield God de Heere al de zielen der zijnen in zijn hand omklemd, want dat gebed van Immanuel maakte, dat uw geloof niet *kon* ophouden. Niet gij hieldt Hem vast, maar Hij u. Als gij Hem afstiet, trok Hij u toch aan. En wat op aarde ook verdorde, daarboven bloeide het en bloesemde het bloeisel en droeg het heerlijke vrucht tot Gods eer.

o, Kunt ge dat verstaan?

Het verstaan, dat God de Heere er Eén heeft doen naderen, en dat Hij dien Eéne heeft verkoren, en dat ons hart nu tegen dien Eéne eigenlijk murmureert en dat wij meenen het ook wel te kunnen, en dat de Heere dan zegt: Zoo zij het dan, legt dan uw staven met zijn staf voor het Getuigenis, en dat dan al uw staven dor, gansch dor blijven, dat er geen spruitseltje, hoe klein ook, aan ontkieme, maar dat zijn staf met witte amandelbloesems overdekt ligt, en zijn staf àlleen bloesem bloesemt en vrucht na vrucht doet uitbotten?

Het verstaan, dat er wel gerechtigheid is, maar niet hier. Dat er wel deugd is, maar niet in u. Dat er wel hope groent, maar niet aan uw stam?

Het verstaan, dat er wel leven is, maar dat het leven der kerk daarboven met Christus verborgen is in God?

o, Mag het zoo met u zijn, dan is er weer opleven. Want dan zijt gij wel het dorre hout, maar is Hij het groene, en dan is zijn leven uw leven, zijn bloeien uw bloeien, en de sneeuwwitte vrucht zijner heiligheid u toegeschonken in het geloof.

Wondere goedheid Gods, om met zulk een weelde over u te komen.

Alles zonk weg, en zie, eeuwig blijft uw erfenisse. Uw conscientie klaagde u aan, en zie, overvloedig is uw ver-

giffenisse. Armer dán arm waart gij in uw ziel, en zie, de rijkdom omstroomt u. Daar krimpt gij in uzelf ineen, en zie, de staf van uw Hoogepriester bloesemt bloesems, die de uwe zijn.

o, Zoo buigt dan de moede ziel zich weer op, en de ziel die inzonk, drinkt weer uit de Fontein van de wateren des levens.

Ze komen weer aanloopen, alle de dorstigen, en zonder prijs en zonder geld drinken ze weer melk en wijn met volle teugen. De goedertierenheden des Heeren zijn zoo oneindig, zoo ondoorgrondelijk, zoo onuitputtelijk diep.

En zoo herwint gij den vrede, en voelt gij weer vasten bodem onder u. Want als de jaren jagen en de polsslag der eeuwigheid door uw hart gaat, dan is er, dan kan er voor uw arme ziel geen rust komen, tenzij gij uw voet op de geestelijke Steenrots, die Christus heet, hebt vastgezet.

Maar rust daarop uw voet, dan heeft de beklemdheid ook uit, want dan voelt gij in Hem u verre boven dat jagen der wolken en dat drijven der oogenblikken verheven. Dan gevoelt ge in den kern, in het diepste middelpunt van uw wezen, dat het *niet* waar is, dat gij voor hier leeft; dat uw leven *niet* opgaat in dat sloven en slaven van elken dag; dat de bittere teleurstelling over uw eigen dor zieleleven u *niet* uit de hand van uw Jezus heeft gerukt; en dat, wat er ook dit jaar of het jaar, dat daarna komt, met de wereld om u, met uw huis, of met u voorvalle, dat gij op reis zijt naar de wederkomst des Heeren, en door moet reizen, zelfs door de vallei der schaduwen des doods, tot ge bij dien heerlijken, maar zoo ontzettenden dag zult zijn aangekomen.

Want dan, ja, zal het met de wereld uit zijn, maar voor u eerst recht beginnen. Uw nog ingebogen en ingedoken leven zal dan eerst waarlijk tot gedijen en ontplooiing komen. Van al wat hier in zonde en in tranen gezaaid is, komt dan eerst het halmenveld, waarin Gods engelen den sikkel zullen slaan. Wonderbaar, voor ons, die niets verdiend, maar alles bedorven en verbeurd hebben, toch nog uit genade een loon der rechtvaardigen.

Want zoo is waarlijk de Heere, uw God, in zijn erbarmingen.

Al uw zonden vergeeft Hij u, en niet éen enkel uwer goede werken, die Hij toch zelf u gaf en in de ziel bracht, of Hij zal ze u eeuwiglijk met loon achtervolgen.

Laat dan toch af van den mensch, wiens adem in zijn neusgaten is; want waarin is hij te achten? En bekeere veel meer een iegelijk van ons zich tot den levenden God, op wien gij voor eeuwig kunt bouwen.

Bekeert u tot Hem, gij, die u nog nooit wezenlijk bekeerd hadt, en alle ongerechtige man verlate zijn gedachten. Maar bekeert u ook tot Hem, gij, die, reeds overgezet in het leven, toch zeer wel weet, dat gij weer met uw rug naar Hem toe liept en uw aangezicht van Hem hadt afgewend.

Staat op, en gaat weer tot uwen Vader, en zegt Hem: Vader, ik heb gezondigd tegen den hemel en tegen U, en ben niet waard uw kind genaamd te worden.

Lo-ammi! eigenlijk niet van Gods volk! zij de smartkreet uwer oprecht geworden ziel, en dan zal Hij in zijn erbarmen spreken: *Ammi*, toch zijt gij van mijn volk, mijn kind!

En het weer aangenomen kind zal vroolijk zijn.

Niet omdat het waarborg bezit, dat dit komende jaar niets hem zal deren.

o, Het kon dit komende jaar weleens schriklijk stormen, dat zijn scheepke dreigde te vergaan.

Neen, maar vroolijk in den Heere zal ook zulk een kind zijn, enkel omdat het zijn lieven Vader terugvond en nu blij is in de liefde van zijn God.

»IN HEM IS GEEN ONRECHT!"

> Om te verkondigen, dat de Heere recht is; Hij is mijn Rotssteen, en in Hem is geen onrecht. Psalm 92 : 16.

Ook ditmaal, nu weer een jaar *door*geleefd en *uit*geleefd is, hebben we een woord tot het »volk van God" in deze landen.

Met »volk van God" bedoelen we bij dat zeggen: het heilige lichaam Christi; alle ziel, die aan den Zoon van God verbonden is; een iegelijk, die bekend heeft, dat God *God* en hijzelf niets dan een begenadigde doemeling is; die mannen en vrouwen, die het in hun ziel bestorven hebben van angstigen dorst naar goddelijke gerechtigheden; een volk, dat *niets* kan en toch *alles* vermag; ontledigden en verloochenden; en juist daarom overrijke schatbezitters in hun Heiland en Heer.

Wij spreken van dat volk Gods *in deze landen*. Eensdeels, opdat deze kinderen des koninkrijks gedenken zouden, dat 's Heeren volk aan alle einden der aarde leeft, Hem lovend onder alle natiën, in alle tong, met alle tale. Maar ook opdat deze gescheidenen van de wereld zeer bijzonderlijk de liefde onzes Gods ook aan deze landen bekennen zouden, dat Hij ook op deze erve eens een edelen wijnstok geplant heeft, en dien, onder stormvlaag en onweder door, in stand hield tot op dezen dag.

Zulk een volk is er. Er gaat ook door ons land een

scheiding; niet half zwevend; maar scherp en beslist. Zóo beslist, dat het onder dat volk *licht* en buiten dat volk *duisternis* is. Hetgeen ook in ónze natie uit God geboren wierd, steekt als wit tegen zwart af bij al wat die geboorte uit God derft. Niet alsof men dat vanbuiten zoo zag. Soms eer omgekeerd. Maar we spreken nu gelijk God de Heere, aller zielen Kenner en aller harten Doorgronder, het uit zijn hemel ziet. En dan mag er niets op afgedongen, dat het onderscheid tusschen wat *wel* en *niet* uit Hem geboren wierd, alleszins *volstrekt* is; want de wereld, zegt de heilige apostel van Jezus, *ligt in het booze!* Maar wat niet minder beseft moet, gij allen, die, óok in deze landen, op den Wortel Isaï's, op de Spruite des Eeuwigen Levens zijt ingeënt, ge vormt een *volk*. Er is niet maar onder u ziel naast ziel; hier een broeder en ginds een zuster; maar ge maakt saam met al Gods lieve uitverkorenen op heel dit aardrijk een wezenlijk *volk* uit. Ge staat in verband; ge hebt éen belang; éen vijand is aller zielenmoorder en tegen dien gemeenschappelijken doodsvijand strijdt voor u allen éenzelfde Held en Koning, die u naar éen wet door éen Woord regeert.

We spreken dus niet tot de »vromen"; want vroomheid kan nog zeer goddeloos zijn, als men de vroomheid van zijn hart niet naar den levenden God, maar naar een afgod keert, of ook voor den levenden God wel vroom wil zijn, maar niet naar zijn Woord. Zoo waren er vrome heidenen; zoo zijn er nog vrome Joden, die nochtans den Zone Gods verwerpen; zoo zijn er vrome modernen ook. Helaas, ook vrome huichelaars!

En daarom spreken we niet de misleidende taal van den nieuwen tijd, maar houden ons aan de beproefde woorden Gods, en spreken ook u toe als een heilig *volk*, een verkregen *volk;* maar dan ook als een volk, dat geroepen is tot de onuitsprekelijke eere, om te mogen verkondigen de deugden desgenen, *die u uit de duisternis geroepen heeft tot zijn wonderbaar licht.*

En wat, wat is het dan, o, broederen in den eenig Dierbare, dat aan den tweesprong der jaren ons ook nu ziel en zinnen overstelpt? Is het niet de diepe, vreeselijke zelfaanklacht over eigen ongeloof, over de koudheid van ons hart, ja over de armelijkheid van onze liefde voor een zoo groot en genadig God als wij in onzen Jehovah hebben? Schreit dat niet in u, om den wille van Gods heiligen naam? Niet alles, maar iets toch wel merkt de wereld van onze zwakheid. En ook al merkt de mensch op aarde het niet, Gods engelen zien het dan toch, en Satan geniet erin, en God, onze heilige, heerlijke God, heeft er droefheid van, en onze ziele weet het zeer wel.

De loop der dingen om ons heen wordt zoo wonderbaar.

Geslacht na geslacht, dat ten grave daalde, zwierf om en stierf weg in den zoeten waan, dat allengs alle natiën en alle volkeren, zij het dan ook ten deele geveinsdelijk, zich aan onzen Heer en Heiland onderwerpen zouden, en dat vàn lieverleê heel de menschheid éen Christelijke wereld zou gaan vormen.

Ja, zelfs nu nog zijn er luchthartigen, die in dien ijdelen droom zich wiegelen en op een bekeering der maatschappij en een bekeering der volken uitgaan, als scheelde het nog maar een weinig, of de kerstening van heel de wereld was volbracht.

Maar deze laatste halve eeuw heeft God de Heere zijn volk ook in deze landen anders geleerd en beter onderwezen. Ontzettende geesten van afval en verleiding zijn uitgegaan in de wereld, en zijn gekomen ook tot onze erve, en nauwlijks blies éen dier geesten, of het loos getimmerte van Christelijkheid, waarin onze gedoopte maatschappij huichlend de knie voor Jezus boog, kraakte en viel in.

Opeens is het juk Christi afgeworpen; zijn Woord opzij gedrongen; zijn majesteit en eere betwist.

Helaas, ook onze ooren zijn er nu aan gewend en het gevoel onzer stompe ziel is onaandoenlijk en gevoelloos geworden, maar als vóor vijftig jaren de dingen ook maar verluid waren, die men nu zonder blozen rondbazuint op

onze markten, zou er niet een kreet zijn opgegaan van afgrijzen en heiligen toorn?

Eerst heeft men toen hooghartig op dien »geest des afvals” neergezien. Men teekende er een protest tegen. Men schreef er boeken tegen. Maar de geest des afvals ging door.

Reeds nu zijn zijn verslagenen als het zand, dat aan den oever der zee ligt.

De zielen, die hij gemoord heeft, liggen in onze eigen geslachten, o, arme ouders, indien maar niet onder uw eigen kroost.

Ontzettend wordt de goddeloosheid onzer toestanden en de ongoddelijkheid des levens, en overluid, dat ieder het hoore, gaat het geroep op, niet: »Laat ons zijn banden verscheuren en zijn touwen van ons werpen!” neen, maar dat spottend hoongelach: »Zie, daar *liggen* zijn banden reeds verscheurd en zijn touwen gebroken terneder. Wat wil men ons dan nog bazelen van een levenden, almachtigen God?”

En wat deed onder het huilen van dien stormwind en het neerkomen van dien bergstroom nu het volk des Heeren? Vluchtte het naar Pella? Kromp het van angst voor de eere van zijn God ineen? En wierp het zich in verbrijzelend schuldbesef in het stof, om priesterlijke handen op te heffen naar Hem, die Hoorder is der gebeden?

Mannenbroeders, dat is van ’s Heeren volk *niet* geschied.

Gods volk heeft zelfs na zulk een uitgieting van goddeloosheid als onze oogen aanschouwden, nog altoos *de profetie van het Woord* niet geloofd.

Dat Woord riep ons reeds van uit de heugenis der eeuwen toe, dat in die dagen de verzoeking tot afval zoo ontzettend groot zou worden, dat de geest uit de diepte, indien het mogelijk ware, *ook de uitverkorenen verleiden zou.*

Hadde Gods volk dáar een oor voor gehad, het zou onmiddellijk, toen de geest van afval uitbrak, doodsgevaar voor de eigen ziel hebben geroken en toevlucht hebben genomen tot zijn Heer.

Maar we geloofden het *niet*.

We beeldden ons in, dat de geest des afvals alleen kwam in den weg van ontkenning der waarheid, en dat stond bij ons vast, aflaten van onze dierbare en heilige belijdenis, dat deden we nooit!

Maar zie, wat we *niet* vermoedden, is juist geschied; want toen we niet waakten, is er eerst over ons uitgegoten een geest des diepen slaaps en der stille gerustheid. Fluweelen kussens hebben we ons geschud uit de vromelijkheid van ons onwrikbaar belijden, en op die kussens hebben we het bedwelmde hoofd ter ruste gelegd, en voorts trokken we ons de nooden van het huis Jozefs, gelijk de profeet zegt, niet aan.

En toen is aan Gods volk overkomen, wat 's Heeren Woord voorspeld had, maar hetgeen Gods volk niet gelooven wilde, toen is namelijk die geest, die tegen God strijdt, *ook onder het volk zelf ingeslopen*, wel niet om ze te doen *ver*vallen, want uit Gods hand rukt geen hel of Satan ook maar éen kind, dat God vastheeft; maar wel om hun de pezen door te snijden, dat ze machteloos inzonken en met de onheiligheden werden besmet.

Wie zal kwaad willen spreken van al het pogen en beproeven, al het streven en woelen, om de dijken al hooger te kisten, om, mocht het ons gegeven worden, de noodlottige dijkbreuk en de algeheele vernieling onzer erve tegen te houden? Ge weet genoeg, broeders, hoe we aller valsche lijdelijkheid vijand zijn, en een iegelijk van Godswege geroepen houden, om in den weg van plicht en toewijding te ijveren en te werken met alle macht.

Daar strijden we dus volstrekt niet tegen. Maar is dan de vraag zoo te onpas, of in en onder dat ijveren dat volk Gods zich wel waarlijk als *een volk des Heeren* gedroeg?

We kregen weer als voor een korte wijle een nagel aan de heilige plaats, maar hoe droef zondig wekte dat in veler kring niet weer het denkbeeld, alsof, zoo we nu maar volhielden en doorzett'en, binnen niet te ver verschiet alles weer in den ouden doen zou komen, en de afval overwonnen zijn? Vooral nu, nu ook dit jaar weer menig

teeken der overwinning gezien is, valt alle angstgevoel weg en keert weer die gerustheid in, die reeds hope heeft op volkomen overwinning. Bovendien, bij hoe menige plant, die thans opbloeit, zoekt ge vruchteloos naar den wortel? Wat holte gaapte er niet tusschen den heerlijken levensstroom in de diepte en die hangende ijskorst waarop een goed deel van Gods volk zich al spelend vermeit? Ja, is het niet, alsof men het gevaar reeds acht afgewend, haast meent het wel reeds buiten God af te kunnen, en voor den vorm nog wel, maar haast ook alleen voor den vorm nog, om leiding uit den hooge en bestier van den Geest des Heeren bidt?

En dat nu, geliefde broeders in onzen Heere Jezus Christus! *kan* voor den Heere onzen God niet goed zijn. Daarin spreekt een ongeestelijkheid, die Hem tot toorn tegen zijn volk moet verwekken. Wie *dien* weg meê opgaat, heeft zich aan *'s Heeren* wegen niet gewend.

Ge gelooft toch immers nog aan een toornen van den ontfermenden God tegen zijn ontfermd volk? Een toornen, niet enkel daarin uitkomend, dat Hij u slaat met verkwijning van uw goed of geld, u knakt in uw gezondheid, u belemmert in uw gang, of u treft in uw lieve panden; maar een toornen, daarin vooral openbaar, dat de ziel haar »overgietinge met versche" olie derft, dat de geestelijke inwerkingen trager en flauwer worden en de Heere u met al uw eigengenoegzaam ijveren dwaselijk er in laat loopen en in uw eigen ongeloof beschaamt.

Laat dit niet gezegd zijn, alsof Gods volk, dat thans leeft, in zoo buitengewone mate trouweloos voor zijn God ware. Och, al de Schrift door merkt gij het, dat de Heere God altoos met een hardnekkig volk zijn raad heeft uitgevoerd, opdat juist door de trouweloosheid van het volk de onwankelbare trouw des Heeren Heeren te glansrijker schitteren zou.

Maar nooit zou met dat hardnekkig en trouweloos volk die raad, dien schepselen nooit doorgronden, zijn uitgevoerd,

indien tegen dat trouwelooze volk de macht van het Woord niet ware uitgegaan, om de trouweloozen te bestraffen, de oppervlakkigen naar dieper diepte te lokken, en de kinderen, die om eigen schuld geen hope meer hadden, te vertroosten met het »Volbracht!" van hun Heer!

En daarom, wee over ons en onze kinderen, indien we die tucht des Woords ontvloden. God zou het aan ons bezoeken, zijn verbolgenheid zou tegen ons opwaken, en Hij zou ons overgeven in de hand van nog hardere heerschers.

Aan die tucht des Woords moeten we aan willen. Niet in den gemoedelijken zin van wel zoo onder elkander onze schuld te willen erkennen, en voorts op ons pad verder te gaan, als hadden we geen stemme Gods vernomen. Neen, bij al wat heilig is, mannenbroeders, dat zou een onteering van het Woord zijn. En dan eerst, ja, dan alleen zijt ge voor het Woord gevallen, als gij het in uw eigen ziel voelt invlijmen, scherpsnijdender dan een tweesnijdend zwaard, en dat scherpe, bloedige zwaard in uw innerlijk gemoedsbestaan wondend voelt indringen en doorgaan tot de verdeeling der ziel en des geestes en der saamvoeging en des mergs, ja, als een oordeeler der gedachten en der overleggingen des harten.

Want dan valt alles weg. Dan gaat het oog open. Dan krijgt ge een klaar gezicht in al de overtreding, die u aankleeft, in al de zonde, die in uw huis walmt, in al de ongerechtigheden die ge met een sluier bedekt in uw kring! Een hemelsch, heilig licht gaat u dan op, over al de inkruipselen en insluipselen van de wereld onder het volk des Heeren; over de zondige bijmengselen ook in onze beste bedoelingen; och, zelfs uw schoonste ijver voor de zaak des Heeren Heeren ligt dan ten leste voor u als een zondig iets, *dat u aanklaagt voor uw God.*

Zie maar op uw onderlinge verdeeldheden; merk maar op de dwaalleer, die in allerlei secten ook onder Gods kinderen uitgaat; toets maar de gedragingen en uitingen aan

het »Wie achter Mij wil komen, verloochene zichzelven!" beluister de gesprekken maar; bezie de kinderen zooals ze opgroeien; och, zie maar aan al den gang en al de bemoeienis van 's Heeren volk, en antwoord, antwoord dan, of de weegschaal van het heiligdom niet is doorgezwikt, en of er geen blijkbare stuiting is van doorwerkende, heiligende genade.

Als de Heere onze God nog eens de sluizen des hemels opende en zijn genade vloeien en stroomen liet, zou het dan nog alzoo zijn als het is? Indien werkelijk de Heere onze God zijn lieflijk indringen in de ziele ruim en rijk deed ervaren, zou er niet hooger vrede, zou er niet teederder liefde, zou er niet weer een hooge hand des Heeren in ons midden zijn?

En terwijl dit nu ontbreekt, wordt het althans *gemist?* Is men er verslagen, is men er verbrijzeld onder? Is er de klacht als van een beroofde en verlatene? En gaat er uit die rauwe leegte en bange rouwe der ziel een verzuchten op: Och, of Gij wederkeerdet, Heere! tot hoe lange?

o, Gewisselijk, broeders, er zijn er, in wier ziel die rouwe wel waarlijk alzoo roept, maar ze zijn o, zoo weinigen, en verreweg het meerendeel van het volk des Heeren verkeert nog maar al te jammerlijk in den waan, dat het wél met ons is, en slijt den lieven langen dag in stillen vrede.

En daarom ga, nu de jaren wisselen, ook van onzentwege tot 's Heeren volk een diep ernstig vermaan uit; een vermaan, waarvan we onszelven allerminst uitsluiten, maar waar we onszelven zeer diep onder wenschen te buigen; opdat de geest der verleiding niet langer kans bij ons en onze kinderen behoude, maar het moge komen tot een geestelijk waarachtig bestaan van de kinderen Gods voor hun Heer.

Dan zal er dank zijn, o, gewisselijk! Niet die opgesmukte dank, die in den grond der zaak slechts een zelfverheerlijking is, dat men zooveel deed. Neen, maar een danken, dat de ziel doet versmelten uit het beschamend overdenken, hoe die trouwe, barmhartige Vader voor zoo trouwelooze, onverschillige kinderen nog zoo verrassend veel deed.

Dan zal er bij de herinnering van droefenis en rouw

niet zijn dat sentimenteel geween, waarin zenuwslapheid zich voor godsvrucht uitgeeft, maar de dooden, die heengingen, zullen een getuigenisse Gods aan ons onaandoenlijk hart brengen van het vreeslijk woord, dat het God is, *die doodt en levend maakt,* en dat gij óok stof zijt en uw ziel hebt te bereiden, of het komen mocht ook tot u. De Heere onze God is een verterend vuur!

Maar ook buiten die uitwendige levenservaring om, zal er dan een zaak tusschen God *en de ziel* verhandeld worden. Het »volk" zal dan niet hoog staan en roepen: »'s Heeren volk, 's Heeren volk zijn wij!" maar het zal zich innerlijk als een Ezau voelen, die het eerstgeboorterecht verbeurd heeft, en het zal zeggen: »*Lo-ammi,* o, God, we zijn uw volk niet meer." En dan juist zal die o, zoo trouwe God, in zijn ondoorgrondelijke barmhartigheden, nog een ontferming vinden, om tot wie »Lo-ammi" is in eigen oog, juist het »Ammi, gij zijt mijn volk," met overvloeiende vertroosting in de ziel te dragen.

Dan zullen we het Woord weer gelooven, dat de wereld *voorbijgaat met al haar begeerlijkheden,* dat alles *als een kleed verouden* moet, dat *niets* hier zijn stand kan behouden, en »al wat uit stof is, een eind neemt"; — maar juist in die volle uitgieting der ziel zal ons hart dan komen te rusten op den eenigen Rotssteen, op Hem, die de eeuwen telt als uren, en daarom al de eeuwigheid verduren zal.

'sHeeren volk zal dan inzien en helder beseffen, dat het niet uitgaat op een weer Christelijk maken van heel de wereld, maar *dat het einde nabij is,* en de dagen voorts kort zijn, en dat de afval om ons wel waarlijk diezelfde *geest des afvals* is, waarvan God de Heere in zijn Woord heeft geprofeteerd.

Zoo zullen de kinderen Gods weten, dat deze storm, die opstak, niet een morgenkoelte is, die haast voorbijgaat, maar een voorboô van het al naderkomend onweder, dat eerst dán zal uitbarsten en losbreken, als de engel Gods met de fiool des toorns komt.

Noch in kerk, noch in staat, noch in school, noch in maatschappij, zullen ze zich dies langer overgeven aan de illusie van een *naderende overwinning,* maar met den bleeken ernst om de lippen zullen ze zich er op voorbereiden, om in elk van deze levenskringen de ontzettendste gebeurtenissen zich te zien ontrollen; en inmiddels zullen zij arbeiden wat hun hand vindt om te doen, als stond de wereld eeuwiglijk.

Want dáarin, dáarin, broeders, schuilt al de heerlijkheid des geloofs, om *elken nacht u ter ruste te leggen,* als stond de Heere dien nacht met de bazuin te komen, en toch in stille gehoorzaamheid *elken morgen weer uw dagtaak aan te vangen,* als kwame de Heere nooit.

Nog op den dag als Hij komen zal, moet Hij zijn kinderen vinden als de wijze maagden, met olie in de lampen, maar ook als de trouwe dienstknechten, op den akker aan den ploeg den een, of malende in den molen den ander.

En nu, mannenbroeders, een iegelijk van ons leeft zijn *eigen* leven en sterft eens zijn *eigen* dood. Dat leven kan u in bange benauwing zijn toebedeeld, in dien dood u eens een doodsstrijd onder schrikkelijke bestrijding wachten.

Als reeën gejaagd op de bergen, in spelonken en holen der aarde, is vaak het leven van Gods kinderen op aarde geweest, en nog in het sterven plaagt Satan Gods lieve uitverkorenen vaak met echt duivelschen wellust.

Maar geen nood!

Wie zeggen mag: Het gaat mij om den Heere Heere; wie niet hoog roemt, maar voor dien Heere Heere in het stof ligt; en het verwacht niet van de bergen, maar van de trouwe zijns Gods; nu, dien zal onder dat benauwende leven »de benauwing zijns Verlossers om zijnentwil" vertroosten; — en, komt het op sterven, en op doodsstrijd in dat sterven, dan zal in de stilte der verborgenheid elke prikkel des doods voor u afbreken Hij, wiens ook de dood is, en zonder wiens wil noch dood noch Satan zich roeren of bewegen kan.

Ons zal een bede onzer ziel verhoord zijn, indien er

genadige verzoening gaan mag over wat wij in diepen eerbied voor den Heere Heere dit jaar tekortschoten, en indien broederlijke liefde teederlijk toe mag dekken, wat jegens de broederen in gemis aan liefde misgaan mocht zijn!

En mag aan deze bede voor het verleden nog een wensch voor de toekomst toegevoegd, zij het dan het diepe begeeren onzer ziel, dat ons woord in het komende jaar nog veel meer dan dusver een Vertrooster van het volk des Heeren en een nooit zwijgende stem van zuiver toongeluid voor Koning Jezus, onzen Heer, mag zijn!

»DE BEKER HOUDT VEEL IN!"

In den weg uwer zuster hebt gij gewandeld; daarom zal Ik haren beker in uwe hand geven; alzoo zegt de Heere Heere: Gij zult den beker uwer zuster drinken, die diep en wijd is; . . . . *de beker houdt veel in.* Ezech. 23 : 31, 32.

Op Oudejaarsavond zijn de kerken meest overvol. Dan hoort men eene boetpredicatie aan. En den dag daarop, als het Nieuwejaar gekomen is, glijdt men weer, alsof er niets geschied ware, af met den ongeestelijken stroom.

Den onnadenkende verbaast dit. Maar wie kind der Schrift is, verwondert zich daarover niet. Hij toch hoorde van kindsbeen af van een »verharding", die over de natiën komt, van een »bewindsel des aangezichts", dat op de volkeren ligt. Hem werd het ingeprent van vroeg af: Bekeering komt niet door aangrijpende gebeurtenissen, bekeering, die stand houdt, komt alleen door dien éenen hamer, die steenrotsen te morzel slaat, dewelke is *Gods Woord.* Gods *levend* Woord, d. i. de Schrift, bezwangerd in haar werking door God den Heiligen Geest.

Al wat daarbuiten is, kan wel meewerken, maar het raakt het merg der ziel niet. Het is als water uitgegoten op het marmerplaveisel. Het vloeit er overheen en leekt er weer af, maar erin doordringen kan het niet.

Zóo bij den enkelen mensch, zóo bij geslachten en volkeren! Dán zelfs, als die ontzettende tijdstippen naderen, waarin God fiolen van zijn toorn uitgiet en al het gelaat des aardrijks verandert in zijn verbolgenheid.

Zulke tijdstippen komen zeldzaam, maar zijn dan ook huiveringwekkend.

Een tijdstip als Israel doorworstelde, toen veertig jaar na Golgotha stad en tempel inzonk, dat er geen steen op den anderen bleef. Een tijdstip als voor het rijk van Caesar Augustus aanbrak, toen al de pracht en praal van Rome de buit der wilden uit het Noorden werd en de oude wereld onderging. Een tijdstip als onze vaderen met siddering en met angst doorstonden, toen in de dagen der Hervorming het Christenbloed met duivelschen wellust gedronken werd. Een tijdstip, om er dit nog bij te voegen, als in het laatst der vorige eeuw heel Europa op zijn grondveste deed schudden; toen God binnen de muren van Parijs den Satan losliet, en onder Napoleon ook ons vaderland met een tyrannische plage bezocht, als de stokouden onder ons nog bij de heugenis doet beven.

Dat zijn de Oudejaarsavonden der natiën. Dan zoeken ze de kerk van Christus weer op. Hebben lust aan de boetpredicatie. Maar zie, zóo laat de hand des Heeren Heeren niet af, of met het eerste vleugje van de lippen is God weer uit het hart vergeten, wordt over het doorgestane leed heen gelachen, en als in de dagen van Noach wordt het weer een eten en een drinken, een ten huwelijk geven en genomen worden; kinderen op de markt spelend, die het u zelfs euvel duiden, als gij op het spel van hun luit niet meejubelt en in hun rijen niet meetrippelt op het maatgeluid van hun dans.

Zooals het sterven ten leste den ouden, harden zondaar overvalt, zoo overkomen die bange doodsweeën de diepzondige natiën.

In de dagen, toen de zondvloed op het komen was, is ook het toen levend volk vooruit gewaarschuwd. Maar ieder sloeg het in den wind, en ze brasten en banketteerden voort en voort, zegt Jezus, *tot op den dag, dat Noach*

in de arke ging. Eerst de wateren van den zondvloed hebben hun brooddronkenheid gestuit en spoelden hun banketdisch weg!

Hoe is Israel niet door Jezus zelf gewaarschuwd. »Ziet, de dagen komen, waarin gij zeggen zult: Bergen, valt op ons, en heuvelen, bedekt ons!" En toch, dwaasheid, lacht het volk in zijn zelfverblinding: »Zijn bloed kome over ons en ons kroost!"

In de dagen, die de middeleeuwen ten einde zagen spoeden, trokken heele scharen het land door, om volk en land te waarschuwen voor het naderen van Gods toorn. Maar alles stopte de ooren toe, tot als een bliksemslag bij onbewolkten hemel de verschrikking over hen kwam, en weer het bloed voor Jezus' naam vloeien moest.

En evenzoo, toen in het laatst der vorige eeuw de schriktooneelen der Fransche omwenteling op til waren van te komen, hoe is ook toen niet 's Heeren roepen manend en waarschuwend tot de volken uitgegaan. Altoos weer het goddelijk erbarmen: »o, Jeruzalem, Jeruzalem! hoe dikwijls heb Ik u willen bijeenvergaderen, gelijk een hen hare kiekens bijeenvergadert," — maar ook toen hebben de volken niet gewild, en zie, hun woonstede is vreeslijk door de Jacobijnen en misschien vreeslijker nog door Napoleons legioenen verwoest en woest gelaten.

En thans, nu, eer deze eeuw ten einde gaat, niet enkel de boetprediker en de ongeluksprofeet, maar zelfs de dieper denkenden, de ernstiger mannen onder de afvalligen van Gods Woord een ommekeer duchten en voor een schrikkelijke omwenteling bevreesd zijn, die het bloedbad der vorige eeuw nog weleens verre achter zich kon laten, wat dunkt u, is er nu meer ernst; is er nu dan tenminste voor de stemme Gods, die met zoo snijdende scherpte en doordringende kracht van alle kanten vernomen wordt, opmerkzaamheid, of althans een luisterend oor?

Toen Israel in ballingschap was weggesleurd, en ook Juda zich in zonde verhardde, riep Ezechiël in den naam

van Jehovah aan Juda toe: »Gij hebt gewandeld in den weg *uwer zuster*, en daarom, *haar* beker zal Ik ook in *uw* hand zetten, en dan wee u, want die beker van mijnen toorn is diep en wijd; *die beker houdt veel in!*"

En zoo, helaas, moet ook van ons geslacht, vergeleken met het geslacht aan het eind der vorige eeuw, eveneens geklaagd worden: »*Gij wandelt op den weg uwer zuster!*" En wie weet — spelt niet alles het u? — ook over haar gaat het roepen uit: »Daarom zal de beker, die *toen* is uitgedronken, ook op *uwe* hand gezet worden. Die beker, diep en wijd. Die beker van mijnen toorn. *En die beker houdt veel in!*"

Nog bleef ons veel goeds, veel liefs, veel genadigs; en schandelijke ondank zou het in u zijn, indien ge dezen avond van Oudejaar, op de knieën voor uw God liggend, niet ook recht hartgrondig, als een onwaardige, danken woudt voor die overrijke goedertierenheden Gods, die gij duizendmaal hebt verbeurd en die u duizendwerf dit jaar toch weer uit loutere genade geschonken werden.

Wee, wee den boetprediker, die de weldadigheden zijns Gods vergeet, of haast spijtig wierd, dat er nog goedertierenheden waren.

Een ernst, die op Oudejaar niet allereerst vurig, innig, warm danken kan, is gemaakt, welt uit geen verbrijzeld hart op, en klinkt valsch.

Maar al sluit ge daar het oog niet voor, kan, mag verzwegen, dat de wateren des levens om ons heen, alle als wateren in snellen afloop zijn? Wat staat nog? Wat biedt nog vastigheid? Wat bint in heel de woning van dit maatschappelijk leven der volkeren is niet losgewrikt uit zijn cement of losgerukt van zijn anker?

Van vreeze Gods bij de massa geen sprake meer. Eer komt de haat tegen God weer hardop aan het woord. »Wat zullen er nog zedelijke banden zijn van matigheid, van ingetogenheid, van kuischheid? Voor ons de hoogheid!" roepen de natiën, »en niet voor dien God en dien Christus; en daarom, laat ons hun touwen verscheuren en hun banden van ons werpen! Weg met die vurige wet, die u benauwt. Onzen hartelust zullen wij volgen. Genieten en nog

eens genieten zal onze leuze zijn. In éen roes van pret en brooddronkenheid varen wij voort! En wee hem, die ons tarten, die ons dreigen, die ons weerstaan dorst. Voor hem het revolverschot, de dolk, het dynamiet!"

Zoo de wilde elementen onder *de massa*. En de *beschaafde*, de ontwikkelde, de edeler lieden, o, natuurlijk, die zeggen het fijner, maar in den grond der zaak zeggen ze het evenzoo. »Voor uw ouden God onze idée van het goede. Voor de verouderde Schrift de inspraak onzer conscientie. De zonde slechts langzamer ontwikkeling. En het beste der beste dingen, dat wij, ontwikkelde lieden, den staat vormen en door de almacht van dien staat al wat ons tegen is dwingen!"

En de *huisgezinnen* doen mede.

Ook dáar God vergeten, het gebed afgewend, de Bijbel eerst gesloten, toen voor scheurpapier weggedaan. En daarmeê toog uit onze gezinnen de heerschappij van het gezag en de stille tucht en de kalmer orde. Het kind geen kind, de dienstbare geen dienstbare meer. Geen vader meer wie vader heet. Vrouw en man almeer een weg openhoudend om weer te scheiden.

Gods volk — o, mogen we dien term nog bezigen? — meê afzwervend op onheilige paden. Als Dina eerst uitgaande om Sichem te bezien, en straks door de liefde van Sichems prins bevangen. Want o, het belijden van den Christus wordt zoo makkelijk gemaakt. Bijna in alles kunt ge blijven doen wat anderen deden. Wereldgelijkvormigheid, hoe hebt ge zelfs het beste deel van Zion met uw kanker ondermijnd

En gijzelf, die dan nog al den dag en al den nach roept om den vrede van Jeruzalem, en roept tegen deze ongodzaligheden, en Gods volk weer om het Getuigenis verzamelen woudt, *wie waart gijzelf?* o, Schrikkelijk sloegen de golven der zonde ook tegen uw hart aan. Temidden van aller ongeloovigheid wordt zelfs het geloof der geloovigen schier ongeloovig. Welk een koude, welk een zelfverwijt, welk een liefdeloosheid voer ook over u!

En terwijl op die wijs heel het samenstel van ons leven in kerk, staat en maatschappij uit zijn voegen wordt uit-

gelicht, en in het hart der menschen de gedachtenisse Gods wordt vernietigd en wilde hoovaardij ons bezet houdt, komen de demonen van schraapzucht en geldzucht en hebzucht uit de diepte op, om al wat boos en sluw en wellustig in ons geslacht is te prikkelen en in brand te zetten, en straks, kon het, al wat heilig en lieflijk is in dien woesten gloed te verdoen.

Natuurlijk. Hij, die in den hemel zit, lacht daarom en spreekt maar aldoor: »Nochtans heb ik mijnen Koning gezalfd over Zion!"

Maar hiermeê is volstrekt niet gezegd, dat de demonen niet nog erger zullen worden losgelaten, en dat hun duivelsch werk niet in nog duivelscher proportiën zal worden toegelaten, en dat het in brand zetten van onze maatschappij, eer de eeuw om is, niet metterdaad zal gelukken.

Denk aan het woord van Ezechiël: »Dezelfde beker, die een vroeger geslacht uitdronk, zal ook u op de hand worden gezet, *en die beker houdt veel in.*"

Als God sterk roept, komen er sterke machten op.

En God roept sterk. Een daad des Heeren als bij Krakatau is misschien in al de eeuwen na Jezus niet gezien. Ischia ging vooraf. Heel onze aardbol schijnt inwendig beroerd te wezen. Wat stormen en winden niet, als met een loeien van orkanen, over het geteisterd Amerika! Allerlei pest en plage brak los. Benauwing heeft aller hart aangegrepen. En terwijl de misdaad en de haat tegen God op u loert van uit den boezem der natiën, dreunt tegen die natiën de stem van het misnoegen des Heeren.

Hij zond ontzettende boetgezanten. En dát meest is het teeken, dat er óf machtige bekeering óf vreeslijke oordeelen naderende zijn.

Waar het zal beginnen? Uit wat hoek het komen zal? Niemand, die het weet, zoo dreigt het gevaar letterlijk uit *alle* hoeken.

Of het nog toeft, of wel dit nu komend jaar reeds zal losbreken, wie zal het zeggen?

Maar dit is zeker, ook zij, die den name des Heeren heilig houden, hebben, toen Krakatau in de zee werd verslonden, geen duizendste genoeg voor de majesteit des Heeren Heeren gebeefd.

En of het nu baten zal, dat we daarop wijzen? Baten, dat schier ieder daarop wijst?

Niet het allerminste, broederen! Aller oor is onder zondaren dichtgestopt, en alleen wie ooren kreeg, kan hooren wat de Geest tot *de gemeente* zegt.

Buiten de kerk, buiten de gemeente, schrikt men wel op, is wel ongerust, neemt wel voorzorgsmaatregelen en draagt wel water aan, om, als de vlam mocht uitslaan, den brand te blusschen.. Maar, na dit gedaan te hebben, slaapt en keuvelt, zingt en jubelt men dan ook weer voort. Zooals het scheepsvolk onder slechte kapiteins, bij doodelijk gevaar voor schipbreuk, zich soms dronken drinkt en de luiken sluit en in de kooien gaat liggen droomen van allerlei zingenot, terwijl het schip door den vliegenden storm gerold wordt over de baren, — zoo ook gaat het in ons maatschappelijk leven. Men drinkt zich dronken aan allerlei opwinding, sjort het roer vast en zet stormtuig op, en voorts droomt men den droom der onbezorgdheden. Wie weet, misschien komt men er nog meê door!

Daarom, tot die kinderen der onbedachtzaamheden richt zich dit woord niet.

Tot hen *kan* het niet doordringen.

Maar wel gaat het tot de *gemeente* uit; tot hen, die nog bidden kunnen en bidden; tot de kinderen eener betere wereld; tot wie nog liefhebbers zijn van Jezus' heerlijken naam.

En tot hen brengen we bij het scheiden van dit geweldige en het ingaan van een misschien nog ontzettender jaar, deze drie beden.

De eerste is: *Komt toch tot beslistheid.* Halfheid is de moeder der machteloosheid. Ge kunt niet God dienen en den Mammon. Ge moet niet slechts ingezet in het koninkrijk, maar ook de wereld moet *weten*, dat gij dien overgang

gemaakt hebt; zij moet er u om *haten*. Dán eerst zijt gij bekwaam om weerstand te bieden. Zonder die beslistheid glijdt ge uit.

Weest beslist. Niet enkel door kloek en manlijk spreken, maar bovenal door uw beginsel in heel uw leven te laten doordringen, in al wat ge denkt, doet, beoogt. Het zuurdeeg *in* de mate meels. Doordringing, geen vermenging.

Bovenal, weest beslist in wat ge doet om de wereld te winnen. Haar half toegeven is uzelf opofferen en haar ter prooi worden. o, Al dat roepen: »Laat ons de kinderen dezer eeuw toch in hun bedenkingen tegemoet komen!" is niets dan een verzinning des Satans, om Gods liefste kinderen door meewarigheid te misleiden.

Onze tweede bede is: *Zorgt voor uw kerk.* Door den zegenenden invloed van Jezus' kerk is Europa geworden wat het is. Toen het weer inzonk, is het door de reformatie der kerk gered. En dat na de Fransche omwenteling zoo snel de betere indruk weer wegging, was alleen omdat men de kerk verwaarloosd had.

Al wat gij persoonlijk of met vrienden doet, het is wel, maar het beklijft niet.

De bedding ligt in de kerk van Jezus.

Door die bedding alleen gaat de reinigende, de weer heiligende stroom.

En als de ommekeer komt, en de oordeelen schrikkelijk zullen zijn en Gods Woord waar zal blijken, *dat de beker van zijn toorn wijd en diep is en veel inhoudt,* dan zal óf alles overstroomd en weggespoeld worden, óf het zal de kerk van Jezus zijn, die steunpunt biedt tot behoud.

En daarom, ziet op uw kerk toe! Niet op uw kerk van steen, noch op uw kerk van tractementen, maar op het geestelijk huis, op de kerke des Heeren, de pilaar en vastigheid des geloofs.

Enghartig, hoort men telkens roepen, als duizend nooden schreien, nog over kerkelijke differenten te twisten! Ons antwoord luidt: Voor die kerk *niet* te ijveren, is even onverantwoordelijk, als temidden van den vliegenden storm, die met schipbreuk dreigt, de reddingsboot te vergeten.

En ten slotte onze *derde* bede, ze is: *Leeft nabij God!* Zóo machtig zullen de verzoekingen worden, dat, indien het mogelijk ware, ook de uitverkorenen zouden verleid worden.

Hoe *stond* Petrus niet! En toch, toen het onweder losbrak, bezweek de held en gaf aan zijnen Heer een doodsteek in de beenderen.

o, Om dán te staan, als die beker u op de hand zal worden gezet, en al wat die beker inhoudt zal moeten gedronken worden, is ook voor u, voor mij, zoo ontzettend veel noodig.

Kwam morgen die dag, wie zegt ons, wie er niet al laffelijk zijn Heer verloochenen en in doodsangst bezwijken zou?

En daarom, de tijden worden ernstig; kinderen des Heeren, keert in uzelven in!

Ook nu weder ga het woord uit: De ongerechtige man verlate zijn weg en hij bekeere zich tot den Heere!

Dan zal Hij zich zijner ontfermen.

Ontkoming zal er ook in die dagen der ontzetting, ontkoming op de bergen zijn!

Maar o, laat het u toch gezegd zijn: om bij dien vloed, die komt, ontkoming op de bergen des Heeren te vinden, moet, eer de afgronden opengaan, moet nu reeds, nu het nog vrede heet, een schuilplaats voor den »stillen bidder” op de bergen van Gods heiligheid zijn gezocht.

VOORBIJ! EN NU?

En dit zeg ik, broeders! dat de tijd voorts kort is.

I Cor. 7 : 29.

Ge hebt een taak, een *levenstaak!* Oók gij! hebt ge niet? Als kind moogt ge maar geleefd hebben om te leven, u nauw bewust een verschijnsel in de wereld te wezen, veelmin een persoon met een eigen roeping, een eigen dagtaak. Ook, al ontwakend uit de kindsche jaren, moogt gij in de wereld meer een legkaart, een bouwdoos hebben gezien, voor u tot spel en genieting gegeven, dan een wereld, die een eisch aan uw hart, een eisch aan uw kracht, een eisch aan uw tijd had te brengen. Maar sinds werd het anders, die droom heeft uit. De wereld zou u het spelen met haar wel verleerd hebben, om ten leste met u te gaan spelen, zoo ge dat spel niet voor ernst, dat waggelen niet voor vasten gang hadt uitgeruild. Ge weet het nu: ook *gij* leeft voor een doel, een uitkomst; een vrucht moet ook úw leven afwerpen. Als dat leven eens uit zal zijn, moet het, zoo niet voor menschen, dan voor God toch gebleken zijn, wat in en door u dat leven heeft gewrocht!

Hoever zijt ge met uw taak reeds?

Of liever, laat u eerst gevraagd zijn: Hoe werkt ge? Maar gedachteloos voort, met lange tusschenpoozen, vertrouwend, dat het vanzelf moet uitkomen? Of meet gij ook

met het oog eerst uw taak en dan den tijd, die u gegund wordt? Overziet ge voor 't minst uw levenstaak? Weet ge, waar ge beginnen, waar ge voortgaan moet? Is er orde, is er regelmaat, overleg en voorziening in uw weven aan het kleed des levens?

Hebt gij ook uw *kracht,* ook uw *tijd* gemeten? Weet ge, door ervaring wijs geworden, wat ge kunt, tot wat inspanning gij in staat zijt, hoelang gij het volhoudt, als ge de spoel weer hebt opgevat en die jaagt door de schering? Hebt gij ook een berekening, laat het in den ruwe zijn, van de dagen, de weken, die het voleinden van een nieuwe bloem in het ragfijn weefsel eischt?

Nog éen vraag: Hebt ge door dat weefsel ook een gouden draad getrokken, die u zegt, hoever gij waart, toen gij dit jaar weer met nieuwen moed het kunstwerk opnaamt?

Zoo ja, — ontsteek dan, eer gij deez' avond u ter ruste vleit, de oude lamp nog eens, neem het stofkleed even weg van het weefgetouw, sla het raam een handbreed om, — en zie, wat gij in dat jaar zijt gevorderd. Want er is niet aan te doen. Dit jaar is weer om, is weg, komt niet weder....

Ziedaar dan de vrucht van een jaar, een vol jaar uws levens! Meet ze beide, dat lange jaar en het korte eind, dat gij vooruit zijt gekomen, en oordeel zelf, weegt het op?

Zult gij het inhalen? En van zooveel vroegere jaren hadt gij dat reeds te doen, en nooit kwam het er toe. Inhalen? En de eisch was toch reeds, dat gij een volgend jaar bij rijper ervaring, bij geoefender kracht, bij toenemende vaardigheid een grooter stuk van uwe levenstaak zoudt afwerken. Inhalen? En de voorraad gesponnen vlas en witte wol, die bij uw weefgetouw met milde hand werd opgehoopt, ligt reeds tot aan de schering. Inhalen? En zegt dan uw dagkalender, dat ook Oogstmaand, ook Wijnmaand, ook Wintermaand van het komend jaar u nog maanden des levens zullen zijn?

En een pijnlijk verwijtend gevoel raadt u het hinderlijk weefgetouw maar weer toe te dekken onder het stofkleed. Morgen althans zult gij met dubbelen ijver beginnen. En dan..... meer dan zijn best doen kan toch niemand!

Maar wat baat het u? Gij kunt dat weefgetouw wel toedekken, maar kunt ge daarom uw conscientie beletten, u dat ledig raam in slaap en slapeloosheid voor den geest te spelen?

o, Dat ons toch ernst door hart en nieren voer!

Van wat weefgetouw spreken we? Geldt het niet uw menschenleven?. Dat kleed, waaraan gij weeft, is het niet voor het hoogaltaar des hemels? Wie gaf u die levenstaak? Is het niet God Almachtig, de Ontzaglijke, wiens wil niets keert; is het niet de Schepper van uw leven, Hij, die eens voor eeuwig beschikt over uw lot?

Ge wenscht soms wel nuttig te zijn! o, Heerlijk, mits gij dat nuttig zijn maar niet een weven acht aan het kleed, waarvan wij spraken. Nuttig is de boomgaard ook. Toch vermolmen, verkankeren zijn stammen ten leste. Dan roeit men hem uit en stookt zijn tronken voor kerstblok aan den haard.

Nuttig zijn moet gevolg, geen doel wezen. Zooals de roos haar geuren uitstraalt, zonder zelf het te weten, en de starren flonkeren in den nacht, zonder vooraf te zeggen, dat ze flonkeren zullen. Nuttig zijn.... o, er is niets schooners, al vondt gij uw beeld in het heideplantje, welks twijgen men samenbindt, om stoep en straatplaveisel met bezemen te vagen.

Maar te zeggen, dat gij nu eens nuttig wilt en nuttig kunt en nuttig zult wezen, o, dat is de spoel boven de schering wegwerpen, dat heeft zijn loon weg, dat is de giftige steek van de mug, die eerst in haar gonzen zegt, dat ze wil steken, en dies alleen den slapende verrast.

Of gij dan niet gearbeid hebt? o, Misschien gesloofd, geslaafd als de bezigste der bezigen, de handen nooit ledig, altijd bezet, den nacht verkort om den dag maar te verlengen. Wie dingt erop af? Uw akker was een pronk der hoven, uw stal blonk, 's winters van het malsche vee en 's zomers van het glimmend koper, of woont gij in de stad, toegegeven, dat uw gaslicht nooit uitging en uw stoompijp nooit zweeg, dat uw weegschaal des wegens moê, uw vlugge pen des indoopens verdrietig werd, laat het zijn,

dat uw omzet groot, uw balans schitterend, uw crediet klimmend was.... maar zeg ons, dat noemt ge toch niet het weven aan uw kleed?

Dien akker zal eens een ander dan gij beploegen. Dien koopers zal het even lief zijn, als eens een ander dan gij hun zijn waren toeweegt. Die opgelegde schat!... Kent ge niet reeds den erfgenaam, wiens hij eens zijn zal?

En het gold immers *uw* levenstaak, de taak, door *uw* persoon, door u alleen af te werken, het weven aan een kleed, dat, als de schors om den stam, om *uw leven* klemmen zou? En kunt ge dan iets weven noemen, dat omgaat buiten u, slechts voor een wijl aan u gehecht is, en u geheel denzelfde laat, al neemt men het straks van u?

Neen, de levenstaak moet daarbinnen voleind, of wilt gij, het is de schering, tusschen hemel en aarde gespannen, waardoor uw vingeren de spoel hebben te drijven. Het zijn altemaal looze steken, zóo weer uit te trekken, zoo ge die heilige schering niet raakt!

Uw levenstaak ligt in het hart. Die diepe zee daarbinnen moet gepeild, de wateren van dat hart moeten nauwkeurig ontleed, de plantengroei van zijn bodem met ernst onderzocht, de maat van zijn golfslag berekend worden. Ge moet uw hart in kaart brengen en weten, waar de ondiepten, waar de zandbanken, waar de draaikolken, waar de klippen zijn.

Hoever is het bij u met die kennis van uw hart?

Uw levenstaak ligt daarboven. Gij zijt uit de aarde en den hemel gemengd; eeuwig en sterfelijk woelt dooreen in uw hart. Er is in het leven ook voor u een overzij. Straks gaat gij erheen. Weet ge wat daar is, hoe het daar is? Weet ge wat de hemel is, weet ge ook wat de hel is, weet ge bovenal, in welke dier beide u een plaatse is bereid?

Neen, verschuil u niet achter raadselen. Naar die overzij kunt gij niet gaan, dien hemel niet meten, die diepte der helle niet peilen. Maar die overzij komt tot u. Dat eeuwige weerkaatst zich in uw hart, speelt zijn tonen in uw conscientie, in kaart gebracht ligt dat eeuwige vóor u in uw heilige Schrift, in uw ouden Bijbel, oud, maar

altijd nog goed, want daarboven is maar éen stad, die altijd blijft, en maar éen koninkrijk, dat zijn grenzen nooit inbuigt. Waarheen uw weg leidt, is geen raadsel. Twee punten bepalen die lijn tot in haar eeuwige verlenging: Gods Woord en uw menschelijk hart.

Daarboven ligt uw levenstaak! Daarboven is uw God. Met Hem hebt ge van doen, Hem kunt ge niet ontkomen, Hem misleidt geen schijn. En dien God kent men niet vanzelf. De kennisse van dien God wordt met geen moedermelk ingegoten. Die kennisse moet geleerd, geleerd in strijd en worsteling, door gebed en verzuchting, uit Schrift en hart, met ziel en geest, met tranen en lachen, in den storm van het bang gevoel, in den Alpentocht der gedachten, in de nijpingen der conscientie, door anderen en toch niet van anderen, úw kennisse moet het zijn, de kennisse, die uw hart heeft van uw God, zooals uw God voor u was, voor u is, wat uw God eens eeuwig voor u zijn zal.

Kent ge de Schrift, dien telescoop voor de wereld daarboven, dien microscoop voor de wereld van het diepe hart, waar men eerst niets door ziet dan zwevende grauwe gestalten, maar die den kenner den diadeem van het Lam en beurtelings de gifcellen van het eigen hart ontdekt? Zijt gij in haar thuis? Kunt ge haar reeds hanteeren?

Is ze voortgezet, de polijsting van den spiegel daarbinnen? Hoeveel hadt ge niet nog te doen? Die vlek moest weg, die scheur geheeld, dat stof weggenomen! Hoe noemt ge den hartstocht, waarvan ge wist, dat hij bezworen moest, de verleiding, die ge zoudt mijden, den wrevel, dien ge onderdrukken, de onverzoenlijkheid, onvriendelijkheid, zelfzuchtigheid, die gij overwinnen zoudt?

Hebt ge hulpe? Weet ge reeds, dat ge die hulpe, dat ge dien Helper niet missen kunt? Spreekt ge niet maar van verzoening meê, maar is het bloed der verzoening voor u reeds een wereld geworden, die ge doorwandelen, die ge genieten, die ge bewonderen wilt?

o, Ziet toe! Dit zeg ik, broeders, *dat de tijd voorts kort is!*

In onze jeugd schijnt een jaar zoo lang, bij het Oudejaar,

dat komt, het laatste, dat voorafging, reeds spoorloos vergeten. En nu... alsof het een half jaar pas, neen, dát niet eens was.

Wat wilt ge dan? U inspannen, overdoen, inhalen? Broeders, ik zeg u, *dat de tijd voorts kort is*, zóo kort, dat de dood u in zal halen, eer het kleed ook maar ter helfte komt.

Christus! Christus! Hij heeft voleind! Hij alleen! Kent gij Hem? Is Hij de *uwe*, gij de *zijne?* Zijt ge zijns door het geloof? Wat kent gij van Hem? Hoeveel vademen zonk het peillood uwer ziele reeds in de diepte zijner eeuwige liefde?

»Dat de tijd voorts kort is!" roept de apostel, kort voor u, wiens levensdraad straks van de span glipt, kort voor hem, die zijn toekomst reeds naken ziet, kort voor elk, die Hem kennen wil in de eeuwig schoone, rijke, volle kracht zijner opstanding!

Ontwaak dan, die nog slaapt; de dag is reeds zooverre!

Ook dat Oudejaar was *zijn* bode. o, Glijd er dan niet langs heen. Laat dat grijze hoofd u eens boeien. Neen, lees nog eens in die zachte trekken, wat witte wol uw God dit jaar om u saam heeft gegaard. Lees het nog eens in die rimpels, wat schuld, wat ondank, wat ongeloof gij weer aan de oude zonde hebt toegevoegd. En stop dan het oor niet toe, als die bode van Christus u daar, bij dat verbroddeld weefgetouw, met de lamp in de hand, en een kloppend hart, in het middernachtsuur weenen ziet, en u voor het laatst, maar met zijn heiligen, zijn bitteren, zijn doordringenden ernst nogmaals toefluistert: »Bekeer u toch, gij, onbekeerde! Zijn liefde is ook voor u!"

„HIJ ZAL UW HART VERSTERKEN."

> Wacht op den Heere; zijt sterk, en Hij zal ulieder hart versterken; ja, wacht op den Heere!
> Psalm 27 : 14.

Het jaar 1886 zal meetellen in de geschiedenis van volk en kerk. Het bracht ons een keerpunt in den loop onzer historie; een keerpunt, waarvan het hoog gewicht elk kind van God op het hart weegt. De onderlinge verhoudingen waren reeds sinds jaren sterk gespannen. Men zag het voor zijn oogen, hoe er onderscheidene stroomingen door de wateren van ons éene volk gingen. Scherper dan ooit tevoren begonnen de onderscheidene richtingen zich onderling te teekenen. Geen oppervlakkigheid wierd meer gedoogd. De schijn verloor al meer zijn kracht om toe te dekken. Op een onbewimpeld uitkomen voor de overtuiging zijns harten werd steeds ernstiger aangedrongen. Men vroeg naar beginselen. Men woelde den bodem op, om tot den wortel der dingen door te dringen. Men *wilde* niet langer voortleven in valsche eenheid noch langer heil zoeken in een leugen, die bedroog.

En toen nu bleek, hoe ook op kerkelijk terrein deze zelfde drang om waarheid voor de leugen in steê te zetten doordrong, en tevens uitkwam, hoe bij die schifting en die scheuring lang niet allen, die den Heere der heerlijkheid beleden, bevonden zouden worden op eenzelfde pad te wandelen, toen heeft zich op eenmaal een angstig gevoel van

wantrouwen van de gemoederen meester gemaakt; een geroep van verraad is door de gelederen vernomen; en plotseling trad naar buiten een haat en een bitterheid, als waarvan de geruchten ook wel reeds vroeger waren uitgegaan, maar die men toch zóo niet had vermoed.

Dit was het sein tot een algemeen uit elkander treden, zoodat elke kring genoodzaakt wierd om zijn eigen beginsel als middelpunt saam te trekken. En toen begon de worsteling om de macht. En in die worsteling om de macht zag men beurtelings den een en dan weer den ander het onderspit delven, tot eindelijk alle strijd zich saamtrok in een verdedigen eenerzijds en een bestrijden anderzijds van de Synodale Hiërarchie.

Vóor haar koos toen de groote menigte; vóor haar de overheid; vóor haar de politie; vóor haar zelfs een deel der belijders, en *in het zichtbare* bleef voor haar de triomf. Voor het geloof daarentegen, dat een bewijs is der dingen, die men *niet* ziet, was die uitslag juist een omgekeerde. Immers, wel triomfeerde de Hiërarchie, maar met krenking van het recht en met verkrachting der gerechtigheid, en wel hield zij zich op, maar alleen door opnieuw in schijn en leugen heil te zoeken en nog eens de valsche vermenging te loven van Belial met Jehova onzen God.

Voor 's Heeren volk is door deze gebeurtenis een geestelijk *voordeel* bij een stoffelijk *nadeel* verkregen.

Stoffelijk is nu alle uitzicht donker voor de kerke Gods geworden. Op geen steen zelfs tot hoofdpeluw kan ze meer rekenen. Alle macht maakt zich op, om alle goud en goed, dat haar toebehoort, aan de belijdenis van haar levensbeginsel te ontnemen, en daarentegen in handen te leveren van een zich kerkelijk noemende, maar in den grond anti-kerkelijke en den Christus bestrijdende staatsorganisatie.

Alle maatregelen zijn reeds genomen of worden met zorge voorbereid, om alle traktement en alle gebouw en alle stichting aan de belijders der Gereformeerde waarheid

te ontrukken, en zelfs het afsnijden van de kerk en hare heilsmiddelen spaart men niet, zoo het hooggeloofde doel, om de trouwe knechten des Heeren uit te putten door inspanning en af te matten door gebrek aan stoffelijk goed, maar kan bereikt worden.

In dat opzicht een tijd van zorge en van kommer dus.

Maar tegenover dit stoffelijk nadeel staat even tastbaar een geestelijk gewin; en wie goed in zijn hart staat, zal geestelijk gewin van zóo uitnemende waardij achten, dat hij er het stoffelijk nadeel, o zoo gaarne om lijdt.

Nu toch eindelijk is er weer aansluiting onder de lang verstrooiden gekomen. Nu dan toch eindelijk hebben de broederen elkaêr wedergevonden. Het dwangjuk viel van de schouderen af. Aan de onzekerheid en onbeslistheid is een einde gekomen. Men weet thans, waar men aan toe is.

Zoo zal in gulle vrijheid de belijdenis der waarheid weer kunnen doorwerken. De kerk, zich allengs oprichtend uit haar vernedering, zal weer een macht ten goede onder ons volk kunnen worden. Leeraren en gemeente zullen hun harten weer ineen voelen vloeien. De tucht zal weer zegenend werken kunnen. En het einde zal zijn, dat er weer een kerk in het midden der natie opbloeie, die de heerlijke traditie van het rijke geestesleven onzer vaderen voortzet.

Het was lange jaren zoo zwoel en zoo bang om ons hart. Haast scheen er geen geestelijke redding meer te kunnen komen. Aan een uitleiding uit het diensthuis wierd reeds door, o zoovelen gewanhoopt.

Maar toch, de bidders bleven aanhouden.

Ze bleven naar den God van alle ontfermingen roepen.

Er was een wachten op den Heere.

En hoe dan ook dat stille wachten door velen bespot en belachen wierd, de uitkomst heeft die hope dan toch eer gekroond dan beschaamd doen worden.

De Wachter Israels sluimerde niet!

Want hier ligt toch iets wonders in, dat de Heere deze

beslissing in den strijd zijner kerk juist vallen liet temidden van de ongunstigste omstandigheden.

Tien jaren geleden ging het een ieder in zijn bedrijf en zijn nering nog wel. Mild vloeide destijds de bron van ons volksbestaan nog. En met name de landbouw wierp nog schatten af voor het opleggen, en de werklieden dwongen door samenspanning tot het verstrekken van hooger loon.

Ware het in *die* dagen tot een breuke gekomen, zoo zou men nog begrepen hebben, hoe zooveel offervaardigheid en zulk een moed om het aan te durven, met menschelijke berekening bestaan kon.

Geen wonder, zoo zou men geroepen hebben, er is goud in overvloed; het zilver vloeit met vollen stroom; licht, dat onze »kleyne luiden" zulk een stuk best aandurven.

Maar thans zijn de tijden anders geworden. De fortuin keerde. Algemeene stilstand van zaken verving de vroegere bedrijvigheid. Eer van tekorten wordt er geklaagd, dan dat er te denken viel aan opleggen. Bijna ieder, maar vooral onze landbouwende stand en onze arbeiders, hebben met moeielijkheden te worstelen.

En toch is er allerwegen blijmoedig vertrouwen, en toch openbaart zich aan alle oorden des lands een machtige offervaardigheid.

En juist nu het meer van het gebrek dan van de weelde af moet, nu tast en ziet ieder, dat hier *niet* het »vleesch", maar een heiliger macht werkzaam is.

Men voelt: Die zóo de harten sterkt en ze los maakt van aardsche banden, dat is *Hij*.

Sterking van ons hart, om aan dat hart weer moed in te storten, weer hope in te boezemen, weer een opwaken van teedere liefde te schenken, dat komt uit het vleesch niet, dat komt uit *Hém*.

In ons hart zijn de uitgangen des levens. Ook kennisse is een macht. Er ligt ook kracht in doorzicht en beleid. Geen der vermogens, die aan ons menschelijk wezen eigen zijn, willen we verachten. Maar leven, worstelen, strijden, dat doet ge toch alleen met de kracht, die *uit uw hart* opwelt.

In dat *hart* dreunen alle slagen door, die op u neerkomen. In dat *hart* vliegt de giftige pijl in, die de spotter van zijn pees tegen u losliet. Alle verdriet en alle moeite, alle kommer en alle bezorgdheid wordt in *uw hart* doorleden. En uit dat zoo benepen *hart* moet dan toch weer de aandrift, de wilskracht, de moed, de veerkracht en dapperheid opkomen, om weer met forschen slag uw arm tegen den stroom in te slaan.

Heeft in dat hart de weemoed, in dat hart de benepenheid van geest, in dat hart de lauwmoedigheid de overhand, dan zinkt ge mat en weerloos in en alle hope ontvlucht u. En of ge dan al een Salomo in wijsheid overtroft en een Goliath in lengte en een Simson in sterkte teboven gingt, o, als dat hart niet meê wil, en niet weer uit de diepte van uw gemoed opwerkt, dan zijt ge toch als een doode en ligt als een worm in het stof.

En eerst dán leeft ge weer op, en sterkt ge de slappe knieën weer, als eerst *uw hart* weer is versterkt. Als op dat hart weer een scherpe prikkel gaat werken, als de zenuwen van uw hart weer gevoelig worden, als de spieren van uw hart weer trekken gaan, en daardoor uw hart zichzelf weer voelt, dat het er is, eerst dán is er weer levensmoed, vaart er weer een ziel in uw ontzieldheid, en ontdekt ge weer de kracht in u om te loopen veertig dagen en veertig nachten, tot aan den Horeb Gods.

En die sterking nu komt niet uit uzelf; want hoe zou uit de matheid van een ingezonken hart ooit veerkracht voortspruiten? En die versterking van uw hart komt ook niet van menschen; want maar al te dikwijls ervaart ge het zelf, hoe al uw troosten en al uw prikkelen toch niet hielp, als ge stuittet op een hart, dat harteloos wierd.

Neen, die versterking van uw menschelijk hart kan niet van buiten ingedragen, maar moet van binnen uit de verborgen diepten des levens in u komen. En nu, van uit die verborgen diepten uw hart bereiken, *dat kan alleen de Heere.*

En daarom, wee het volk, als het van den Heere verlaten wordt, dan zal het beven voor zijn eigen schaduw

en vlieden op een loos gerucht, dat zelfs de sterkste onder hen zijn rechterhand niet vinden kan.

Wat ze dan ook pogen of trachten, is alles in den grond geboord en op het zand gebouwd.

En hoe prachtig het ook voor een wijle schijne, toch blaast Hij erin, en als de adem des Heeren over u gaat, wie zou dan bestaan?

Maar ook, zalig, driewerf zalig en wélgelukzalig is het volk, als het merken mag, dat die verborgene werking des Heeren weer *aan de harten* toekomt. Als de verwoesting een einde heeft, en er in de harten van binnen weer gebouwd wordt.

Want dan is er door heel het land de verkondiging van een goede boodschap. Als regendruppelen op een dorstigen akker is er dan tijding uit verren lande gekomen. Er trekt dan weer mogendheid in ingezonken menschenharten. Er komt weer ritseling in doodsbeenderen. Er trekt weer een huid en er trekken spieren over. En als dan de Geest des Heeren weer over de vier hoeken des lands blaast, staat al het volk, dat den lof des Heeren verkondigt, weer uit de graven zijner vaderen op.

En wonderlijk gaat dat sterken toe.

Moest *gij* dat weeropbouwen van een ingezonken menschenhart zelf uitrichten, gij zoudt angstvallig hechten wat nog te hechten viel, en zoo van lieverleê zulk een neergestorte ziel oprichten.

En toch, dat is juist de averechtsche wijs om een menschenhart te sterken, die nooit het doel bereikt, en zoo doet de Heere dan ook niet.

Integendeel, Hij, de Heere, vangt aan, met al wat nog in ons hart hoog stond *neer te werpen*, met al wat zich nog ophield in te slaan, en zijn arbeid van goddelijken *opbouw* van uw hart begint nooit dan nadat alles in u is afgebroken en uitgegraven tot in de diepste fundamenten.

Vandaar, dat alle leven in Gods kerke en onder Gods volk steeds met berouw en boete begint.

Eerst hield men zich dan op, en dacht met inspanning van alle kracht het nog te zullen uithouden. En toch ging het niet. Maar nu opeens laat gij alles los, geeft alles op, valt in schuld en zelfaanklacht op uw knieën neder. En nu, nu gij dan zeggen moest, *dat alles weg was*, nu juist gloort het vonkske van het geloof der ziele weer in u op.

Ook nu, bij de kentering des jaars, is dit zoo. Want wie voelt dan over zijn ziel den plechtigen ernst niet glijden van weer een doorleefd jaar, dat met al zijn lief en leed in den oceaan der eeuwen wegzonk, en van weer een nieuw jaar, dat als met zijn duizend vragen zoo zorgvol en raadselachtig op ons toetreedt? En wat ziet gij nu? Immers, dat er zijn, die oppervlakkig of met wat tranen zich daar overheen zetten, en bij dezen vindt gij wel aandoenlijkheid, maar geen afbreking van het hart in schuld en boete. Maar ook, dat 's Heeren volk, dat Gods echte kinderen diep in dien ernst indringen, den Heere biddend, dat ze door dit plechtige, ernstige tellen hunner jaren een wijs hart mogen bekomen, — maar bij hen dan ook juist die bittere zelfaanklacht en die diepe wegwerping voor hun God.

Ook gij zult daarom teleurgesteld uitkomen, zoo gij bij dezen overgang van jaarkring in jaarkring u beperkt tot het indenken van uw tijdelijke aangelegenheden, en mijdt rekenschap met uw ziel te houden.

Maar durft gij dat afrekenen met uw God in het binnenste uwer ziele aan, en maakt dit u klein, en overkomt u de genade der verootmoediging, o, dan *moet* het zoet en heerlijk ook door u worden ervaren, hoe onze trouwe Vader in den hemel juist in zulke aangrijpende oogenblikken uw hart weer vervult met geestelijk goed.

Zij die inkeering in en wegwerping van onszelven dan vooral aan het eind van dit jaar onder 's Heeren volk maar ernstig en diep.

Blijven de hoogheden staan en blijven de heuvelen trotsch hun top verheffen, dan komt er geen sterking van het

hart en derven wij den zegen. Waar geen nederigheid van ziele komt uit te blinken, daar komt de genade ook niet.

Dit is dus het teedere, waaraan gij bekennen zult, of de Heere in het midden van zijn volk optrekt, zoo gij waar moogt nemen, dat er zonde bekend en zonde beleden wordt en de ziele in stof en asch is komen te liggen voor haar Heer.

Zoolang het roepen: »'s Heeren tempel! 's Heeren tempel! 's Heeren tempel zijn wij!" onder ons aanhoudt, staat er niets anders dan verdorring der beenderen te wachten. Gij noemt u dan wel *Ammi*, maar *Lo*-Ammi (*niet* mijn volk) is dan toch uw eigenlijke naam.

En daarom dringe men, heel ons land door, dáar toch bovenal bij jong en bij oud op aan, dat een iegelijk zijn eigen hart met bezemen keere, zichzelven niet spare, maar met de koorden van Gods wet strieme, en voor roemenstaal van eigen geestelijkheid de taal van den tollenaar weer liefkrijge, die haast niet bidden kon, zooals hij zich sloeg op de borst.

o, De liefdedienst des Heeren is zoo heilig en zoo kostelijk, en hoe weinig wordt hij door Gods kinderen niet gewaardeerd! Weer een jaar wierd u toegeteld, en waar, welke zijn de u dusver nog onbekende kostelijkheden van het heil, dat in Immanuel is, die gij nu dezen jaarkring uit de heilfontein hebt leeren indrinken? Welke is de kennisse van den levenden God, die u toekwam? Welke de teekenen van den ouden mensch, die gij gekruist, gedood en begraven hebt? Welke zijn de zonden van karakter, die gij teboven kwaamt? Welke de zegen, dien gij om u hebt verspreid? De tranen, die gij hebt gedroogd? Het lijden, dat gij gestild hebt? De gevangenen, die gij hebt bezocht? Waar, wanneer was er vreugde om uwentwil bij de engelen des hemels? Waar en wanneer ging de lieflijke reuke op van uw levend dankoffer voor uw God?

En als gij dan insteê daarvan zooveel booze herinnering in uw hart vindt van allerlei kwaad, dat uw conscientie veroordeelde en van allerlei vleeschelijke zielsuiting, die voor uw God niet goed was, wat hebt gij dan beter te doen,

o volk des Heeren in deze landen, dan dat gij den buidel uitschudt en uw zweren uitdrukt en, melaatsch als gij zijt, u voor uw eenigen Hoogepriester gaat stellen, opdat Hij u ontzondige in het hysop van zijn bloed?

Dát, dát is het mysterie van uw behoudenis.

Kruipen naar Golgotha, om straks in de glorie van Immanuel jubelend, rijk aan moed en vol van hope des levens, van den kruisheuvel terug te keeren in die wereld, die uw God niet kent, en daarom ook u niet kan minnen.

De versterking, die alsdan uw hart overkomt, is zoo onbeschrijflijk heerlijk. Wie er kreupel heenging, komt dan springend als een hert terug. Wie zijn tong verbeet en de lippen voelde dichtgeklemd, roept het dan uit, omdat hij het niet in kon houden. Eén jaagt er dan tienduizend. Door waterstroomen gaat het dan, maar zelfs uw voetzool wordt niet nat gemaakt. Door den gloed des vuurs, maar zie, zelfs het kleinste hair verzengt u niet. Er zijn leeuwen op den weg links en leeuwen rechts, maar gij gaat door, en geen muil wordt tegen u opgesperd.

o, Wonder; gij wandelt weer door de zalige aandrift van een door God zelf in u geprikkeld geloof!

Niet, alsof daarom de tegenstand wegviel.

o, Ongetwijfeld zullen ook dit jaar zich weer onweerswolken boven uw hoofd saampakken en ontlasten boven veel dat u lief was. Het pad, met rozen bezaaid, is nooit het levenspad van een Job of een Jacob geworden. »Veel smarten zelfs,” zoo zingt de lierzanger van het diepe hart, »veel smarten zijn des vromen lot”, en juist als de Heere zelf u wezenlijk vroom zal gemaakt hebben, zullen die smarten eerst recht als een stroom van vele wateren tegen u druischen. Juist over de zoodanigen gaan soms alle baren en alle golven des Heeren heen. Hijzelf worstelt dan met u. Het wordt u een Pniël. Schrikkelijke benauwing en eenzaamheid. En de heupe uwer kracht u verwrikt.

Maar geen nood, zoo de afbreking van uw hoogheden

maar oprecht en de versterking van uw hart een geestelijk, wezenlijk, innerlijk werk des Geestes in uw binnenste was, dan zal er een held des Heeren in én met én voor u strijden, en ge zult den gladden steen uit de beek van den strik van uw slinger zien vliegen en zinken in Goliaths kop neer.

Ja, al stond het als een muur voor u. Als een muur, die tot aan den hemel reikte. En al ware die hemel van koper boven u. En al riep aarde en hel en uw eigen inspraak: »Nu moet ik door Sauls hand omkomen!" — dan nog zal uit dat wonderbaar gesterkt hart plotseling een macht opspruiten, die u zelfs over dien hoogen muur doet heenspringen.

Een berg zelfs verzet wie gelooven mag, *door zijn geloof* tot in het hart der zee!

Beklemme daarom, o volk des Heeren, geen bange vreeze uw hart bij dit ommegaan van den jaarkring.

Heerlijk en machtig heeft de Heere u in het jaar, dat verliep, zijn sterken arm getoond.

Zijn teeken is in de wolken gezien, en dies hebt gij u verblijd.

Waartoe zou dan uw ziel onrustig in u zijn, bij het wisselen der jaren?

Het ging dit jaar in de donkerheid, maar juist uit de donkerheid daagde een eerste straal van het licht, dat u den nieuwen morgen aankondigt.

Loop dan niet en draaf niet, of gij met uw lampen het firmament moest verlichten, maar wacht op den Heere en zie, hoe de Zonne der gerechtigheid weer opgaat om de nevelen te breken en de mistige wolken uiteen te jagen.

Doe gij slechts dit éene, dat ge op úw einde en het einde van uw lievelingen merkt.

Ook dit jaar maande de dood weer soms zoo ernstig, en aan zoo menige deur klopte hij aan.

Wie weet, wat hij het komende jaar weer uit den stal komt wegrooven.

Maar wat hij ook roove, hij komt altoos in den naam

van zijn God manen om toch op het einde te merken. Op het einde des jaars en op het einde uws levens, maar dan ook op het einde, *als het eens alles zal geschied zijn.*

Want dan komt *uw* beurt.

Nu heeft »de rijke man" zijn schoone kansen. Maar dán komt het aan »den armen Lazarus" toe. Als eens de bronnen van eeuwige vertroosting zich ontsluiten en de sluizen van nimmer eindigende gelukzaligheid ontsloten zullen worden.

Zij er dan een snoer der erfenisse ook voor een iegelijk van u!

»DAARNA ZAL HET EINDE ZIJN!"

> Daarna zal het einde zijn, wanneer Hij het koninkrijk aan God en den Vader zal overgegeven hebben, wanneer Hij zal tenietgedaan hebben alle heerschappij en alle macht en alle kracht.
>
> I Cor. 15 : 24.

Elk jaar, dat weer doorleefd en uitgeleefd is, en nu dan uit heeft en wegviel, roept ons toe, dat weer een einde is gekomen. Toen het begon, baadden we ons zoo in den overvloed van tijd; genoot ons hart volop in dat ruime gezicht van tijd, dat we voor ons hadden; och, als pas de eerste dag van de eerste maand is ingetreden, maakt een heel jaar den indruk van o, zoo lang te zullen duren. Maar toch, ge wist ook van den eersten dag af: er komt een einde aan! En zie, dat einde *is* dan nu gekomen; hoe langzaam dag na dag ook voortkroop, het einde is er. De eindpaal ook van dezen weg *is* weer bereikt.

Dat hoort het onnadenkende kind dezer wereld, en een oogenblik maakt het hem somber. Zijn *tijd* is al wat hij heeft. Hij bezit nog geen *eeuwigheid*. En nu van dien eenigen tijd weer een gansch jaar voor altoos weg, verbruikt, afgesneden! Dus weer merkbaar opgekort, wat nog blijft... Maar spoedig is die weemoed overwonnen. Een echt wereldkind zet zich over alles heen. De lach vervangt den

ernst weer. Korter, opgekort zijn leven. Drang te meer om het te sneller, te voller te genieten. En met een gemakkelijkheid, die gij soms benijden zoudt, glijdt en glipt het kind der genietingen over de oneffenheden van zijn levenspad heen.

Een toestand, die u soms denken doet aan bedwelming. Och, er wordt een bedwelmend vocht gestookt, en daaruit komt de baldadige luidruchtigheid van den dronkaard. Maar er wordt ook een bedwelmende geest uit het wereldleven vervluchtigd, en daaruit komt de ondiepe, boven op hun wezen drijvende vroolijkheid van de kinderen der uitbundigheden.

Of wilt gij, iets. iets van den krankzinnige is erin, om uit loutere opwinding nog altoos een lach gereed te hebben. Het is een verbijstering. Slechts van *een* einde vernamen ze, maar *het* einde zien ze *niet*.

Waar dat *wezenlijke* einde dan ligt? vraagt gij, en gij hoort de stem reeds van het vermaan, die u aanspreekt, dat dit wezenlijke einde niet nu, bij de ommegange des jaars, maar eerst, als ge sterft en op uw uiterste ligt, dan komt, als de dood over u macht krijgt, en het einde is er van uw leven.

En daar is iets van aan. Ons sterven is ontzaglijk gewichtig. En niets is stuitender dan die lafheid, waarmeê de meesten thans dien dood mijden en ervoor uit den weg loopen; dat men er nauwlijks van spreken mag; elk *memento mori* omsluierd moet; zelfs een doodzieke lijderesse niet weten mag, dat haar einde nabij is; tot dan opeens, plotseling, in den laatsten snik, een forsche hand de schermen wegrukt; en dan zijt ge dood, en legt men een laken over uw hoofd, en anderen komen om u af te leggen; en zoo gaat ge grafwaarts.

Zoo met zijn kranken, zoo met zijn eigen leven te spelen, noem ik verachtlijk. Dat is beneden het *menschelijke*. Een frissche jongen neemt het nog ernstiger op, als zijn vogeltje dood in de kooi ligt of zijn bok in den stal. Dan

weent die jongen nog, dat het niet te stelpen is. Maar zelfs die fontein der tranen is thans opgedroogd bij de mannen van ons geslacht.

Iets, iets is dus reeds gewonnen, indien men wijzen durft op *ons* einde.

In kringen, waar dat *kan*, waar dat *geschiedt*, dringt de ernst dan toch *soms* tot de ziel door.

De tranen vloeien er nog.

Er wordt nog gerouwd met het harte.

Maar zeer diep daalt toch het peillood ook in den bodem van dit ernstiger en daardoor plechtiger leven niet in.

Want immers, wie in *die* kringen hoort en gelooft: »*Mijn* einde is gekomen", beeldt zich in, dat dit, ja, zeggen wil: het einde van dit leven en wat dit leven mij bood; het einde van samenzijn met mijn lieven; het einde van veel, waar mijn hart aan hing; maar dan ook het einde van alle verdrietelijkheid, van alle pijn, van alle moeite des levens. Immers sterven, dat is ingaan in eeuwige vreugdé. *Ieder wordt zalig gesproken.* Vanzelf wordt ieder, wiens lijk de groefbidders uitdroegen, gedragen door Gods engelen in eeuwige zaligheden.

Een hel is er niet.

Vrienden verliet men, maar andere vrienden vindt men weer daarboven. Straks komen ons de anderen na. En dan wordt het in den hemel nog eens, en dan voor eeuwig, het lieve gezellige aardsche leven, maar dan in een doorlucht paleis, veel heerlijker, schitterend van luister, o, zoo majestueus!

Zoo weet het kind der wereld van *een* einde.

In deze deftiger, beter kringen weet men van *ons* einde. Maar *het* einde is dit nog altoos niet.

Neen, van *het* einde weet alleen Gods uitverkoren kind; wie wedergeboren, wie ten leven ingekomen, wie ingezet is en ingegroeid is in de teedere, zalige liefdesgemeenschap met zijn Koning en Heer!

Zulkeen rekent, ja, ook met den eindpaal van een afge-

loopen jaar; rekent meer nog met den eindpaal, die bij zijn graf is gezet; maar 't *wezenlijke* einde, *het* einde komt voor hem dán eerst, als Jezus op de wolken weerkomt. Zooals een Paulus het uitriep: »Daarna zal *het* einde er wezen!" Dan, als Jezus aan God en den Vader het koninkrijk overgeeft, en al Satans macht verbroken ligt onder zijn voet.

Dát is de heerlijke, vrome verwachting van Jezus' toekomst!

Niet een droomen van nieuwe aardsche heerlijkheid, of zich verliezen in vragen en bespiegelingen over wat het dan zijn zal.

Neen, maar dit is vroom, dit is godzalig: Jezus' zaak voor *onze* zaak te rekenen, en dus geen einde te kennen noch te hebben, eer Jezus' zaak beslecht, Jezus' strijd uitgestreden, en de rust, niet voor ons, *maar voor Jezus gekomen is.*

Gethsémané, Gabbatha, Golgotha zeggen u, hoe Jezus *uw* zaak als de zijne aannam. Dát was de verborgenheid der *godzaligheid.*

En daarom, wie uit Golgotha leeft, die keert het nu om; die neemt nu *Jezus' zaak* als *zijn eigen* zaak aan. Dat is het mysterie des *geloofs.*

Voor dezen godzalige komt dus *de* rust niet met het graf. o Neen, want al sterft hij, de strijd van Jezus gaat nog altoos door. Satan strijdt nog altoos tegen het koninkrijk. Er is nog allerlei macht, die woelt, en kracht, die werkt, en heerschappij, die tegen Jezus ingaat.

En daarom, *het* einde kan er nog niet wezen.

Dat komt eerst, als de laatste der uitverkorenen is weggegaan, en alle demon in den poel ligt, en niets meer weerstaat, en de archangel uitroept: »*Het is geschied!*" en alsdan het koninkrijk weer van Messias op God Drieëenig teruggaat.

En dát is nu het eeuwigheidsgevoel, dát het hooge en heerlijke, als men nu weet: »Daar hoor ik bij!" Als men naar dát einde dorst, als naar het oogenblik van zijn eigen verlossing. En naar dát teniettedoen

van al Satans macht reikhalzen kan, gelijk eens Ismael hijgde naar de bron.

Een geheel ander leven, niet waar?

Niet meer ons sterven een apart sterven, en dan een hemelsche gelukstaat voor ons, en die gelukstaat met de oude lieven en vrienden; alsof het daarboven slechts een herhaling van het aardsche leven, slechts veel heerlijker ware.

Neen, maar nu gij, ik, ons belang, onze persoon, onze toekomst *niets*. Er niet om gedacht, evenmin als een dapper krijger in den slag om eigen leven denkt. En nu in plaats van dat kleingeestig, zelfzuchtig, armhartig hopen, een verzwolgen zijn van al het onze *in Hem*. Een alleen maar vragen naar *zijn* glorie, naar de zegepraal van *zijn* koninkrijk, een dorsten naar het oogenblik, waarin voor eeuwig *al* wat heerlijk, *al* wat heilig is over al wat duivelsch en verachtelijk is *in Jezus* triomfeert.

Dan, daarna zal het einde zijn!

Eer heeft de heirschare mijns Konings, eer heeft ook mijn ziel geen rust.

Maar, o, bedenk het wel.

Dán, *daarna* zal het einde zijn.

Dat plaatst u niet voor den angst van te *sterven*, maar voor den schrik *van het oordeel.*

Want dan, bij dat wezenlijke einde, dan is het de dag, waarop we allen voor den rechterstoel zullen verschijnen, en ons vonnis zijn zal naar we gedaan hebben, hetzij goed, hetzij kwaad.

o, Dag van ontzettend zielsbenauwen voor wie dan niet zeggen kan: »Mijn schuld en mijn zonde ligt in de diepte der zee, want God heeft ze erin geworpen!"

En daarom op dát einde gelet, mannen-broeders!

En als dan het jaar kentert en de dooden worden uitgedragen, niet in geestelijke hoogheid gedacht: »Dat Oudejaar is voor mij niet; Gods kind denkt om geen dooden".

Neen, maar dan, als een eenvoudig, stil godzalig kind trouw geluisterd naar de tonen van die klok *der jaren,* en naar die tonen van het gelui *voor de dooden,* of ze ons voorspel mochten zijn van die ontzaglijke tonen, die eens uit de hoogte zullen neerdreunen, als *het* einde gekomen is en het bazuingeschal van den archangel volzalig langs het gewelf van Gods heerlijken hemel weerklinkt.

NIEUWJAAR.

»EEN DAG DES GEKLANKS.”

Het zal u een dag des geklanks zijn. Num. 29 : 1*b*.

De eerste opgang der zon in een nieuwgeboren jaar brengt ons een dag des geklanks.

Bij Israel beduidde dit, dat er een man met een muziekinstrument aan den ingang der vallei of van het dal verscheen, en dat die man blies, en dat al het volk uitliep en lofzong en jubelde.

Hoor het maar in den aanvang van den een en tachtigsten psalm. »Juicht vroolijk”, zoo heet het daar, »zingt vroolijk Gode onze sterkte; juicht den God van Jacob, heft een psalm op en geeft de trommel, de liefelijke harp met de luit. Blaast de bazuin in de nieuwe maan, ter bestemder tijd, op onzen feestdag.”

Zoo nu gaat het bij ons niet meer toe.

Geen Leviet komt bij ons meer de stad of het dorp binnenloopen om ons toe te schalmeien, dat de lang verbeide nieuwe dag er is.

Bij ons staat in stad en dorp een huis des gebeds, dat we de kerk van Christus noemen, en bij die kerk verrees meest een toren, en van de transen van dien toren dreunt het doordringend geluid van het groote slaguurwerk ons in de ooren, en als die klok met haar metalen mond gesproken heeft, weet een ieder, ook al liep hij niet uit op de straten, dat weer een nieuw jaar begon.

Ook geklank dus, maar eenzelfde geklank als ook op andere dagen op elk middags- en middernachtelijk uur te beluisteren viel.

En wat voor ditmaal aan dat dreunend geklank van den kerkklokstoren een zoo buitengewoon karakter leende, dat lag niet aan den slag van dat uurwerk, maar dat verschool zich in den slag, waarmeê ons menschelijk hart klopt.

Dat hart zei ons, hoe rijk aan beteekenis, hoe gewichtig dat snel doorleefde oogenblik was; en uit ons hart droegen wijzelven dat gewicht op den metalen klokslag over.

Een dag des geklanks, de eersteling van het pasgeboren jaar! Want geklank trekt de opmerkzaamheid; maakt, dat we het oor spitsen, voelen, dat er iets gaande is, iets gebeurt, waarop we te letten hebben. Het is of we sluimerden, en hoor, men roept; het is of we zoetelijk in onze gedachteloosheden waren weggedommeld, en hoor, men klopt aan de deur.

»Ontwaakt!” zoo dreunt het van dien kerkklokstoren, »ontwaakt, gij die slaapt, en staat op!” Want de dagen spoeden en de tijd is voorts kort, en heel dat vorig jaar is weer weg, en zie, een nieuw begon zijn loop; en reeds verstreek er uur na uur van, eer gij u recht bezonnen hadt, dat het een ander, een anders genaamd, een geheel vreemd en nieuw jaar was.

De gewone loop der dagen mat u af; wiegt u in slaap; en doet u wegzinken in ongevoelige onaandoenlijkheid. Elke morgen is nieuw, maar gij speurt het niet. Elke nacht heeft een sprake voor u, maar gij beluistert ze niet. Het is een komen en gaan, dat u niet aangrijpt. Een aldoor lekken van den druppel op den steen, maar zoo, dat de steen wierd uitgehold, eer gij er op bedacht waart.

En daarom was er een breking noodig in dat gelijkmatig eenerlei der zich rusteloos herhalende dagen. Er moest een prikkel komen om die onaandoenlijkheid weer in gevoelig besef te doen verkeeren. Er moest iets zijn, dat u aangreep en een oogenblik schrikken deed.

En dat nu deed het geklank.

Dat wondere geklank van middernacht, als de doodsklok van het vorig jaar tegelijk het inluiden van een nu geboren jaarkring is.

Het is, of een ieder dan even wakker wordt.

Het is, of die ontzettende macht van den tijd, waaraan we ons al levende zóo wenden, dat ze ophield ons te drukken, ons dan opeens aan den binnenwand van ons hart nijpt.

Die kerkklokstonen, ze dreunen wel neer van die metalen klok daarboven, maar o, het is of ze van zooveel hooger en zooveel verder komen.

Het maakt zoo den indruk, alsof ze neerdreunden uit de woonstede van onzen God.

En dat geheimzinnig besef misleidt niet.

Want metterdaad, die tonen komen van hooger. Wel niet de metaalklank, maar wel de melodie, waarin ze ons hart bewegen.

Er dreunt in dat geklank, er spreekt in die tonen de eigen stemme onzes Gods.

Er spreekt ook een stemme Gods in het onweder met veel machtiger gedreun, dat ons hart beeft en onze ziel siddert voor de majesteit des Heeren Heeren. Maar toch, die sprake des Heeren in zijn wolken, hoe verheven ook, sterft meest weg zonder dieper indruk achter te laten. Dat komt daar vandaan, dat het onweder wel ontzaglijk is, maar ons persoonlijk niet raakt.

Maar op dezen dag des geklanks is die stemme des Heeren een geheel andere. Zij dreunt wel zacht en zonder majestueuze verheffing, maar ze roert ons tot op den bodem van ons wezen, omdat een iegelijk van ons beseft, dat er een bladzij van zijn leven wordt omgeslagen, en dat er met dien klokslag een bladzij minder dan dusver overblijft.

Het is de Heere, die in dat geklank u als schepsel schudt om de spil van uw beperktheid, uw eindigheid en uw volslagen machteloosheden. Allen drijven wij in den oceaan der eeuwen en houden ons krampachtig aan het koord

onzer dagen vast, en nu, aan dat koord wordt gerukt, en bij dat rukken sluipt ons allen vreeze voor die diepte onder ons om het hart.

Hoelang zal onze hand dat koord nog vast kunnen houden? En wanneer, dit jaar reeds of eerst later, zal onze hand verstijven, dat wij het koord onzer dagen los moeten laten, en niets dan een wegzinken in die diepte ons rest?

Zoo is het onrustig in ons.

De prikkel van dat geklank maakt, dat de zenuw onzer aandoenlijkheid over heel de lengte van ons aanzijn trekt.

En dan er zijn nog andere handen en handjes om dat koord onzer levensdagen geklemd.

En ook die schrikken bij dat rukken aan dat koord met ons vóór die diepte.

Hoelang houden ook zij dat koord nog vast?

En toch, dat geklank, dat van hooger dan die kerkklokstoren in en door ons hart dreunt, heeft voor wie dieper leeft niet enkel vreeze, maar óok hoop, óok heerlijke vertroosting.

Want voor zulk een wordt dit geklank een geklank van zijn Koning, en is het hem te moede, of hij in die tonen, die door de lucht golven, de sprake van zijn God opving, die, te midden van wat keeren of wenden moge, hem in de ziel weer het woord komt prenten van zijn eeuwige en onveranderlijke trouw.

Een dag des geklanks, waarop al de woorden en de beloften zijns Heeren hem weer opnieuw bezworen en beteekend en bezegeld worden.

Vrees niet, gij wormke Jacobs, want Ik heb u uitverkoren.

Niet alléen gaat gij dat nieuwgekomen jaar in; hoor mijn geklank maar, Ik, uw God, ga vooruit.

Al komen er stroomen, gij zult ze doorwaden en ze zullen u niet meêsleuren. Al moest ge door het vuur gaan, het zal u niet zengen. Mijn verbond staat vast.

Ik, uw God, sluimerde niet, hoe gij ook inzonkt. Hoor slechts, weer ging mijn geklank uit. Dat luiden aan de

klok der eeuwen deed Ik, om u te waarschuwen, om u op te doen waken. Bid dan, en waak, en strijd!

De dagen korten op. Haast komt ook voor u de eeuwigheid.

En bij dat lieflijk geklank grijpt dan het kind van God weer moed. Er is er Eén dan toch, die boven dien tijd en boven dat jagen der dagen zetelt in majesteit, en die Eéne is niet zijn Verderver, maar zijn Verlosser, zijn en zijner kinderen God.

En zoo gaat de vreeze, die bij dat geklank eerst in de ziel drong, dan vanzelf in lofzang over. — Zooals Israel in psalm 81 : »Zingt Gode onze sterkte, juicht den God van Jacob".

En dan verbreedt zich dat geklank, en het stijgt al hooger en hooger op, om uit al verder hoogte ons lokkend en roepend en noodend in het oor der ziel te dringen.

Dan is het of er in den hemel zelf geluid wierd, en alsof dat luiden zeggen wilde: »Ge wordt hierboven gewacht".

»AVOND EN MORGEN, DE EERSTE DAG!"

> En God noemde het licht dag en de duisternis noemde Hij nacht. Toen was het avond en het was morgen geweest, de eerste dag.
> Gen. 1 : 4.

»*Nieuwe*jaar" heet het, maar is het *nieuw?* Kan, zal het *nieuw* wezen?

Keer op keer hebben wij, wier jaren meê gaan tellen, die leste dagen vóor het »Nieuwejaar" meêgemaakt, meêgehoopt met hen, die van dat »Nieuwejaar" iets »nieuws" verwachtten! En toch, is het niet bij het oude gebleven? Wás er iets nieuws onder de zon?

o, Ons arm menschenhart kan zoo met open oogen zich zelf misleiden!

Die klank van »Nieuwejaar" behoeft maar weêr om ons te klinken, en het is alsof de kranke, indien hij *dien* dag nog maar haalt, weêr een *nieuw* leven voor zich heeft; het maakt al den indruk op den met zorg beladene, alsof dat *Nieuwe*jaar verademing zal brengen; zelfs ons struikelend en telkens in zonden vallend hart heeft een onbestemd gevoel, alsof er met dat Nieuwejaar een *blanke* rekening, die blanker blijven zal, wordt begonnen.

En dat duurt zoo, totdat Kerstmis dan weêr achter ons ligt, en er op Oudejaar betere voornemens door ons hart

togen, en men op den Nieuwjaarsmorgen zijn magen en vrienden geluk heeft gewenscht, en de prediker zijn best heeft gedaan om nieuwe gewaarwordingen van nieuwe en hoogere dingen op te wekken; en dien dag ja, blijft er dan nog zulk een feestlijk gevoel over ons; op twee Januari werkt dat nog na; tot den dag, die daarna komt de bittere illusie al openbaar gaat worden, en men, eer het een week verder is, weêr in al het oude *zelf de oude* gebleven is.

Neen, er *is* niets nieuws onder de zon.

Er blijft *iets* nieuws komen, zoolang het leven opgaat, en het kind naar den knaap groeit, en de jongeling den man naloopt; maar de rijke gevoelens, die *daarbij* door de borst stroomen, spreken ons veel sterker op onzen eigen geboortedag toe, dan als het jaar wisselt. En bovendien, voor wie eenmaal man wierd, gaat het dan toch weêr om. Van *klimmen* wordt het *dan* dalen. En *ouder* in plaats van *nieuwer* vindt ons elke nieuwe tijdkring, die komt.

Wel is er ook iets in de natuur, dat vernieuwt.

o, Als er geen lente en zomer en dan weêr herfst en winter kwam, het arme menschenleven zou stikken in zijn eentonigheid. En niet genoeg kunnen we onzen God danken, dat Hij door dien eenvoudigen ommegang der jaargetijden ons leven zoo onschatbaar verrijkt heeft. Als de aarde eens altijd even ver van de zon bleef, en het dus altoos even koud, of wilt ge, precies even warm bleef, het leven zou zoo vaal worden. Maar nu scheelt het. De eene maand dichter bij de zon, dan weêr gekenterd iets verder er van af. En zie, uit die kleine helling komt al de heerlijkheid van het natuurleven: de glinsterende pracht van den winter, het tintelend lenteleven, de weelde van den zomer, en de zachte tinte van den herfst, en ons leven is op eenmaal o, zoo rijk. o, God is zoo groot, zoo boven alle beschrijving groot! 't Is alles zoo met majesteit besteld door zijn majestueuze liefde.

Maar toch, ook dát verheft het Nieuwejaar niet. Want het opkomen van leven uit den dood beseffen we niet op den scheidingsdag van December en Januari. Dat weêr opkomen uit den dood is het lentegevoel. Zooals Israel

zijn Nieuwejaar vierde. Als de aarde weêr uitspruit, en het vogelenheir zijn zang weêr opzet en de bloemen zwellen in den bottenden knop.

Het nieuwe van het Nieuwejaar ligt dan ook veel meer daarin, *dat ge opnieuw aan een nieuw stuk van uw leven begint*. Dat er reeds zóo en zóoveel stukken van uw leven op zijn. Dat ge volstrekt niet weet, hoeveel of hoe weinig van die stukken er in uw leven u nog zijn toebedeeld. Maar dat in elk geval één dier nieuwe groote stukken uit uw leven, dat dusver nog onaangeroerd in voorraad lag, er nu aangaat, nu dag voor dag door u zal worden verteerd, en dat, o zoo spoedig, eer ge er om denkt, ook dat nieuwe stuk van uw leven weêr weg zal zijn.

Zooals we als kinderen op een vroolijk kinderfeest schrokken bij het zien op de klok, dat er al weêr een uur om was, en er nog maar zoo weinig bleef, en dat het zóo uit zou zijn met onzen overspannen moedwil, zie, in dien zin is er wel terdege oorzaak ook voor een Christenmensch, om op dat Nieuwejaar, d. w. z. "*opnieuw* een jaar", zijn hart te zetten.

Een Christenmensch weet toch immers, dat dat indeelen van onze dagen maar niet *denkbeeldig* is. Als hij Genesis' prachtig verhaal opslaat, beluistert hij den Heiligen Geest in zijn meêdeelen, hoe God zelf *den dag* heeft gemaakt en *den nacht*, en in die reeks der dagen een orde heeft gesteld, zoodat er volgorde en opeenvolging der dagen zou zijn: een *eerste* dag, een *tweede*, en zoo verder.

Was er die indeeling niet, we zouden gedachteloos voortdroomen. Aldoor. Zonder ooit besef te krijgen van hetgeen waar we aan toe waren.

Daarom deelde God in, en kerfde Hij die indeeling als met kerven, zichtbaar voor ons oog, in de schors van den boom onzes levens. Onze kalenders, wat zijn ze anders dan afdrukken van de insnijdingen en indeelingen, die Gods almogend bestel in ons aanzijn, in ons leven, in ons bestaan op aarde heeft gemaakt?

Zoo kunnen wij dus meten.

Een graadmeter staat voor ons opgezet. Dáar staan ze, heel flauwe strepen, die „dagen”, iets zwaardere, die „weken” beduiden. Dan komen er nog zwartere, die willen zeggen, dat er weer een „maand” om is. En dan eindelijk komt er een diepe inkerving, die aanduidt: *Hier aan toegekomen, zijt gij een vol jaar kwijt!*

Een jaar, het is zooveel!

Een derde deel van alle menschenkinderen leeft nog geen drie jaren. Het middelcijfer is even dertig. En aangaande de dagen onzes levens, voorzooveel wij tot de bijzonder gezegenden behooren, daarin zijn zeventig, of indien wij *zeer* sterk zijn, tachtig jaren! En het meeste van die is moeite en verdriet!

Zie, nu verstaan wij het.

Nieuwejaar! Dat beduidt: opnieuw een dertigste deel van uw aanzijn op aarde begonnen: of indien gij een der zeer gezegenden zijt, een zeventigste of een tachtigste deel. En als er dan, o zooveel van die deelen reeds weg zijn, en genoten en verzondigd werden, ja dán klemt het wel van binnen, dán wordt het hart er bang onder, als wij weer van „Nieuwjaar” hooren. Op*nieuw* zulk een stuk onzes levens er aan! Misschien het laatste eindstuk wel!

Er is met „Nieuwejaar” ook *zorg*, die over menig hart kruipt. Kommer is een scherp zwaard. Na honger het scherpste. En, o zooveler weg is zoo donker, dat ze vragen: „Is mijn weg van voor mijn God verborgen, gaat mijn recht van voor mijn God voorbij?” Maar zie, ze hebben het Woord, en dat Woord zegt uitdrukkelijk, stellig en vast: »Ik zal u *niet* begeven, en Ik zal u niet verlaten! Aanziet de vogelen des hemels, dat ze noch zaaien noch maaien noch verzamelen in de schuren, en toch niet één van die zal op de aarde vallen zonder den wil uws hemelschen Vaders. Weest dan *niet* bezorgd voor den dag van morgen. De morgen zal voor het zijne zorgen. Elke dag heeft genoeg aan zijn eigen kwaad!” En o, als er dan

geloof mag wezen, dan rust het afgetobde hart op dat Woord uit. Donker, stikdonker. Maar ziet in dien donkeren nacht een star, lieflijk stralend, heerlijk fonkelend uit de diepten der erbarmende, der troostende belofte.

Daar is dan ook overheen te komen, en God de Heere helpt er zijn kinderen overheen. Hij kent dat Nieuwejaar. Voor Hem is het *niet* nieuw. Wat er in dat jaar, ook voor u, in zit, lag voor zijn aangezicht reeds geopend van eeuwigheid af.

Daarvoor dus geen nood.

Neen, het angstige zit dieper, veel dieper! Niet om het brood, maar om het *leven* gaat het.

Dat leven heeft een taak, moet iets, bedoelt iets! En zie, zóover is dat leven reeds heen! En nu kort het opnieuw op! o Mijn God, gaat dan doelloos en willoos en vruchtloos heel mijn leven voorbij?

Dát is de ernst van dat wisselen van oud op nieuw. Niet dat het weêr *nieuw* wierd, maar dat het *zoo oud* bleef. Dat de oude zondaar van jaar op jaar naar zijn graf kruipt; zoo maar niet meteen door dat graf naar de hel.

Te leven en aanzijn te hebben, te bestaan, mensch te wezen, dat beteekent toch iets; dat heeft toch een doel; daar moet toch iets uit worden.

God had het toch kunnen laten, om u te scheppen.

Niets bond, niets dwong Hem. Hij is de vrijmachtige God. God-Souverein!

En toch, Hij *deed* het. Hij schiep u, Hij droeg u, dus wil Hij iets van u!

Wat?

Gist ge het? Weet ge het? En heeft uw aanleg, uw talent, uw tijd, uw kracht, uw invloed u het spoor reeds geteekend: »Zóo en zóo moet ik loopen, om *wel* te loopen voor den Heere!"

Misschien?

En toch, wat beteekent het dan nóg? Dat is dan uw *loop!* Het woekeren met uw *talent!* Kortom, hetgeen in

u *voorbijgaat!* Dus *achter*blijft, als ge ten grave daalt! Zich bij uw dood van u *losmaakt!* En dus *niet* uzelf raakt, niet uw *bestaansdoel* kan wezen!

En daarom zucht het nog uit dieper diepte in ons: »o, Mijn God, waar leef ik voor! Eeuwig, eeuwig! Het is zoo onbeschrijflijk lang en bang, voor wie den worm nog vanbinnen voelt knagen en *de oude zondaar bleef.*"

Nieuw, nieuw! o, Ons hart hunkert ernaar, want het oude is ons te veel. Het oude was zoo bitter en zoo bang!

Nieuw, nieuw! Al wat in ons is, roept en schreit er om! Want al de pijn en de smart onzer ziel is maar om van het oude, dat booze oude wezen in ons af te komen.

. . . .

Maar nu, luister, dát »nieuwe" brengt u geen »Niéuwjaar" in den almanak, dát »nieuwe" komt van Hem alleen, die eens den eersten dag nieuw maakte, toen Hij riep: »Daar zij licht"! en toen het avond was geweest en morgen geweest, de eerste dag.

Er is niets nieuws, of er moet er Eén zijn, die het *schept.*

Zonder Eén, die *schept,* kan er geen ding, dat *nieuw* zijn zal, in of om u komen.

En daarom, lezer, zijt ge van het oude wars en dorst ge naar het *nieuwe,* naar wat een nieuwen *wortel* heeft en dies een nieuwe *vrucht* kan telen, put dan naar dat nieuwe niet in de kuilen, waar geen water in is; maar smeek het af, wacht het van dien Eenige, die, omdat Hij *Schepper* is, alleen onder allen tot u en al zijn schepselen zeggen kan: »*Zie, Ik maak alle dingen nieuw.*"

VAN BUITEN STRIJD, VAN BINNEN VREES.

Van buiten was strijd, van binnen was vrees; maar God, die de nederigen vertroost, heeft ons vertroost. II Cor. 7 : 6.

Als het jaar weer al zijn dagen en nachten, die het van God ontving, heeft uitgespeeld, en dus niet meer kan, en daarom uit is, en God de Heere nu opnieuw met een ander jaar beginnen gaat, en u ook weer in dat jaar inzet, maar zonder u te zeggen, wat er in dat jaar voor u te komen staat, dan alleen dit, dat ge ook voor dat jaar volstrekt en onbepaald, voor nood en dood, u aan Hem, uw God, hebt toe te vertrouwen, dan, o mijn broeders, ervaart uw eigen hart, wat eens Paulus zoo roerend neerschreef: »Van buiten strijd, van binnen vrees!"

Dat angstige, dat geslingerde, dat beklemmende houdt een ieders hart bezet. Men kan niet als mensch, men kan niet als zondig schepsel leven op een wereld, die rusteloos door Gods toorn in spanning wordt gehouden, of de beroering van dat worstelen Gods tegen Satan en wereld deelt zich ook aan uw eigen hart meê. Het stormt op u aan van buiten, en omdat ge in dat hart zelf medeplichtige zijt, beroert het u even sterk van binnen. »Van buiten strijd, van binnen vrees!" Dat moet zoo zijn, zoolang de heiligheden Gods niet te temperen zijn en de wereld, zoo om als in u, van haar onheiligheid niet aflaat.

Toch merken slechts zeer enkelen daar iets van. Want er zijn drie dingen, waardoor men midden in dien storm wonen kan zonder ook maar te bespeuren, dat die storm er is. Namelijk de *doodslaap*, de *bedwelming* of de goddelijke *vertroosting*.

In dien *doodslaap* verzonken ligt nog — o, hoe ontzettend het ook zij, laat ons het toch klaar en duidelijk onder de oogen zien — in dien doodslaap verzonken ligt nog de overgroote meerderheid der menschen, die we op de straat voor ons uit of langs onze ramen wandelen zien; misschien wel ook een goed deel der menschen in ons eigen huis.

Ze zijn, als die heel kleine kinderen, die, als er midden in den nacht een vreeslijk onweder losbarst, dat heel het huis opwaakt, en ieder uit zijn bed vliegt, en men de slaapkameren openstoot, en saam in éen vertrek bij elkander schuilt, als om in vreeze te verbeiden, wat God doende is in majesteit, die dan, zeg ik, stil blijven doorslapen of doordroomen, en al neemt moeder ze uit de wieg, nog blijven voortsluimeren op moeders arm, zonder er iets van te merken, dat het zoo ontzaglijk vlamt uit het zwerk en in Gods wolken dondert.

Die slapenden, o, ze kennen óok wel strijd; maar al hun strijd is wat lichaamspijn of een teleurgesteld genot of een niet kunnen krijgen van hun zin; vrees is het ook bij hen soms vanbinnen, maar al hun vrees is om niet uit te komen, een ander hen te zien voorbijsnellen, een genot zich te zien ontgaan.

Vreeslijke toestand! Want wat zouden ze merken, die diepe sluimeraars, van de worsteling der geesten, van Satans woelen, van het komen Gods in majesteit, van hun eigen hellen, glijden, zinken naar die diepte, waar geen bodem meer onder is, in den afgrond der eeuwige smart?

Maar, God zij lof, zoo zijn ze niet allen. Er zijn er ook, die wel terdege wakker waren geworden. Jongen en ouden van dagen, die door een onwederstandelijke genade dan toch eindelijk, eindelijk op waren geschrokken, en zich de oogen hadden uitgewreven, en nu van ontsteltenis schier

om waren gevallen bij het opeens hooren, hoe vreeslijk noodweer het is, en hoe de storm loeit en hoe ontzettend het onweer den bodem zelfs, waar ons huis op staat, dreunen doet.

Maar wat is geschied?

Toen ze wakker geschud waren, hebben ingebeelde »zusters van barmhartigheid" zich van deze ontstelden van geest meester gemaakt. Zóo konden ze toch niet blijven. Men moest die beangsten toch tot bedaren brengen. En »wees toch kalm, bedaar toch, het is zoo erg niet!" riep elk dier beiden, en bood daarbij aan deze door een onweder als voortgedrevenen een teug, zoo ze zeiden, van kostelijk medicijn!

En in beider hand was dat medicijn een teug van *bedwelmende* kracht; zij het ook getrokken van heel verschillende kruiden.

Wat die eene bood, was onvervalschte *wereldzin*. Hoor slechts! Zóo het op te schroeven was dweperij. Dat zou krankzinnig maken. En dat hoefde ook niet. Dat had God nooit geëischt. Zie, de wereld is er toch ook, en daarom, snij af de wildste loten van uw zonden, en voorts, leef ordelijk, houd er uw tijd van bidden op na, en geniet dan stil het leven, zonder u over die dingen van doem en dood en duivel te bekommeren. Laat dat aan God over. Uw hemelsche Vader is zoo goed!

En met dat drankje geraken duizenden bij duizenden in een lieflijke bedwelming. Let maar eens op. De wereld prijst ze en toch gaan ze voor godsdienstige menschen door. Jezus had gezegd: »Ge kunt *niet* God dienen en den Mammon." En zij, zie, ze kunnen het wel... Althans... zoo denken ze... maar het is *niet* zoo. Mammon dienen ze, maar *God* niet, niet Hem, die gezegd heeft: »Ik zal mijn eer aan geen anderen geven. Ik ben de Heere, en niemand meer, buiten Mij is er geen God!"

Dat doorziet die andere »zuster van barmhartigheid" dan ook heel goed, en daarom waarschuwt zij de zielen dan ook, dat zij uit dien beker vol wereldzin toch geen enkele teug drinken mogen. Neen, wat zij biedt is *vroomheid*, maar

o, schriklijke zelfverblinding, een vroomheid, die, met al het heilige als met vuur spelend, toch eindigt met de ontstelden van geest even valschelijk te bedwelmen, en ze doof, stokdoof te maken voor de stemme van den levenden God.

Dat gaat met het gevoel. Men brengt de godsdienstige hartstochten in beweging. Dringt de menschen op, wat er niet is, en brengt ze zoodoende in een staat van geestelijke dronkenschap. »Zie, die schrik van Horeb diende maar even voor het wakkerschudden. Maar hier is Jezus, die goddelijke Jezus; neem Hem aan en geen storm zal meer loeien. Engelenkalmte zal uw ziel overstroomen. Het zal u een hemel op aarde zijn!" En daar luistert de ziel naar; dat drinkt ze in; en die halve waarheid, te onpas aangebracht, doet eenvoudig terugzinken in de vroegere ongevoeligheid; alleen nu met droomen van *vrome* dingen, gelijk het eertijds een droom was van dingen der *alledaagschheid.*

Paulus weet van iets anders:

Hij is niet maar een kind Gods, maar een uitverkoren vat, hij is een heilig apostel. En meer nog, hij *begon* niet pas, maar wandelde reeds jarenlang onder zeer buitengewone genadegaven op de baan van Gods heiligen.

En toch, die heilige Paulus komt ervoor uit: »Bij mij is het nog aldoor *van buiten strijd en van binnen vrees!*"

En vraagt ge, hoe dan toch zijn schrijven zoo gezalfd, zijn spreken zoo kalm is? Zie, Paulus voegt er bij: »*God, die de nederigen troost, heeft ook mij getroost!*"

Dát is het!

Het onwedert vreeslijk! Het kind wordt wakker! Het hoort alles! Akelig dof dreunen de slagen. En toch, het kind is in zijn vreezen toch niet bang meer, omdat vader het in zijn arm nam, en niets zei, maar hem gelooven deed.

o, Moest het zoo niet in heel het Godsrijk, in heel de kerk onzes Heeren Jezus wezen? Allen wakker, allen bij elkander schuilend, om te luisteren naar dat vreeslijk dreunen van de donderslagen, waarin het geestelijk onwe-

der van onze eeuw zich ontlasten gaat. En nu geen bedwelming, neen; geen wiegeliedje, geen slaapdrank, geen eroverheen praten; vooral geen wilde tonen om Gods onweder te verdooven; neen, maar kalme ernst, stil verbeiden, zien naar elken bliksem, die weer uitschiet; staren op elke wolk, die weer opschuift en rollen gaat; luisteren naar elk ratelen, dat van boven neerkomt; en zoo met »strijd van buiten en vrees van binnen", toch niet verbaasd en toch niet vervaard zijn, omdat bij elken polsslag der verschrikking, die het bloed opjaagt in onze aderen, er een »Vader van teedere vertroosting" troost indruppelt in de wonde onzer ziel!

---

o, Spreek er mij niet van; zwijg maar stille; mijn broeder, ik heb het u reeds aangezien! o, Nu het jaar weer omzwenkt en ook *die* stormvlaag een oogenblik het ontzettende van het tooneel nóg woester, nóg banger maakt, nu is het ook bij u: »Strijd van buiten, vrees van binnen!"

Alles jaagt, alles benauwt, alles perst. Het leven zelf is éen jagen geworden; en Satan woelt zoo schriklijk tegen God op; en de onheilige geest uit de diepte misleidt de volken op zoo onrustwekkende wijs; en de kerk valt bijna in; en de waarheid wordt verdonkerd; en dwaalleeraren verleiden de schare; en boven en behalve dat alles, uw eigen nooden, de verkeerdheden in uw huis, de tegenspoeden, waarmeê gij worstelt; uw teleurgestelde verwachtingen; de vreeze, die u beklemt voor de dingen, die gebeuren moeten; die onzekerheid; dat onzekere ook met uw kinderen; dat niet weten waarheen;... o, nu noemde ik nog het ergste niet, maar dan *vanbinnen,* die hartstocht, dat onheilige vuur, dat ontzettende IK, die afgoden, die bedrieglijke woelingen, dat tekort in liefde, die benijding, die overtredingen, die zonden, — dat vertreden van het heiligst bloed! o, Zou het niet stormen, zou het niet jagen in ons arm hart?

En toch, te stillen is die storm niet.

Daarboven, in Gods heilige stad, dáar, ja, zal het een ruischen van de zachte koelte zijn in den eeuwigen morgen.

Maar hier niet. Hier blijft het stormen. Stormen ook het jaar, dat nu komt. Tot aan uw dood toe strijd van buiten, en van binnen vrees!

Ja, maar God zij lof, met een »strijd en vrees", waaraan elk oogenblik weer zijn helsch karakter ontnomen wordt, als de Vertrooster u troost komt brengen.

En dat wil, dat zal de God van alle vertroosting ook u doen. Gij zult midden in den storm stille en zalig zijn, als ... als ... de troost er maar ... bij u in wil.

En nu, bij wien blijft die troost als olie op het water *bovenop* drijven? En bij wien dringt ze heerlijk *in de ziel in?*

Ze blijft bovenop drijven in elk hart, dat in zijn hoogheid wandelt, en dringt erin bij elke ziel, die in nederigheid voor haar God inzonk. »God, die *de nederigen* vertroost!" schrijft de apostel des Heeren!

»De nederigen!" Die allen dus, maar ook de anderen niet; dáarin ligt het diep geheimnis.

Een woord, waar we uit teedere ontferming nog slechts dit éene aan toevoegen: voor *valsche* nederigheid is die heerlijke belofte *niet!*

»ALS EEN BLOEME DES VELDS.”

> Alle vleesch is gras en al zijne goedertierenheid als een bloeme des velds; het gras verdort, de bloem valt af, — maar het *Woord des Heeren* blijft in der eeuwigheid. Jes. 40 : 6—8.

Elk jaar, dat weer wegsterft, is een bode Gods, die door de woestijn trekt, en die op zijn vraag »Wat zal ik roepen?” altijd weer dit zielroerend, dit hartaangrijpend antwoord bekomt: »Roep den kinderen der menschen toe, niet alleen, dat alle vleesch gras is, maar ook, dat al zijn lieftalligheid is als een bloemke der velden!”

Alle vleesch, dus ook gij, *gras*. Maar »gras” heusch, niet in den zin van »het gras eener Hollandsche weide”, dat sappig en frisch en breed in de sprieten heel een jaar opkomt; soms, als de zon zengt, nog groen blijft; en voortgroeit onder de sneeuw.

Och, bij ons kondt ge het gras eer haast als een beeld van taaiheid en veerkracht gebruiken.

Neen, met »gras” is op het gras in het Oosten, op het gras in waterlooze vlakten, op het gras aan den zoom der dorre woestijn gedoeld. Een soort gras, dat ijl en spichtig opgeschoten, zonder wortel of bestand, zonder sap of merg, even doorschiet, om, als straks de zon heet wordt of de zuidenwind waaien gaat, in éen oogwenk te vergelen, neer te vallen en te verdorren en, uit den bodem losgewoeld,

met zand en vuilnis op te stuiven en om te dwarrelen in de lucht.

En met zulk een nietswaardig gras vergelijkt de Heilige Geest *u*. Vergelijkt hij uw liefste kind. Uw beminlijke vrouw. Uw kostelijke moeder. Ja, met gras, dat voor het weggooien is, vergelijkt hij heel dien kring van lieve vriendelijke wezens, wier trouw u verkwikt, en wier aanhankelijkheid u opbeurt in het lijden, wier liefde u het sieraad is van uw huis.

Want, neen, zeg niet, dat de Heere in zijn Woord, voor dat lieflijke, dat vriendelijke, dat aanhankelijke geen oog en geen hart zou hebben.

Hoor maar, Hij spreekt niet alleen van gras, maar ook van een »bloem", van iets schoons, iets sierlijks en iets aantrekkelijks, dat aan de toppen van dat ijle gras pleegt te ontluiken.

De Heere weet het ook wel, dat dit ijle gras het bed is voor de keurige »bloemen des velds", en dat die »veldbloem" bekoren kan en die veldbloem schoon is.

Maar.... wat gij vergeten zoudt, dat vergeet de Heilige Geest niet; ook die schoone veldbloem is.... »zóo verwelkt". Als het gras verdort, dan valt haar kelk neer op de aarde, en voorbij is al haar pracht.

Er blijft niets van over!

Het laat niets na!

Het *was* er.... en is er niet meer!

En dat geldt dan nu van ál der »*menschen goedertierenheid*"; van al dat heusche, lieve, aantrekkelijke in uw levenskring!

Bloemen zijn het op het levenspad, o, gewisselijk! — schoone bloemen ook!

Maar.... maar.... en dát is het ontzettende, indien het maar veldbloemen waren, als het niets meer dan een »goedertierenheid *des menschen*" was,.... dan knakt bij het sterven al dat schoon aan den stengel, wordt flets, verwelkt en is niet meer.

Dan *was* het er; was er zeer wezenlijk; even wezenlijk

als die bloem; ja, even wezenlijk als de trouw van uw hond, die op uw graf wil doodtreuren; maar om even gewisselijk als die hondentrouw, straks spoorloos in het niet der niet meer zijnde dingen te verzinken.

Zie, dát zegt, zóo spreekt gijzelf gemeenlijk *niet*.

»Alle vleesch is gras!” ..... maar, zoo waant ge, ... vooreerst is aan u de beurt nog niet; de zuidenwind zal de uwen nog wel sparen; .... als gras .... maar de tijd des verdorrens is nog niet aan het komen!

Zoo spreken de jongen ..... en de ouden doen het nog evenzoo!

Verdwaasden, die we toch zijn!

Of waarvoor anders komt Gods Woord dan tot u, dan om ú; *u* persoonlijk; om het niet aan een ander, maar aan *uzelf*, aan uzelf zeer *eigenlijk* en aan uzelven zeer nadrukkelijk aan te zeggen: »*Gij* zijt vleesch, en dit uw vleesch, dat is uw geheele existentie, is broos als verwelkend gras. o, Let dan op uw paden; bereid het huis uwer ziele, en zie toe, hoe ge, als de adem van 's Heeren Geest ook u zal aanraken, in het verdorren en verwelken, zult neervallen voor eeuwiglijk, met of zonder God!

En de Heilige Geest meent dat zoo ontzaglijk ernstig, dat Hij u eerst geheel naakt, en ontdaan van al uw bekleedsel, en ontbloot van al uw sieraad, aan uw eigen oogen ontdekt.

Wat hebt ge, om bij dat verdorren op te steunen?

Uw lichaamskracht, ... maar die ontvalt u in die ure. Uw grootheid .... maar die gaat dan in den dood. Uw geld en goed .... maar dat wordt een aas voor uw erven. Uw eer bij menschen .... maar die zijn genoeg met hun eigen eer bezig, om als gij dood zijt, zich nog om uw eer te bekreunen. Neen, het eenige, wat u dan nog blijven, nog baten, nog verzellen kan .... het zou dan moeten zijn »*uw goedertierenheid*”, dat is de vriendelijke eigenschappen van uw hart, de welluidendheid van uw gemoedsleven, het ideale van uw persoon!

Want, niet waar, zoo van iets, dan zoudt ge daarvan tenminste nog kunnen hopen, nog durven denken: »Dát

zal wel eeuwig zijn; dát wel blijven; dát wel met mij gaan!”

Maar hoor nu, neen, ook die laatste riethalm buigt, ook dat laatste aller steunsels ontglipt u, want juist omdat gij het u zoo verkeerd voorstelt, komt de Heilige Schrift het u zoo zieldoordringend op het hart binden: »o, Mensch, bouw toch nooit, bouw toch in niets op deze uwe »goedertierenheid van hart”, want Ik, uw God, Ik zeg het u, *ook al deze uwe goedertierenheid* is ijl en vergankelijk, als gijzelf zijt. Als het gras aan u verdort, moet ook die bloem des velds aan u voor eeuwig verwelken!”

En vraagt ge in uw angsten, vraagt ge in uw zielsontroering »of dan alles vergaat, of er dan *niets* blijft?” o, luister dan, luister dan nu vooral in zoo plechtige scheidingsure, naar wat de Heilige Geest er zoo heerlijk vertroostend bijvoegt: »Ja, er is wél iets, er is éen ding, dat wél blijft, en eeuwiglijk blijft om nimmer te verzinken, en dat éene, dat is *het Woord van uwen God,* mijn lezer, en dus ook alle »goedertierenheid”, die in *u*, of in uw lieven op aarde *door en uit dat Woord is gewrocht!*”

VERLENGING VAN UWEN VREDE!

Of er verlenging van uwen vrede zijn mocht. Daniël 4 : 27.

Er kunnen oogenblikken in eens menschen leven komen, dat hij voelt: »*nu komt het aan mij*"; dat hij siddert van angst voor een geheimzinnig verderf, dat op hem aandringt; dat de wervelwind een stofwolk om hem opstuift; »hemel en aarde," gelijk een godzalig leeraar schreef, »hem schijnen te overdwersen" [1]); en hij in de schudding zijner ziel nu zelf ervaren moet, »hoe vreeselijk het is, te vallen in de handen van den levenden God!"

o, Bid dien dag der ontzettinge af, indien hij u nog slechts vanverre genaakte, want er is in dat verbroken worden van uw vredestaat méer dan een kastijding, er is een toornen, een verbolgen zijn van uw God in, een zich opmaken tegen u met strijd en verdrukking. Ook dán nog, indien gij in de eeuwige liefdesbanden ligt, wel een u aangrijpen in zijn ontfermende liefde, maar zóo toch, dat die liefde u niet meer troost, eer het tegendeel van die liefde door u wordt ingedronken, en uw verpletterd hart, na elken slag, die kwam, beeft voor den slag, die morgen staat te komen.

Daar houdt de man, die met zijn God wil wandelen, het niet onder uit. Dat zijn in zijn persoonlijk leven, wat voor het leven der gemeente de dagen zullen zijn, waar-

[1]) F. N. de Waal, leerling van Voetius, predikant te 's Hertogenbosch.

van Jezus verklaarde, dat, »wierden ze niet verkort, de uitverkorenen zelfs zouden bezwijken.” Dagen van gericht en van oordeel, waarin God Almachtig *zijn* raad tegenover uw plan, *zijn* woord tegenover uw prevelen, *zijn* wil tegenover uw pogen in uw eigen vleesch en bloed, in de wereld van uw hart, ja, ten leste in de binnenste kluis uwer ziel uitstrijdt en doorzet. Een worsteling, waarin Hij altijd overwinnaar en de overwonneling een geredde is, maar gered »als een brandhout”, geweldig gegrepen uit het vuur.

En nu, of ge in dien brandenden oven geworpen werdt, kan geen mensch buiten u, zelfs uw beste broeder niet, kan alleen Gods getuigenis in uw eigen binnenste uitmaken. Want de schrikkelijkheid van dien dag ligt niet in de uitwendige benardheid, maar in den angel, die het hart doorvlijmt. Er kunnen er twee in denzelfden oven wandelen, dat de een omkomt, en den ander geen haar gezengd wordt. Men kan voor het oog der wereld branden als een braambosch, dat men toch niet verteert. Als Daniël in den kuil der leeuwen liggen, dat toch onze vrede blijft. Maar de toestand, waarvoor we thans waarschuwen, is, als die gloed u maar al te vreeselijk de huid zengt, als de leeuwen op u aanvallen, en de hand van dien vlekkeloos Heilige, lang Vergetene, zwaar op u drukt.

En daarom roepen we u met den profeet toe: »Doorzoek uzelven nauw, gij volk, dat nog met geen lust bevangen zijt, om het aan God gewonnen te geven, eer dat het besluit bare en de hittigheid van zijn toorn over u komt!”

De Heer *haast* zich niet in zijne grimmigheid. Hij, uw God, is juist omgekeerd als gij, *gejaagd* in zijn erbarmen en *traag* in zijn toorn. Ook toen ge nog niet badt, zelfs toen ge met schijnvroomheid uw ontrouw tegen Hem zocht te bedekken, bleef Hij uw vrede aanhouden, liet Hij den vrede met u voortduren; lankmoedig en genadig!

Ook het jaar, dat achter u ligt — make uw eigen ziel de balans van *zijn* weldadigheid en úw koelheid maar op — heeft die barmhartige Vader nóg het uitbreken afgewend; er was wel geen teedere gemeenschap; maar vrede bleef het u nog!

Maar nu, is het dan nú ook niet op het uiterste gekomen? Moet de druppel dan vallen, die den beker van zijn toorn doet overloopen? Is de maat dan nog niet volgemeten?

o, Bid, bid dan mijn broeder, *of er nog verlenging van uwen vrede voor u en voor uw huis zijn mocht!* Word toch eindelijk eens wakker, eer het verderf u aankomt als een wassende stroom, en de vernielinge Gods als een wegvagende wind! Verkloek u, grijp uzelven aan in de kracht der eeuwige ontfermingen, en wend nog, wend door boete en bekeering de verbreking van uw vrede af.

Hij *wil* verlengen; aldoor verlengen; of het eens een bestendige, een eeuwige vrede door de vastmaking uwer verkiezing worden mocht. Hij heeft geen lust aan het ineenkrimpen van uw hart, maar daaraan, dat het zich heerlijk bade in het bloed des Lams en heiligen vrede uitademe. Maar *dwing* Hem dan ook niet, om u aan te stooten met het vlammend zwaard van zijn gerechtigen toorn.

Nog staat het aan u! Wat wilt ge, in het huilen van den stormwind uw God ontmoeten, of in het heerlijk suizen van de zachte koelte!

Maar *indien* in dat stille suizen; *indien* ge wilt blijven in zijn liefde; *indien* ge wilt, dat uw vrede u verlengd worde; — bid dan, dat het een bidden *voor God zij;* met een ernst, die heel *uw leven* omzet in boete en verbrijzeling; ja, om Jezus' wil, nog durvend smeeken, maar in uzelven van verslagenheid, zonder stemme in u; alleen maar pleitend op de erbarmingen Gods!

NU ZOOVELE JAREN.

> Ik dien u nu zoovele jaren.
> Luk. 15 : 29.

Sta even stil, mijn lezer, en overdenk, eer gij *weer* een ander jaar intreedt, den weg, dien gij voor het aangezicht van den levenden God bewandelt.

Gij dient Hem ; wilt gerekend worden met die zijn naam belijden; hebt aan werkingen des Geestes kennis, en acht uzelven meê ingesloten, als er sprake is van het kuddeke, dat Hij heeft uitverkoren, van het volk, dat Hem zoekt.

Men zou u zeer doen door u »een onbekeerde," grieven door u »een ongeloovige" te achten; immers zelfs een *ijveren* voor Jehova was soms aan uwe lippen niet vreemd.

Ook van u zou naar recht 's Heeren getuigenis bij Jesaja gelden: »die Mij dagelijks zoeken en een lust hebben aan de kennis mijner wegen; als een volk, dat gerechtigheid doet en het recht zijns Gods niet wil verlaten" (58 : 2).

En toch, in dat alles ligt zoomin voor u als voor den besten der broederen een vrijbrief; want de vraag is niet, of ge Hem dient, maar of er in dien dienst *leven;* of er in dat leven *geloof*, en in dat geloof klimmende *volheid des Geestes* is!

o, Keer toch tot uzelven in!

Nu zoovele jaren reeds hebt ge als dorpelwachter in zijn voorhoven verkeerd. Denk u die vijf, die tien, die twintig of meer jaren, nadat u het licht in de ziel opging,

eens terug! Welk een lengte en breedte in uw levensbestaan om door te dringen met al machtiger aandrang in de lengte en breedte van de liefde, die in Christus is! Wat had er in al die jaren niet kunnen verdiept zijn in uw geloof; verhelderd in uw kennisse van den eeuwigen, waarachtigen God; aan hooger geestesadel van boven over uwe ziel zijn gedropen!

Nu zoovele jaren hebt ge daar nedergezeten bij de Sprinkader des heils, en hoevele waren de frissche teugen uit die Bron van zielskracht, die gij indronkt, dat het in u werd tot een fontein van wateren, springende tot in het eeuwige leven!

Nu zoovele jaren, dat ge aan zijn dienst gewijd zijt, en toch, waar zijn de stukken van uw oude natuur, die ge in de kracht van Christi kruis gekruist, gedood hebt en begraven?

Nu zoovele jaren in zijn heiligen dienst, en waar is de zegen, dien ge om u verspreid, de genade, die ge voor uw huis, voor uw vrienden, voor uw onderhoorigen, worstelend in den gebede, uit het hart van den Immanuël naar deze geestelijk donkere wereld wist neder te trekken?

Nu zoovele jaren den Man van smarten achterna, en hoever kwaamt ge in de verloochening; in de nederigheid; in den lust aan het kruis, dat u was toebeschikt? Botte de rank aan den wijnstok uit? Was er na de uitbotting *bloesem* en na de bloesem *vrucht? Veel* vrucht, als een bezegeling, dat ge in den Wijnstok waart *gebleven?* Vrucht van verkoeling tegenover het zinnelijke en zichtbare? Los worden van het goud en goed, om een aalmoes beter dan een volle beurs te schatten? Maar vrucht ook in dien fijneren zin van *vruchten des Geestes,* als die heeten: zachtmoedigheid, lankmoedigheid, teederheid voor God en voor menschen? De *hoogste* vrucht bovenal: van uit God u toegevloeide, reine, volzalige liefde, om Hem te minnen, niet als dienende, maar in aanbidding van het hart?

Och, waartoe meer! Uw conscientie werd reeds geraakt!

Ge sloegt het oog reeds in stille beschaamdheid neder, en in uw eenzaamheid klaagt ge bitterlijk: »Moest ik daarvoor dan die vele, die lange jaren woning in zijn tempel maken? Om die nauw noembare vrucht? Om die kleine

schrede vooruit? Zoo er al geen verachtering, geen koeler worden na de eerste liefde kwam!" En, uit uw ingebeelde gestalte weer eens uitgeworpen, roept ge, met de handen uw gelaat bedekkend: »o God, wees mij, arme zondaar, mij, doode belijder, mij, ellendige Christenmensch genadig!"

o, Waar hadt ge niet kunnen zijn, als het *die nu vele jaren* eens een aldoor groeien en bloeien in het eeuwige en onzichtbare was geweest! Wat licht en troost, wat zielskracht en geloofsmoed, wat kennisse der verborgenheden en wat schat der gebeden, bovenal wat teedere omgang, wat zielsinnige gemeenschap, wat hartverkwikkende liefde kon niet uw deel wezen! *Al die jaren!*

. . . .

Mijn lezer, dát is nu de ontzettende macht der zonde, van wereld en Satan, die u in uw loop vertraagd, het edelste in u verlamd, het kostelijkste in u ontzield hebben!

o, Hadt gij dat maar ingezien. Dan had u nooit de hoovaardij bekropen, die denken deed: »Ik dien Hem nu die vele jaren, met mij zal 't wel goed wezen!" Dan hadt ge nooit van een klimmen op een *engelenladder* gedroomd, maar waart gij de *zondaarstrap* al dieper afgegaan, om meer genade te ontvangen. Dan hadt ge gewaakt, voor uw God geworsteld en het al van boven ontvangen! Niet *u*, maar *Hem* tot prijs! Maar nu, vind in uw ziel een kracht om ook voor de genade van *die* leering te danken. Vergeet, wat *gij* die vele jaren verspeeldet. Loof, wat Hij u *die nu vele jaren* gehengde. Wasch u in het bloed des Lams, en grijp naar het verborgen leven.

Nu die vele jaren!

Hoe vele liggen er nog *vóór u?*

Nog eenmaal het jarental, dat gij reeds doorliept? Of weinige? Een enkel slechts? Misschien slechts maanden?

En zal het dan nu nogmaals de oude sleur, de doodigheid van hart, het eigen ik boven den levenden God zijn?

o, Dat verhoede u zijn erbarmende liefde!

Dan toch ging, onder de gerichten uwer ziele, zelfs de rookende vlaswiek uit.

»HOE ZULT GIJ HET MAKEN IN DE VERHEFFINGE VAN DE JORDAAN?"

> Als gij met de voetgangers loopt, zoo maken zij u moede, hoe zult gij u dan mengen met de paarden? Zoo gij alleenlijk vertrouwt in een land van vrede, hoe zult gij het dan maken in de verheffinge van de Jordaan? Jeremia 12 : 8.

God de Heere vat een mensch wel eens vlak omgekeerd aan, als deze zelf dacht, dat moest.

Er zijn zoo oogenblikken in het leven, dat een kind des stofs zijn weg overdenkt.

Als er aangrijpende gebeurtenissen in ons leven invallen, doet dit een ieder op zichzelf. En als er schokken in ons nationaal bestaan komen, of als, gelijk nu weer, de jaarkring omloopt, en een nieuw jaar beginnen gaat, doen dit allen saam.

Men wordt dan een oogenblik nuchter, men staat eens stil op den weg, om achter zich te zien, en heeft bij het vooruitzien in de ongekende toekomst meest een bede op de lippen om verbetering van veel droefs.

Zoo stond Jeremia er ook gedurig aan toe.

Hij, de trouwe getuige, ijverde voor den naam zijns Heeren; en inplaats dat nu heel het land hem daarin bij zou vallen en toe zou juichen, stuit hij af op aller bedekten en openlijken tegenstand, en merkt, dat er saamrottingen

tegen hem zijn, en dat de stroom der bitterheden tegen hem zwellende is.

En dat verdriet Jeremia.

Zulk een profeet, hoe groot ook als Godsgetuige, was en bleef toch ook mensch; met een hart in den boezem, dat dorstte naar sympathie en broederlijke aaneensluiting. De zenuw van zijn hart, waarmeê het bittere van den broederhaat gevoeld wierd, was nog verre van afgestompt.

o, Hij smeekte zoo telkens en riep den Heere zoo in de verbrijzeling zijner ziele aan, of er toch aan deze benepenheid en benardheid en benauwdheid voor den kleinen kring der getrouwen een einde mocht komen.

Maar dat einde kwam niet.

Eer pakten zich de wolken nog donkerder saam.

En, wat Jeremia bovenal niet verkroppen kon: terwijl alzoo 's Heeren klein kuddeke de strop om den hals wierd geworpen, jubelden de luchthartigen in blijmoedige vreugd.

»Maar leeft God in den hemel dan niet!" zoo weerklonk het dan uit de diepe kolken van morrend ongeduld, die in Jeremia's hart beroerd waren.

Gij, Heere, regeert toch! En als de lichtzinnige tiert en bloeit, en uw eigen volk komt om en kwijnt en wordt in smaad vertreden, dan is dit toch *uw* doen. Dan zijt Gij het toch, die *hen* plant; die *hun* wortel laat uitloopen, die *hun* takken vrucht laat dragen; en Gij eveneens, die *ons* als schapen ter slachting doet zijn, als opgeschrevenen ter dooding!"

En dan kan Jeremia het niet langer uithouden, en dan roept hij uit: »Heere, Gij zult wel gerechtvaardigd worden, als ik met U twisten ga; maar ik kan niet meer, mijn ziele berst er onder, en als Job moet ik het uitschreeuwen: »Heere, waar blijft uw recht!"

En nu zou men zoo verwachten, niet waar, dat de Heere in deze duizend dooden van zielsangst zijn welbeminden profeet, zijn ingetrouwen getuige, zijn Jeremia sparen zou, en hem een kleine verademing zou schenken, en althans voor

een wijle den voorspoed van zijn wederpartijders zou afwenden.

Hij kon niet meer. Hij was op. Zijn zielskracht was ten einde. Was er dan geen beker der vertroosting in de hand der goddelijke Ontfermingen, om dien afgetobden, moegestreden man de verdorde tong te bevochtigen?

En toch, de Heere doet dat niet. De Heere blijft hard voor Jeremia. En wel verre van Jeremia een droppel olie in de wonde te gieten, voelt Jeremia, zoodra de Heere spreken gaat, een druppel edik bijten in de diepe wonde, die toch reeds zoo schriklijk pijn deed.

Want wat zegt de Heere tot zijn klagenden knecht?

Dit, dat er verademing komende is? Dat het einde zijns lijdens nabij is? Dat de mannen van Anatoth eronder gaan? En zijn vrome kring nu dagen van overvloedige verversching tegemoet gaat?

Neen, niets er van! Maar integendeel bestraft de Heere zijn moedeloozen dienstknecht en kastijdt hem zeer hardelijk, en stoot hem aan, en werpt den reeds wankelenden klager geheel omver.

Tegen de mannen van Anatoth had Jeremia het reeds afgelegd. Reeds voor hún dreigen en honen was deze heilige ziener bezweken. Wat zou het dan zijn, als hij eens niet met de kleinere lieden van Anatoth, maar met de zooveel machtiger tegenstanders van Jeruzalem te doen kreeg?

Liepen die van Anatoth hem reeds te hard? Hadden die kleinere lieden, die toch als gewone »voetgangers" gingen, hem reeds moê en half dood geloopen, wat zou hij dan in Jeruzalem aanvangen, waar hij zou moeten loopen met zooveel machtiger lieden, die als »peerden" draven en rennen konden? — zoo vraagt de Heere hem.

En Hij voegt erbij: »Zoo gij alleenlijk vertrouwt in een land van vrede, hoe zult gij het dan maken *in de verheffinge van de Jordaan?*"

Als het nog zoo tamelijk gaat; als er slechts even getornd wordt aan den rok zonder naad; als maar even de bedreiging van achter de deur gluurt; en de spanning

zich nauwlijks voelbaar maakt; — dan bezwijkt ge reeds, o, laffe Jeremia! Heb Ik u daarvoor dan als mijn dienstknecht geroepen en gesteld tot mijn getuige in het land? Is dat, is dat uw hooge moed, om te vertrouwen, zoolang alles wel loopt, en alles vrede in den lande blijft, en er dus niet te vertrouwen valt?

Is nu uw kracht reeds uitgeput? Reeds gedoofd uw moed? Ten einde uw geduld? En uw vermogen van geestelijken weerstand tot den laatsten druppel toe weggevloden?

o, Gij kleingeloovige, gij, onmanlijke, als ge nu reeds bezwijkt en nu reeds verzinkt, wat, wat zal het u dan zijn, als straks heel het land in beroering geraakt, en de wateren bruisen gaan, wat, als het dan in uw dagen komen zal *tot een verheffing van de Jordaan?*"

Geen troost dus, maar een scherp verwijt. Geen olie, maar een druppel edik in de wonde! En toch, juist in dat scherpe verwijt de beste, de meer dan menschelijke, een gansch goddelijke vertroosting!

Gij zegt: »Ik kan niet meer." Gij denkt: »Mijn kracht is verdroogd als een potscherf." Maar God de Heere weet beter. Hij ziet op dienzelfden oogenblik, dat gij klaagt, hoe er nog schatten van weerstandsvermogen en lijdenskracht en stervensmoed in de diepte van uw hart verscholen liggen. Niet omdat *gij* er die in gelegd hadt, maar omdat *Hijzelf ze erin verborg.*

Maar die rijke schatten van uw hart zijn voor u een kapitaal zonder waardij; want gij kent ze niet; ge rekent er niet mede; ge sluit ze in de kelderen van uw gemoed af; en de grendels op de deuren van uw gemoed roesten.

Daarom bezweekt ge dan ook.

Niet omdat er geen lijdensvermogen, geen kracht om te dulden, geen macht om te dragen meer in u was; maar omdat gij het beste uwer kracht ongebruikt bederven liet.

En nu komt God de Heere, en stoort zich niet aan uw weeklagen, aan uw zuchten en aan uw onmanlijk inzinken, en grijpt met zijn machtige hand toe, en schuift die gren-

delen van de kelderluiken van uw gemoed af, en toont u opeens de ongekende en verborgene schatten van zedelijk, heilig, geestelijk vermogen, die uw God voor u in de binnenkameren van uw hart besloot.

En met dien éénen ruk zet God de Heere opeens heel uw stemming, heel uw bestaan, heel uw gemoedstoestand om.

Zoo straks was het: »Ik wil wel wandelen in 's Heeren weg! mits het in een land van vrede zij!" Toen beeldde ge u in, dat uw bestemming was, stil geluk te smaken. Soms een klein wolkje. Een enkele maal een donker buitje. Maar vooral niet te lang. En dan voorts altoos zonnige dagen. Gij, wandelend in den weerglans van uw eigen geluk.

En nu is dat opeens anders geworden.

Nu maakte de bestraffing wijs; nu voelt het hart opeens, dat God de Heere het ingericht heeft op *lijden;* het geschapen heeft om te kunnen *dulden;* het bezield en verrijkt heeft om onuitputtelijk in het *verdragen* te zijn; en dat dan, als de storm loeien gaat, de echte tijd van uw menschelijk hart eerst komt.

En nu klaagt, en nu mort en nu tobt de Jeremia in uw eigen ziele niet meer. Maar nu zijt ge beschaamd, dat ge het zoo spoedig opgaaft. En nu bidt ge: »Heere, vergeef mij mijn kleinmoedigheid." En als dan weer de toekomst donker wordt, dan zegt ge niet meer: »Voor mij de rozen, Heere, om al mijn weg op bloemen te wandelen!", maar dan snuift ge, als het paard in den strijd, reeds van verre den ontzettenden ernst des ontroerden levens in en al uw gebed is: »Heere, als de verheffing der Jordaan mocht komen, maak dan uw volk getrouw!"

En zoo gaat dan een kind van God ook de toekomst tegen.

Een jaar levens is hem, o, zoo gewichtig. Het stuk levens van heel een jaar is zoo groot! Er kan zooveel gebeuren!

Neen, het kind van God omhangt het *eigen* kruis niet met bloemen. Bloemen strooit hij op *anderer* kruis. Maar zijn *eigen* kruis, dat wil hij naakt, met niets erop, in al

zijn ruwheid en ontzetting voor zich zien liggen, totdat zijn Jezus komt, en hem toe zal roepen: *Neem het op!*

En als het daar ook dit jaar weer voor hem aan toe mocht komen; als zijn God hem toe mocht fluisteren: »Over weinig zijt ge dusver getrouw geweest, over *meer* zal Ik u zetten!", en het wierd dan niet zonniger, maar donkerder, niet kalmer, maar banger; en hij moest met »paarden" inplaats van met »voetgangers" gaan loopen; en de verheffinge van de Jordaan begon vreeslijk uit de verte te dreunen, — dan zou hij niet meer bidden *kunnen:* »Heere, laat mij er uit mogen wegvluchten!", maar dan zou hij *moeten* smeeken en verzuchten: »Heere God, als het eraan toekomt, laat mij dan geen schande zijn voor uw naam."

Dan is er een Vader, en een kind, dat door dien Vader gekastijd wordt, en het einde is, dat die kastijding het kind rijk maakt, en dat van achteren het kind de hand, die sloeg, kan kussen.

Dan is er een Heiland, die aan een kruis sterft, en zijn volk toeroept: »Een dienstknecht is niet meerder dan zijn heer, laat ook mijn volk niet zonder kruis gevonden worden!"

En het einde is, dat het geloof wonderen doet, en dat de lamme en de kreupele onder het zwaarste kruis nooit bezwijken zal.

Dan is er een Trooster, die telkens bedroefd wordt, een Heilige Geest, dien telkens smart wordt aangedaan, niet door vreemden, maar door Gods eigen kinderen, en dan leeren die kinderen van den Heiligen Geest, om, als Hij, gesmaad, bedroefd, weerstaan te worden, en toch te roepen: »Abba, Vader!"

Een trouwelooze, een ondankbare, een, o, zoover telkens afgewekene, maar toch ook voor dit jaar: *uw kind!*

»IK BEN DE ALPHA EN DE OMEGA!"

> Ik ben de Alpha en de Omega, het begin en het einde, zegt de Heere, die is, en die was, en die komen zal, de Almachtige.
>
> Openb. 1 : 8.

Als met den ommegang des jaars de bange gedachte van het snel verloop der dagen u in het hart grijpt, slaat ge onwillekeurig den blik onrustig achterwaarts naar het verleden, waaruit ge komt; en even vanzelf den bezorgden blik voorwaarts naar het onbekend verschiet, waar ge heen wandelt.

En als ge nu een kind van God zijt, dan kunt ge nooit zóo ver en diep achter u staren, of altoos is het laatste, waarop ge stuit, de Christus, noch ooit zóover voor u uit gluren, of het uiterste, waartoe uw blik reikt, toont u altoos weer den Christus.

Of liever nog, zóo ver kunt ge nimmer voor u uit, noch achter u om turen, of uit de diepte achter u en dat geheimzinnige onbekende vóor u, klinkt u altoos het geroep van eenzelfde, heilige stem in de ooren, die u, al naar uw ziel staat, troost of verschrikt met zijn machtig betuigen: »Achter u ben *Ik* en voor u uit wacht *Ik* u op. Ik ben de Alpha en de O-mega, de eerste en de laatste, het begin en het einde!", en die stem is het roepen van Christus, uw Heer.

Dus niet, uw Heiland voor het Kerstfeest, en op Oude-

jaar alleen de voorzienigheid Gods, of den Vader, die in de hemelen is, maar én op Kerstdag én op Oudejaar, altoos en onveranderlijk een »Eere zij God in de hoogste hemelen", maar eere voor den Vader, noch bij de kribbe, noch bij het tijdkringwisselen, ooit anders dan door dien Eenigen, dien Hij u zond. Eenheid dus in uw belijden.

Als kind van God en Christen op uw Oudejaarsavond geen ander persoon dan bij den Engelenzang.

En niet enkel, wanneer de menigte des hemelschen heirlegers aan Efrata's horizont golft, maar evenzoo als de golfslag van den stroom des tijds weer snel bij uw Oudejaar jaagt, is de stem en is het geroep, dat ons zoo plechtig uit de verte tegenklinkt, altoos hetzelfde, altoos het eenige, altoos dat heerlijke: »Ik ben het, de Christus, uw Heiland en uw Heer!"

»Alpha" is de naam van de eerste letter in het Grieksch, en »O-mega" is de naam van de laatste letter, die het Grieksche alphabet telt. De »Alpha" en de »O-mega" is dus ongeveer, alsof wij zeiden: »Ik ben de A en de Z." Vandaar, dat er ter verklaring op volgt: »de eerste en de laatste", »het begin en het einde". Toch klinkt het in het oorspronkelijke schooner. Van A tot O, gelijk het daar heet, duidt het begin en het eind door een vollen klinker aan. Het begint met de A, die de eerste toon en klank is, die de keel vanzelf voortbrengt en waarmeê het kind zijn geluid doet hooren. En het eindigt met de volle, rijke O, den volsten klank der bewondering en der verrukking.

Die klanken nu, die stemgeluiden, waarmeê wij de letters uitspreken, zijn bewegingen, die ons bewustzijn meêdeelt aan onze spraakorganen. In die letters zitten alle woorden in. In die woorden al onze gedachten. In die gedachten al ons bewustzijn. En in dat bewustzijn heel de schrikkelijke wereld van onze zonde en onzen ontzettenden jammer, maar ook heel de wereld van onzen jubel en van ons heil.

Ook op den Oudejaarsavond, zoodra uw gedachten zich

gaan vermenigvuldigen, en als altoos nieuwe wolkkopjes opdoemen aan uw gezichteinder, kan er geen droeve en kan er geen blijde herinnering opkomen, noch ook zorge of hope door uw ziel trekken, of het ligt alles in uw gedachten, en die gedachten in woorden, en al die woorden, ze liggen tusschen de Alpha en de O-mega in.

»Ik ben de Alpha en de O-mega" is alzoo een aangrijpende zinrijke zegswijs, om aan te duiden, dat heel onze gedachtenwereld, heel ons bewustzijn en alle weten omtrent onszelf van den aanbeginne in den Christus ligt en tot in de voleinding in Hem zal liggen. Dat het is: Christus achter ons en Christus voor ons, en buiten den Christus nooit!

o, Kostelijk, verkwikkelijk, zegt uw ziel daarop, altoos bij dien trouwen, dien ontfermenden Heer.

En dat is ook zoo, maar bedenk wel, dat het niet enkel voor Gods lieve kinderen, maar voor een ieder mensch, en ook voor den diepst gezonkene, altoos is en zijn zal: Christus voor u, Christus achter u, en buiten Christus nooit!

Christus, die eeuwige Zoon des Vaders, is niet een Zonne om alleen te koesteren, wie zich in zijn glans verheugt, en wie Hem voorbijgaat, ongedeerd te laten. Neen, neen, die Christus legt op een ieder de hand, en wie niet door Hem wil gekoesterd worden, dien verzengt Hij, of ook door zich terug te trekken, laat Hij zulkeen verstijven tot ijs.

Hij richt u op, zoo gij in Hem gelooft, maar ook, zoo Hij u niet opricht, werpt Hij u omver. Hij is een steen ten val en ter opstanding gesteld. Een reuke ten leven of een reuke des doods. En ook nu, nu dit jaar weer omgleed, rekent dit jaar voor ons, al naar gelang wij met den Christus gerekend hebben.

Al de liefde des Vaders is om den Zoon en voor den Zoon; en naar die liefde des Zoons rekent Hij een iegelijks lot en leven.

En daarom dring in uw conscientie, dring in het binnenste uwer ziele in, en geef u rekenschap, o, menschenkind, wat gij ook dit jaar weer voor den Christus, en wat de Christus voor u is geweest.

Hij riep, — hebt *gij* geluisterd? Hij opende de fontein

tegen de ongerechtigheid, — is uw ongerechtigheid van u geworpen? Hij riep zijn schapen, dat zij met Hem in den stal zouden ingaan, — hebt gij die stem gekend, en vondt gij weide achter Hem?

Christus de Alpha! o, Er overkwam u ook dit jaar geen enkele vreugd en geen enkele genade, of, als gij de bron naspeurdet, waaruit die verkwikking u toevloeide, was het altoos weer uit Hem. Bij Hem de aanvang. Door uw Jezus verworven. Om Christus' wil u toegekend. Dat Hij *voor* u gebeden had. Dat Hij *met* u had gebeden. Dat Hij *op* het gebed tot uw ziele was gekomen. En dat uw trouwe Vader in de hemelen altoos weer om zijns lieven Zoons wille u met ontferming zoo begenadigd had.

Hij de Alpha! Want als gij teruggaat in uw verleden en denkt, hoe gij buiten Hem leefdet en tegen Hem ingingt, tot Hij eindelijk u staande hield en u omzette, dan lag verre achter die omzetting reeds uw doop, en ver achter uw doop het kruis, en achter dat kruis de kribbe, en achter die kribbe het roepen: »Zie, Ik kom om uwen wil te doen". Het Lam, dragende ook uwe zonde.

Nooit is Hij weg, ook al ziet Hem ons oog niet meer.

Nooit houdt Hij op ons Een en ons Alles te zijn, al vloekt ons vleesch en ons opstandig hart ook tegen Hem in.

Hij droeg ons in zich, toen Hij voor ons het kruis beklom. Hij droeg ons in de lenden zijner ontferming, toen Hij opstond uit de dooden. Hij nam ons met zich op, toen Hij opvoer ten hemel. En al de verborgenheid van uw onwankelbaar geloof is juist, dat ge nu reeds daarboven in Hem gezet zijt, en uw leven in de hemelen in Hem reeds hebt.

Zoo heerlijk is Hij, *de Alpha,* de bron, uit wie het vloeit, de kiem, waaruit het opschiet, de wortel, waarop het tiert; maar even heerlijk zal Hij, diezelfde trouwe Heiland, u ook *de O-mega* blijken. Uw einde, gelijk Hij uw begin was. In

uw laatste blinkend, gelijk Hij in uw eerste zijn glorie had.

Want al dien weg, dien gij nog langs moet, is Hij voor u, u vooruit en in uw plaats gegaan. Overal, van schrede tot schrede, heeft Hij duidelijk zijn voetstap ingedrukt, opdat gij niet zoudt hoeven te dolen. Op elk plekje, en bij elken mijlpaal en bij elk station, liet Hij achter en bestelde Hij, wat uw ziel juist op dat plekje behoeven zou. En het geheel van dien weg bewaakt zijn oog en bewaakt zijn trouwe. En aan het einde van dien weg, bij de poorte, die in het Vaderhuis inleidt, daar wacht Hij, die altoos even teedere, even trouwe, even rijke Heiland u op.

»Moet het nog gaan door waterstroom en zee, Ik, uw Heiland,” zoo spreekt Hij, »zal bij u zijn. Gaat ge door vuur en door gloed, Ik, uw Heiland, zal u verzellen. Mijn hand zal op u zijn, en mijn oog zal u behoeden.”

Richten zich vele vurige pijlen op u, door Satan zelf of door zijn trawanten op u gericht, Hij zal die voor u opvangen op het schild zijner goddelijke ontfermingen en de vurige pijlspitsen blusschen.

Bereiden ze instrumenten tegen u, om u te kwellen en te tergen en uw geloof te ontzenuwen, geen dier instrumenten zal, omdat Hij de O-mega is, gelukken, en uw geloof zal ook ongezien, en al merkt ge het zelf niet, toch blijven voortleven, omdat zijn hand u houdt.

En komt het eens aan den eindpaal van dit aardsche aanzijn en van de pelgrimsreis toe, dat nu ook gij de Jordaan door en over moet, om in te gaan in de eeuwige gewesten, dan nog, ja, dan bovenal, zal diezelfde trouwe, barmhartige Immanuel uw O-mega zijn. Het: »o, Mijn Jezus, mijn Heiland! o, Christus, red mij!” uw laatste bede, waarmeê gij hier instemt; maar ook: »Mijn Heer en mijn God!” de eerste kreet der blijde verrukking, waarmeê gij straks, aan de overzij der graven, uw heerlijken Koning tegenjubelt.

»ZIE, GIJ HEBT MIJNE DAGEN EEN HANDBREED GESTELD.”

Zie, Gij hebt mijne dagen een handbreed gesteld, en mijn leeftijd is als niets voor U; immers is een ieder mensch, hoe vast hij sta, enkel ijdelheid.

Psalm 39 : 6.

Van onzen kant gemeten, is ons leven zoo geheel anders, dan naar God het meet.

Wat dunkt ons de schepping der wereld niet onbeschrijfelijk lang geleden! En toch, naar de Eeuwige rekent, is de wereld er zoo pas gekomen. Of wat zijn zes duizend jaren, gerekend tegen die nooit begonnen eeuwigheid, die achter de schepping ligt, toen het Eeuwige Wezen nog alleen, zonder wereld was, en er geen engelen waren, noch een hemel bestond, en toen er niets was dan het eeuwige liefdeleven van Vader, Zoon en Heiligen Geest?

»Duizend jaren zijn voor U,” zingt de psalmist, »als éen dag.” Zoo zouden deze zes duizend jaren nog ternauwernood voor God zijn wat voor u een enkele week is.

Ons schijnt het paradijs en de kribbe van Bethlehem door zoo nameloozen afstand gescheiden, maar voor God liggen ze vlak bijeen, en is het, of zóo op de belofte van het Vrouwezaad de komst van Immanuel gevolgd is.

En zóo vlak en dichtbij lag voor Jezus, die in het eeuwige inleefde, het eind der dingen, als Hij zal wederkomen op de wolken, dat het was of er geen tijd tusschen

zou liggen, en zijn apostelen ons gedurig van zijn toekomst spreken, als van een zaak, die snel en haastiglijk te gebeuren staat.

o, Als er eens geen tijd meer zijn zal, en heel Gods kerke in de eeuwigheid zal zijn opgenomen, hoe zal ook voor onzen terugblik het paradijs dan met Golgotha ineenvloeien, en heel de historie van het Godsrijk ons als doorloopen schijnen in éen vluchtige spanne des tijds.

En wat is dan *uw* leven hier op aarde?

Soms, het is zoo, valt het u lang. Onze zonde vond ook, wat wij noemen, »de verveling" uit; als een enkele dag ons zoo nameloos lang duurt. Als men niet weet, hoe den langen dag door te komen, of als een doorwaakte nacht bij het ziekbed zoo kruipt, insteê van om te loopen.

Maar ge weet ook, zoo is het, als ge midden in den arbeid zijt, midden in de spanning van uw kracht en midden in de vreugde des harten, niet.

Als er dapper gearbeid, diep geleefd, volop genoten kan worden, dan vliegen de uren, dan snellen de dagen om en om, en als weer de Sabbat aanbreekt, vraagt men zich verbaasd af, of er weer een week weg is.

Die verveling is dus slechts schijn, gevolg van onze leegheid en ijlheid en botheid. Een kind van God, dat hooger gemeenschap en heiliger bezigheid kent, verveelt zich, zelfs in slapelooze nachten op zijn leger, nooit.

Hoe rijker uw leven wierd, hoe sneller het zelfs omgaat. Een jaar voor een kind van zeven jaar duurt eens zoo lang als voor een man van vijftig.

En als ge er niet vóor staat, maar er van achteren op terug ziet, dan zijn de jaren van uw verleden zóo als stippen ineengevloeid, dat een persoon van vijftig jaren niet dan met de uiterste inspanning nog zou kunnen uitmaken, wat er in zijn vijftiende en wat er in zijn zestiende jaar met hem geschied en door hem gedaan is.

Er zijn enkele vaste punten in onze herinnering, zich hechtend aan een gebeurtenis, die een ommekeer in ons

leven bracht; er zijn Beth-Els en Eben-Haëzers in wat achter u ligt; en die maken scheiding, ja; maar al het overige vloeit voor uw eigen heugenis zelfs als het water van eenzelfden stroom ineen.

Zoo maken we ons verleden *te kort*; korter dan het was; en, wat hiermeê saamhangt, onze toekomst *te lang*; langer dan die zijn zal. En in die beide woelt de zonde.

De zonde, om ons verleden te weinig te tellen, en onze toekomst te groot te nemen.

Te weinig in ons verleden te achten op de goedertierenheden des Heeren en op onze schuld, alsof ze ons niet meer aanging. En te groot onze toekomst te nemen, als strekte ze zich voor ons uit eindeloos, en als leefden we niet juist slechts zooveel levensuren, als God voor ons bepaald had.

Dan beelden we ons in, als hadden we het leven slechts voor het grijpen; als stond het eigenlijk in onze macht; en als ware het wel zeer natuurlijk, zoo God anderer levensdraad afsneed, maar als kwam ons eigenlijk een, o, zoo lang leven toe!

En dat breekt dan den ernst; dat schaadt aan de diepe afhankelijkheid, waarin we van onzen God moeten leven; en als er dan weer een nieuw jaar aanbreekt, is het, alsof het vanzelf spreekt, dat we ook dat jaar door zullen komen, en alsof onze eenige bekommering maar is, of God de Heere ons in dat jaar wel genoeg levensvreugd en niet te veel van 's levens kruis zal geven.

Nu ziet het kind der wereld hier het zondige niet van in; maar Gods kind voelt daar terdege iets van.

Vandaar, dat Gods kind, dat ons in de Psalmen voorzingt, zoo gedurig met dat raadsel van het korte leven bezig is, en uit vreeze, dat hij zich bezondigen zal, uitroept: *»Heere, maak mij bekend mijn einde, en welke de mate mijner dagen zij!"* En dat vraagt hij, niet uit nieuwsgierigheid,

zooals de heidenen doen, die de toovenaars en waarzeggers ondervragen, maar gelijk er opzettelijk bijstaat: »*Opdat ik wete, hoe vergankelijk ik zij.*"

Het is hem een zielsbehoefte, om ook met zijn eigen tijdelijk aanzijn op te klimmen in het eeuwige. Uit den *tijd*, gelijk wij meten en rekenen in het *eeuwige*, waarnaar het meten en rekenen met God gaat.

En nu zich daarin opheffende, is het hem, als zag hij God den Heere bezig, om in zijn eeuwigen raad ook het perk van zijn aanzijn te bepalen, en zijn heilige hand uitstrekkend om aan te duiden: »Zulk een handbreed zal Davids leven zijn!"

Vandaar zijn diepe betuiging: »*Zie, Gij hebt mijn leven een handbreed gesteld;* en mijn leeftijd is als niets voor U; immers is een iegelijk mensch, hoe vast hij sta, enkel ijdelheid!"

En nu eerst vindt hij ruste voor zijn blik op de toekomst, en roept hij jubelend uit: »*Sela.*"

Wat dunkt u, ligt niet in deze teedere stemming van David een veroordeeling van de stemming, waarmeê onder ons meestal een nieuw jaar wordt tegengegaan?

o, Als ook wij eens begonnen met er *niet* op te rekenen, dat we dit jaar voleinden zullen! Zoo we eens op niets rekenden, en stil zagen op die hand van onzen God, waaruit ons elken dag en elken nacht het leven toevloeit! Zeg zelf, zou er niet meer een bereiden van onze ziel zijn! Minder een bouwen van luchtkasteelen, en meer een denken aan de vraag, of er ook voor ons een plaatse zal zijn in het Vaderhuis daarboven. Zou er niet minder naar bergen van allerlei verwachting worden opgezien, en juist daardoor meer uit worden gezien naar de bergen van Gods heiligheid?

Zeker, ook het leven heeft zijn eischen, en wee hem, die den blik in het eeuwige misbruiken wilde, om zich te ontslaan van de harde, strenge, onverbiddelijke levenstaak, die hem elken morgen en elken middag wacht; en die zijn tijd verspeelde; en toegaf aan de neiging om slordig te

zijn in zijn dagelijksch beroep, en in dat beroep nooit *op tijd* te wijzen.

Als het daarop aankomt, moet met dagen niet alleen, maar met uren en minuten gerekend, en zal God ons eens rekenschap afvergen van elken dag en elk uur, dat Hij ons schonk.

Dan is stipte orde en regelmaat veeleer een eisch, die ons juist van Godswege gesteld wordt.

»Zijn er," vraagt Jezus, »dan niet twaalf uren in den dag?"

Maar als ge bij de wisseling van den tijdkring in de toekomst gluurt, met duizend bange vragen in het hart, wat u en den uwen die omsluierde toekomst brengen zal, neen, dan baat geen gissen en geen raden en geen er u overheen zetten. Dan is er maar één ding, dat ruste aan uw ziel kan bieden, en dat éene is, dat ge uit den tijd in de eeuwigheid opklimt en u stelt voor het aangezicht van uw God.

»DAARNA ZAL HET EINDE ZIJN."

> Daarna zal het einde zijn, wanneer Hij het koninkrijk aan God en den Vader zal overgegeven hebben; wanneer Hij zal tenietgedaan hebben alle heerschappij en alle macht en kracht. I Cor. 15 : 21.

Zeg niet, dat *alle* schepsel vergankelijk is en voorbijgaat. Een *engel* is óok een schepsel en neemt toch nooit een einde. En wij, *menschen*, die ook eens geschapen werden, wij kunnen nooit vergaan of vernietigd worden. Een toekomst *zonder einde* ligt voor u, óf in Gods zaligen hemel, óf in die bange buitenste duisternis, die u huiveren doet, doordien ze is de hel.

Neen, wat voorbijgaat is uitsluitend *de gedaante dezer wereld;* en dus al wat uit die wereld is en tot die wereld behoort; met zon, maan en starren erbij. Al het zichtbare!

Wat niet tot »de gedaante dier wereld" behoort »gaat" niet; en kan dus ook niet »*voorbij*gaan"; er is geen proces in; maar het blijft, het rust, het is stille, en daarom *eeuwig*.

Al wat tot »de gedaante dezer wereld" behoort, moet »gaan", want gaat het niet meer, en roert het zich niet meer, blijft het stil, — welnu, dan is het gestorven, dan is het dood, en vraagt om zijn graf.

Maar omgekeerd, al wat tot »het wezen van Gods heiligen hemel" behoort, dat kán zich niet ontwikkelen, dat

kán niet verder komen dan het is, en zou juist onheilig en vernietigd worden, als het uit zijn eeuwigen Sabbat, uit zijn goddelijk stilzijn, uit zijn zalig »duren” werd uitgenomen.

Daarom heeft hetgeen eeuwig is een »*wezen*”, een innerlijk *bestand,* eigenlijk *leven;* terwijl deze wereld niets heeft dan een *gedaante,* een uiterlijke *gestalte,* een *geschiedenis;* en nu, als het dan geschied is, dan is het ook voorbij.

Vandaar, dat er in den hemel, bij Gods heerlijken troon, geen klokgetik zijn *kan.* In den hemel »gaat” niets, en verloopt niets, en loopt niets ten einde. En zoo zijn er in de zalen des eeuwigen lichts seconden zoomin als minuten, uren zoomin als dagen, zoomin weken als maanden, geen jaren, geen tijdperken, geen eeuwen zelfs. Er is om en bij God niets dan de bron, waar alle eeuwen uit vlieten, *de* storelooze eeuwigheid zelve.

»Dan zal het einde zijn” kan derhalve nooit van het aanzijn der volmaakt rechtvaardigen gelden. »Dan zal het einde zijn” slaat uitsluitend op »de gedaante dezer wereld”.

o, Het zal zoo heerlijk en zoo volzalig zijn, als »die jagende gedaante dezer wereld” er niet meer is, en er niets zal zijn dan die eeuwige Sabbat, met de wezenheid van het eeuwige in allen geest, die leeft.

Wat goddelijke ruste!

Als eens dat woelen der volken, dat ruischen der stroomen, dat jagen der winden voor altoos voorbij zal wezen, en na het wegsterven van dat rumoer dezer dingen, lieflijk uit de stilte der eeuwigheid op zal komen het serafslied van »Heilig, heilig, heilig!” om Gods troon.

Gijzelf leeft nog in dat rumoer, en wandelt nog om in de gedaante dezer wereld. En om ruste in dat jagen te hebben, is die oogenblikkenjacht, sneller dan de jacht der sneeuwvlokken, ingedeeld in kleinere en grootere vakken, en een groot vak heet *een jaar.*

God zelf sneed dat zoo voor u in. Hij sprak: »Aarde, wentel u om die zon!” en zooals de aarde om die zon liep, zoo zou het jaar zijn.

En zoo zijt gij ook dit jaar meê begonnen; gij hebt het meêgemaakt al die dagen, al die nachten; week kroop achter week, maand sloop na maand weg; nu nog enkele uren, *en dan zal het einde zijn.* Dan houdt het op, dan is er niets meer van; het had slechts een gedaante en die gedaante gaat voorbij.

Vrage maar aan u, of het bij u zijn einde bereikte.

Het hoogste einde of doeleinde is, dat de mensch zijn God love. Nu moet voor u in alle ding, dat ten einde gaat, dat hooge einde, dat doeleinde bereikt zijn. Het jaar heeft wel maar een gedaante, maar gij niet alzoo. Gij zijt *niet* uit de gedaante dezer wereld en wandelt er slechts door. En daarom, einde, dat heeft voor u een dubbelen zin. Dat het uit en om is, maar ook, dat er vrucht van moet wezen.

Het einde nu van het jaar is er, hoe dan staat gij er aan toe? Is de uitkomst meer *wezen* en minder *gedaante?* Of meer »gedaante dezer wereld" en minder »wezen bij God"?

Omdat de gedaante dezer wereld gaat en loopt en een stroom gelijk is, die altoos vliet, daarom vermoeit het leven, het put uit, het mat af. Ten leste bezwijkt men eronder en valt neer.

Er is wel vreugd, maar ook die vreugde vermoeit. Feestgenooten, uit de feestzaal huiswaarts keerend, zoeken verkwikking in de ruste des slaaps.

De arbeid maakt moê. Moê uw spieren, maar ook moê uw hersenen, en soms zoo doodmoê uw zenuwen, als gij een arbeid hebt, die u spant, soms overspant!

Moê zelfs maakt het leven, zonder dat gij iets doet. Nietsdoende personen, die den langen lieven dag doorsuffen, vallen ten leste toch van moêheid in slaap.

Maar moê bovenal maakt u de pijn. Gewone pijn in een uwer ledematen, in uw hand of voet, of hoofd of knie. Meer nog de diepere pijn aan uw hart. Verdriet. Zielssmart. Rouwe. Vreeslijke machten, die als dorschwagens over onze arme ziel gaan, en haar zoo schriklijk afmatten. Soms een eeuw in één oogenblik van doodsangst doorleefd. Zorgen,

die u overal vervolgen. Nooit rust laten. Arme mensch, als een ree gejaagd op de bergen!

Komt er dan nooit een einde aan? Houdt de drijver nooit op?

Ja, waarlijk, gefolterde en geplaagde! hoor maar, luister, vang ze op, die zalige hemeltonen: *Dan zal het einde zijn!* Het einde ook van uw hartbrekende smart. Eens de laatste zielsbenauwing. De traan aan het oog ontrold, waarna geen traan meer komt!

Is u dat engelenmuziek in het oor? Wel u, maar bedenk het, »dan zal het einde *ook voor u* gekomen zijn”, dan is uw wandelen in de gedaante dezer wereld uit.

Durft ge dat aan?

Kunt ge alzoo sterven?

Is uw wandelen in de gedaante dezer wereld zóo *bijzaak* voor u geworden, dat het leven in de wezenheid van het eeuwige nu reeds uw eigenlijk leven, uw eigenlijke bemoeienis, uw eigenlijk uitzicht is?

Wel u, dan valt de bolster af en de bloem ontluikt in zaliger sferen.

Maar leef er niet om heen. De Heere onze God is een verterend vuur. En zijt gij dan des zeker en gewis voor uzelven, dat een leven, waaraan nooit een einde komt, u bij het einde dezes levens wacht?

Het jaar vlood af en weg. Maar ook gij hebt een eigen jaar, van den dag van uw geboorte loopend tot den dag van uw verscheiden.

Die sterfdag, verschrikt hij u niet meer? Begroet gij hem, ook als hij morgen kwam, met vreugde? Zou dat de ruste voor u zijn, waar gij naar snak?

Gods kind zegt daar *ja,* en de dienstknecht Christi *amen* op!

Ja, waarlijk, de ruste, waar onze ziel naar snakt!

De ruste ook van dien nimmer eindigenden strijd voor

het rijk des lichts en tegen het rijk der duisternis! Die duizend nooden en duizend dooden om de eere Christi en zijn heilige waarheid! o, Dat ijveren en worstelen voor den naam onzes Gods! En daardoor dat rusteloos woelen in uw hart en huis, in uw maatschappij en school, in uw staat en kerk. Die golven, die dalen en rijzen, en al feller worden opgezweept door den wind des daags!

Maar nu, leg de hand op den mond, gij ongetrooste en als door onweder voortgedrevene.

Die strijd *moet* er zijn.

Het irenisme is valsch. »Ik ben *niet* gekomen,” sprak uw Koning in majesteit, luister wel toe en merk het op, »*niet* gekomen, om vrede op aarde te brengen, maar het zwaard, en den mensch tweedrachtig te maken.”

Schriklijk! Maar uw Heiland zegt het u. Het kan niet anders. Zijn koninkrijk op aarde, dat is het wezen des hemels ingedrongen in de gedaante dezer wereld.

Dat *moet* wringen en persen, tot het éen of het andere overwonnen is.

En nu, *Hij zal overwinnen,* Hij *zal* tenietdoen alle heerschappij en macht en kracht.

En *dan zal het einde zijn.*

Het einde, als de engel over de wateren van den grooten afgrond zal roepen: »*Het is geschied!*” de nagalm op het »*Volbracht*” van Golgotha!

Dan komt de glorie, broederen! en dit zal het zalige zijn: dan zal niemand onzen God meer hoonen en geen zonde meer in ons zijn.

